

Bank Pocztowy

Bank Pocztowy S.A.

Sprawozdanie finansowe
za rok zakończony
31 grudnia 2016 roku

Spis treści

Rachunek zysków i strat	3
Sprawozdanie z całkowitych dochodów	4
Sprawozdanie z sytuacji finansowej	5
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	6
Zestawienie zmian w kapitale własnym	8
Noty do sprawozdania finansowego	9
1. Informacje ogólne	9
2. Identyfikacja i zatwierdzenie sprawozdania finansowego	9
3. Skład organów Banku	9
3.1 Skład Zarządu Banku	9
3.2 Skład Rady Nadzorczej Banku	10
4. Zasady rachunkowości	11
4.1. Podstawa sporządzania sprawozdania finansowego oraz oświadczenie o jego zgodności ze standardami rachunkowości	11
4.2. Porównywalność danych finansowych	17
4.3. Profesjonalny osąd	18
4.4. Niepewność szacunków	19
4.5. Zmiana szacunków	21
4.6. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości	21
5. Sprawozdawczość według segmentów operacyjnych	41
6. Wynik z tytułu odsetek	44
7. Wynik z tytułu prowizji i opłat	45
8. Przychody z tytułu dywidend	46
9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany	46
10. Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	46
11. Ogólne koszty administracyjne	47
12. Świadczenia pracownicze	48
13. Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości	49
14. Pozostałe przychody operacyjne	50
15. Pozostałe koszty operacyjne	50
16. Podatek dochodowy	51
17. Podział wyniku finansowego	53
18. Kasa i środki w Banku Centralnym	53
19. Należności od innych banków	54
19.1. Należności od innych banków (netto)	54
19.2. Należności od innych banków wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości oraz przesłanki utraty wartości	54
19.3. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości	54
20. Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu	54
21. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	55
22. Instrumenty finansowe zabezpieczające	57
23. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto)	59
23.1. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według rodzaju)	59
23.2. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według terminów zapadalności)	59
23.3. Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	60
23.4. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg przesłanki utraty wartości	61

23.5. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.....	62
24. Inwestycyjne aktywa finansowe	63
25. Inwestycje w jednostkach zależnych	66
26. Rzeczowe aktywa trwałe	67
27. Wartości niematerialne	70
28. Pozostałe aktywa.....	71
29. Zobowiązania wobec Banku Centralnego.....	72
30. Zobowiązania wobec innych banków	72
31. Zobowiązania wobec klientów	73
32. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	73
33. Zobowiązania podporządkowane	74
34. Rezerwy	75
35. Pozostałe zobowiązania.....	77
36. Kapitały własne.....	78
36.1. Kapitał zakładowy.....	78
36.2. Kapitał zapasowy	78
36.3. Kapitał z aktualizacji wyceny	78
36.4. Pozostałe kapitały rezerwowe	81
37. Wartość godziwa instrumentów finansowych.....	81
37.1. Instrumenty finansowe niewyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej	81
37.2. Instrumenty finansowe wyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej	85
38. Leasing operacyjny	89
39. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych.....	90
40. Pozabilansowe zobowiązania warunkowe.....	93
41. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	96
42. Sprzedaż pakietów wierzytelności	98
43. Informacje o podmiotach powiązanych.....	98
44. Struktura zatrudnienia.....	105
45. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym.....	105
46. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w Banku	106
47.1. Ryzyko kredytowe	107
47.2. Ryzyko płynności	128
47.3. Ryzyko rynkowe.....	135
47.4. Ryzyko operacyjne.....	148
47.5. Pozostałe ryzyka	149
47. Zarządzanie kapitałem.....	151

Rachunek zysków i strat

	Nota	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	zmiana 2016/2015
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
Działalność kontynuowana*				
Przychody z tytułu odsetek	<u>6</u>	346 021	353 292	(7 271)
Koszty z tytułu odsetek	<u>6</u>	(80 979)	(97 129)	16 150
Wynik z tytułu odsetek		265 042	256 163	8 879
Przychody z tytułu prowizji i opłat	<u>7</u>	92 760	100 724	(7 964)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	<u>7</u>	(46 348)	(44 676)	(1 672)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		46 412	56 048	(9 636)
Przychody z tytułu dywidend	<u>8</u>	317	1 496	(1 179)
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany	<u>9</u>	3 395	1 789	1 606
Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	<u>10</u>	20 245	11 727	8 518
Ogólne koszty administracyjne	<u>11, 12</u>	(221 960)	(213 916)	(8 044)
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości	<u>13</u>	(100 496)	(65 158)	(35 338)
Pozostałe przychody operacyjne	<u>14</u>	4 394	5 520	(1 126)
Pozostałe koszty operacyjne	<u>15</u>	(9 863)	(7 065)	(2 798)
Wynik na działalności operacyjnej		7 486	46 604	(39 118)
Wynik finansowy brutto bieżącego okresu		7 486	46 604	(39 118)
Podatek dochodowy	<u>16</u>	(4 762)	(9 319)	4 557
Wynik finansowy netto bieżącego okresu		2 724	37 285	(34 561)

* W roku obrotowym zakończonym 31 grudnia 2016 roku oraz w okresie porównawczym w Banku Pocztowym S.A. nie wystąpiła działalność zaniechana.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Nota	okres	
		od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
		tys. zł	tys. zł
Wynik finansowy netto bieżącego okresu		2 724	37 285
Pozycje, które mogą w przyszłości zostać przeniesione do rachunku zysków i strat:			
Zyski/straty z wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	<u>24.36.3</u>	(20 786)	8 698
- podatek odroczony	<u>16</u>	4 876	(2 040)
Rozliczenie wyceny aktywów finansowych reklasyfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności, w tym:		442	358
- podatek odroczony	<u>16</u>	(104)	(84)
Zyski/straty z wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:		(720)	25
- podatek odroczony	<u>16</u>	168	(6)
Pozycje, które nie zostaną w przyszłości przeniesione do rachunku zysków i strat:			
Zyski/straty aktuarialne z wyceny programów określonych świadczeń, w tym:		(117)	(66)
- podatek odroczony	<u>16</u>	28	15
Pozostałe całkowite dochody razem	<u>36.3</u>	(21 181)	9 015
Dochody całkowite razem		(18 457)	46 300

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	Stan na	Stan na	zmiana
		31 grudnia 2016	31 grudnia 2015	2016/2015
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	<u>18</u>	65 363	426 873	(361 510)
Należności od innych banków	<u>19</u>	45 895	45 341	554
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	<u>20</u>	0	19 794	(19 794)
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	<u>21</u>	695	603	92
Instrumenty finansowe zabezpieczające	<u>22</u>	1 146	1 140	6
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	<u>23</u>	5 169 831	5 328 674	(158 843)
Inwestycyjne aktywa finansowe:	<u>24</u>	1 464 557	1 248 037	216 520
- dostępne do sprzedaży		1 175 686	803 347	372 339
- utrzymywane do terminu zapadalności		288 871	444 690	(155 819)
Inwestycje w jednostkach zależnych	<u>25</u>	5 964	5 964	0
Rzeczowe aktywa trwałe	<u>26</u>	42 593	44 522	(1 929)
Wartości niematerialne	<u>27</u>	74 749	53 362	21 387
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	<u>16</u>	35 889	16 739	19 150
Pozostałe aktywa	<u>28</u>	46 229	37 889	8 340
Aktywa razem		6 952 911	7 228 938	(276 027)

Zobowiązania i kapitał własny	Nota	Stan na	Stan na	zmiana
		31 grudnia 2016	31 grudnia 2015	2016/2015
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	<u>29</u>	2	10	(8)
Zobowiązania wobec innych banków	<u>30</u>	21 856	34 440	(12 584)
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	<u>20</u>	1 040	154 017	(152 977)
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	<u>21</u>	205	377	(172)
Instrumenty finansowe zabezpieczające	<u>22</u>	932	0	932
Zobowiązania wobec klientów	<u>31</u>	5 767 148	5 746 378	20 770
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	<u>32</u>	355 641	503 500	(147 859)
Zobowiązania podporządkowane	<u>33</u>	142 818	141 887	931
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	<u>16</u>	5 001	2 145	2 856
Rezerwy	<u>34</u>	13 012	1 287	11 725
Pozostałe zobowiązania	<u>35</u>	109 108	89 957	19 151
Zobowiązania razem		6 416 763	6 673 998	(257 235)
Kapitał zakładowy		110 133	110 133	0
Kapitał zapasowy		79 483	79 818	(335)
Kapitał z aktualizacji wyceny		(9 273)	11 908	(21 181)
Pozostałe kapitały rezerwowe		353 081	315 796	37 285
Zyski zatrzymane		2 724	37 285	(34 561)
Kapitał własny razem	<u>36</u>	536 148	554 940	(18 792)
Zobowiązania i kapitał własny razem		6 952 911	7 228 938	(276 027)

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

	Nota	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
		tys. zł	tys. zł
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Wynik finansowy netto bieżącego okresu		2 724	37 285
Korekty razem:		(149 342)	(518 256)
Amortyzacja	<u>11</u>	23 131	17 530
Dywidendy		(307)	(1 496)
Wynik z tytułu odsetek w rachunku wyników		(265 042)	(257 516)
Odsetki wypłacone		(55 053)	(86 158)
Odsetki otrzymane		311 286	323 381
Zysk/strata z działalności inwestycyjnej		(127)	(57)
Zmiana stanu należności od innych banków	<u>39</u>	95	110 799
Zmiana stanu należności z tytułu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	<u>39</u>	19 782	(19 782)
Zmiana aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		(92)	733
Zmiana wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających	<u>39</u>	51	(54)
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	<u>39</u>	201 096	(126 698)
Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	<u>39</u>	(395 652)	309 324
Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	<u>39</u>	149 552	(31 458)
Zmiana stanu pozostałych aktywów		(8 340)	(8 922)
Zmiana stanu zobowiązań wobec Banku Centralnego		(8)	(1)
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	<u>39</u>	(12 527)	30 364
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	<u>39</u>	(152 966)	(23 695)
Zmiana zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu		(172)	283
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	<u>39</u>	16 282	(743 593)
Zmiana stanu rezerw		11 725	(1 450)
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		19 151	(8 595)
Zapłacony podatek dochodowy		(16 089)	(10 794)
Obciążenie podatkowe pokazywane w rachunku zysków i strat		4 762	9 319
Inne pozycje	<u>39</u>	119	280
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(146 618)	(480 971)

Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej

Wpływy z działalności inwestycyjnej	443	1 557
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych	136	61
Dywidendy	307	1 496
Wydatki z działalności inwestycyjnej	42 862	37 201
Nabycie wartości niematerialnych	33 730	28 702
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	9 132	8 499
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(42 419)	(35 644)

Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

Wpływy z działalności finansowej	50 005	234 933
Emisja dłużnych papierów wartościowych	50 000	175 000
Wpływy netto z emisji akcji lub innych instrumentów kapitałowych	0	59 933
Inne wpływy finansowe	5	0
Wydatki z działalności finansowej	221 830	50 004
Wykup obligacji z emisji własnej	195 190	30 000
Koszty emisji akcji	335	0
Spłata odsetek od wyemitowanych instrumentów finansowych i zaciągniętych zobowiązań podporządkowanych	25 531	20 004
Inne wydatki finansowe	774	0
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(171 825)	184 929

Zwiększenie (zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów, w tym:	(360 862)	(331 686)
- różnice kursowe netto	(250)	(129)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	430 793	762 479
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	<u>39</u>	69 931
		430 793

Zestawienie zmian w kapitale własnym

za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku

	Nota	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy		Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane		Kapitał własny ogółem
			Kapitał zapasowy tworzony ustawowo	Kapitał zapasowy z nadwyżki przy emisji akcji			Niepodzielony wynik finansowy	Wynik finansowy netto bieżącego okresu	
Na dzień 1 stycznia 2016 roku		110 133	24 127	55 691	11 908	315 796	0	37 285	554 940
Zysk za okres		0	0	0	0	0	0	2 724	2 724
Pozostałe całkowite dochody		0	0	0	(21 181)	0	0	0	(21 181)
Całkowite dochody		0	0	0	(21 181)	0	0	2 724	(18 457)
Koszty emisji akcji		0	0	(335)	0	0	0	0	(335)
Podział zysku		0	0	0	0	37 285		(37 285)	0
Na dzień 31 grudnia 2016	36	110 133	24 127	55 356	(9 273)	353 081	0	2 724	536 148

za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku

	Nota	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy		Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski zatrzymane		Kapitał własny ogółem
			Kapitał zapasowy tworzony ustawowo	Kapitał zapasowy z nadwyżki przy emisji akcji			Niepodzielony wynik finansowy	Wynik finansowy netto bieżącego okresu	
Na dzień 1 stycznia 2015 roku		97 290	24 127	8 600	2 893	267 238	0	48 558	448 706
Zysk za okres		0	0	0	0	0	0	37 285	37 285
Pozostałe całkowite dochody		0	0	0	9 015	0	0	0	9 015
Całkowite dochody		0	0	0	9 015	0	0	37 285	46 300
Podwyższenie kapitału		12 843	0	47 158	0	0	0	0	60 001
Koszty emisji nowych akcji		0	0	(67)	0	0	0	0	(67)
Podział zysku		0	0	0	0	48 558		(48 558)	0
Na dzień 31 grudnia 2015 roku	36	110 133	24 127	55 691	11 908	315 796	0	37 285	554 940

Noty do sprawozdania finansowego załączone na stronach od 9 do 153 stanowią jego integralną część.

Noty do sprawozdania finansowego

1. Informacje ogólne

Bank Pocztowy S.A. ("Bank") został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 18 z 5 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia Banku Poczтового Spółki Akcyjnej w Bydgoszczy.

Bank zarejestrowano pod numerem RHB 1378 w dziale B Rejestru Handlowego w dniu 16 maja 1990 roku przez Wydział Gospodarczy Sądu Rejonowego w Bydgoszczy. Obecnie Bank figuruje pod numerem 0000010821 w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Siedziba centrali Banku mieści się w Bydgoszczy przy ul. Jagiellońskiej 17.

Bankowi nadano numer statystyczny REGON: 002482470.

Czas trwania Banku zgodnie ze statutem Banku nie jest ograniczony.

Przedmiotem działalności Banku jest wykonywanie czynności bankowych w obrocie krajowym i zagranicznym oraz w granicach dopuszczonych prawem wszelkich innych czynności powiązanych z czynnościami bankowymi.

Podstawowa działalność Banku według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) została zakwalifikowana do działu pozostałe pośrednictwo pieniężne symbol 6419Z.

Bank działa na podstawie obowiązujących przepisów i statutu Banku.

Akcjonariat Banku na 31 grudnia 2016 roku był następujący:

Nazwa podmiotu	Ilość akcji	Ilość głosów	Wartość nominalna 1 akcji (w zł)	Udział w kapitale podstawowym
Poczta Polska S.A.	8 259 956	8 259 956	10	74,9999%
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	2 753 332	2 753 332	10	25,0001%
	11 013 288	11 013 288		100%

2. Identyfikacja i zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Bank sporządził sprawozdanie finansowe za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku, które zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku w dniu 23 marca 2017 roku.

3. Skład organów Banku

3.1 Skład Zarządu Banku

Skład Zarządu Banku według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego przedstawia się następująco:

- **Sławomir Zawadzki** – Prezes Zarządu,
- **Jerzy Konopka** – Członek Zarządu,
- **Robert Kuraskiewicz** – Członek Zarządu,
- **Magdalena Nawara** – Członek Zarządu,
- **Krzysztof Telega** – Członek Zarządu.

Zmiany w składzie Zarządu Banku

Skład Zarządu Banku według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiał się następująco:

- Szymon Midera - Prezes Zarządu,
- Paweł Sławski – Wiceprezes Zarządu,
- Hubert Meronk – Członek Zarządu,
- Michał Sobiech – Członek Zarządu.

Pan Michał Sobiech złożył rezygnację z funkcji Członka Zarządu Banku ze skutkiem na dzień 29 lutego 2016 roku.

W dniu 17 grudnia 2015 roku Rada Nadzorcza Banku podjęła uchwałę o wystąpieniu do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na powołanie Pani Magdaleny Nawary na funkcję Członka Zarządu Banku odpowiedzialnego za obszar ryzyk istotnych. W dniu 23 lutego 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała zgodę na powołanie Pani Magdaleny Nawary na stanowisko Członka Zarządu Banku. Z dniem 1 marca 2016 roku Pani Magdalena Nawara objęła funkcję Członka Zarządu Banku.

W dniu 28 czerwca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku, w związku z kończącą się w dniu odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za rok 2015 tj. 30 czerwca 2016 roku – IX kadencją Zarządu Banku, podjęła uchwały w sprawie ustalenia składu Zarządu Banku X kadencji i powołała następujących członków Zarządu, z dniem 1 lipca 2016 roku:

- Sławomira Zawadzkiego i powierzyła mu pełnienie funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku, p.o. Prezesa Zarządu Banku,
- Magdalenę Nawarę i powierzyła jej pełnienie funkcji Członka Zarządu Banku,
- Jerzego Konopkę i powierzyła mu pełnienie funkcji Członka Zarządu Banku,
- Krzysztofa Telegę i powierzyła mu pełnienie funkcji Członka Zarządu Banku,
- Roberta Kuraszkiewicza i powierzyła mu pełnienie funkcji Członka Zarządu Banku.

Ponadto, Rada Nadzorcza Banku wyznaczyła Pana Sławomira Zawadzkiego do pełnienia obowiązków odpowiadających obowiązkom Prezesa Zarządu Banku. Jednocześnie Rada Nadzorcza Banku upoważniła Przewodniczącego i Sekretarza Rady Nadzorczej Banku do wystąpienia do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na pełnienie funkcji Prezesa Zarządu Banku przez Pana Sławomira Zawadzkiego. Wniosek ten został złożony do Komisji Nadzoru Finansowego 29 czerwca 2016 roku. W związku z wyrażeniem przez Komisję Nadzoru Finansowego, w dniu 13 września 2016 roku, zgody na powołanie Pana Sławomira Zawadzkiego na stanowisko Prezesa Zarządu Banku, w dniu 21 września 2016 roku Rada Nadzorcza Banku powołała Pana Sławomira Zawadzkiego na Prezesa Zarządu Banku.

3.2 Skład Rady Nadzorczej Banku

Skład Rady Nadzorczej Banku według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku i na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego przedstawia się następująco:

- Przemysław Sypniewski – Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- Szymon Wałach – Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej,
- Magdalena Pacuła – Sekretarz Rady Nadzorczej,
- Piotr Chełmickowski – Członek Rady Nadzorczej,
- Katarzyna Kreczmańska-Gigoł – Członek Rady Nadzorczej,
- Marcin Mosz – Członek Rady Nadzorczej,
- Jakub Słupiński – Członek Rady Nadzorczej.

Zmiany w składzie Rady Nadzorczej Banku

Skład Rady Nadzorczej według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku przedstawiał się następująco:

- Jerzy Józkiwiak - Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- Jakub Papierski - Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej,
- Piotr Michalski - Sekretarz Rady Nadzorczej,
- Paweł Borys - Członek Rady Nadzorczej,
- Mariusz Czyżak - Członek Rady Nadzorczej,

- Bogusław Grabowski - Członek Rady Nadzorczej,
- Janusz Wojtas - Członek Rady Nadzorczej.

Pan Janusz Wojtas złożył rezygnację z mandatu członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 31 marca 2016 roku.

Pan Piotr Michalski złożył rezygnację z mandatu członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 5 kwietnia 2016 roku.

Pan Jerzy Jóźkowiak złożył rezygnację z mandatu członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 7 kwietnia 2016 roku.

W dniu 14 kwietnia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwały w sprawie odwołania Pana Mariusza Czyżaka ze składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji oraz powołania Pana Mirosława Jakubowskiego, Pani Magdaleny Pacuły, Pana Ryszarda Stopy i Pana Piotra Chełmickiego do składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji. Jednocześnie akcjonariusz Poczta Polska S.A. wskazał Pana Ryszarda Stopę na Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku.

Pan Paweł Borys złożył rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 30 kwietnia 2016 roku.

W dniu 18 maja 2016 roku Rada Nadzorcza Banku wybrała Panią Magdalenę Pacułę do pełnienia funkcji Sekretarza Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 20 maja 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwałę w sprawie powołania Pana Szymona Wałacha do składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji.

Pan Jakub Papierski złożył rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku z dniem 31 maja 2016 roku.

W dniu 9 czerwca 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę w sprawie powołania Pana Marcina Mosza do składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji. Jednocześnie w dniu 9 czerwca 2016 roku akcjonariusz PKO BP S.A. wskazał Pana Szymona Wałacha na Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 3 sierpnia 2016 roku odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku w trakcie którego podjęte zostały następujące uchwały:

- w sprawie odwołania Członka Rady Nadzorczej Banku Pana Bogusława Grabowskiego,
- w sprawie odwołania Członka Rady Nadzorczej Banku Pana Mirosława Jakubowskiego,
- w sprawie powołania Członka Rady Nadzorczej Banku Pana Przemysława Sypniewskiego,
- w sprawie powołania Członka Rady Nadzorczej Banku Pana Bogdana Pęka.

Na Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku od 4 sierpnia 2016 roku wyznaczony został Pan Przemysław Sypniewski, tym samym Pan Ryszard Stopa do dnia 3 sierpnia 2016 roku pełnił funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 4 października 2016 roku Pan Ryszard Stopa złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 10 października 2016 roku Pan Bogdan Pęk złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 2 grudnia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku powołało Panią Katarzynę Kreczmańską - Gigol oraz Pana Jakuba Słupińskiego do składu Rady Nadzorczej Banku X kadencji.

4. Zasady rachunkowości

4.1. Podstawa sporządzania sprawozdania finansowego oraz oświadczenie o jego zgodności ze standardami rachunkowości

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, w tym instrumentów pochodnych oraz instrumentów finansowych zabezpieczających, które wyceniane są do wartości godziwej.

Sprawozdanie finansowe przedstawiono w polskich złotych, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych (tys. zł).

Oświadczenie o zgodności z MSSF

Sprawozdanie finansowe sporządzono zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości oraz ich interpretacjami („MSSF”), które zostały włączone do prawa Unii Europejskiej w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej („UE”). Natomiast w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami i interpretacjami jest ono zgodne z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (t. jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1047 z późniejszymi zmianami) („Ustawa o rachunkowości”) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych. Sprawozdanie finansowe uwzględnia wymogi wszystkich zatwierdzonych przez UE standardów oraz związanych z nimi interpretacji za wyjątkiem wymienionych poniżej standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez UE bądź zostały zatwierdzone przez UE, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym. Bank nie skorzystał w okresie objętym sprawozdaniem z możliwości wcześniejszego zastosowania standardów i interpretacji, które zostały zatwierdzone przez UE, ale weszły lub wejdą w życie dopiero po dniu bilansowym.

Standardy i zmiany do standardów opublikowane i zatwierdzone przez UE, które Bank zastosował po raz pierwszy od 1 stycznia 2016 roku

Następujące standardy oraz zmiany do istniejących standardów opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) oraz zatwierdzone do stosowania w UE weszły w życie po raz pierwszy od 1 stycznia 2016 roku:

- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”, MSSF 12 „Ujawnienia na temat udziałów w innych jednostkach” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” – jednostki inwestycyjne: zastosowanie zwolnienia z konsolidacji.

Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 oraz MSR 28 wprowadzają wyjaśnienia w odniesieniu do rozliczania jednostek inwestycyjnych. Zmiany dostarczają także, w szczególnych okolicznościach, pewne zwolnienia w tym aspekcie.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne” – rozliczanie nabycia udziałów we wspólnych operacjach.

Zmiany dostarczają nowe wskazówki w zakresie sposobu rozliczania nabycia udziałów we wspólnych operacjach mającej formę przedsięwzięcia.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” - inicjatywa w odniesieniu do ujawnień.

Zmiany do MSR 1 mają na celu zachęcanie jednostek do zastosowania profesjonalnego osądu w celu określenia, jakie informacje podlegają ujawnieniu w sprawozdaniu finansowym jednostki. Na przykład, zmiany określają jasno, że istotność ma zastosowanie do całości sprawozdania finansowego oraz że włączanie nieistotnych informacji może zmniejszyć przydatność ujawnień w sprawozdaniu finansowym. Ponadto zmiany wyjaśniają, że jednostki powinny korzystać z profesjonalnego osądu w celu ustalenia, gdzie i w jakiej kolejności zaprezentować ujawnienia w sprawozdaniu finansowym.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 38 „Aktywa niematerialne” – wyjaśnienia na temat akceptowalnych metod amortyzacji.

Zmiany precyzują, że stosowanie metod opartych na przychodach do obliczania amortyzacji środka trwałego nie jest właściwe, ponieważ przychody uzyskane z działalności, która obejmuje wykorzystanie aktywów, na ogół odzwierciedla czynniki inne niż konsumowanie korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów. Zmiany precyzują również, że przyjęcie przychodu jako podstawy pomiaru zużycia korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów niematerialnych jest co do zasady uważane za nieodpowiednie. Dopuszczalne są jednak odstępstwa od tej zasady w ściśle określonych okolicznościach.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” oraz MSR 41 „Rolnictwo” – rolnictwo: uprawy roślinne.

Zmiany włączają uprawy roślinne, które są wykorzystywane wyłącznie w celu wzrostu produktów, w zakres MSR 16 i w związku z tym rozliczane są one w taki sam sposób jak rzeczowe aktywa trwałe.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” – programy określonych świadczeń: składki pracownicze.

Zmiany dotyczą zakresu zastosowania standardu do składek od pracowników lub osób trzecich płaconych na rzecz programów określonych świadczeń. Celem zmian jest uproszczenie rozliczania składek, które są niezależne od liczby przepracowanych lat pracy (np. składek pracowniczych obliczanych jako stały procent wynagrodzenia).

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie mają wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe” – metoda praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych.

Zmiany mają na celu przywrócenie metody praw własności jako dodatkowej opcji rozliczania inwestycji w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych wykazywanych w jednostkowych sprawozdaniach finansowych.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2010-2012)”.

Dokonano zmian do różnych standardów w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do standardów (MSSF 2, MSSF 3, MSSF 8, MSSF 13, MSR 16, MSR 24 oraz MSR 38) ukierunkowanych głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Najważniejsze z nich to nowe lub zmienione wymogi dotyczące:

- 1) definicji „warunku nabycia uprawnień”,
- 2) rozliczania zapłaty warunkowej w połączeniu przedsięwzięć,
- 3) agregacji segmentów operacyjnych i uzgodnienia sumy aktywów segmentów sprawozdawczych do aktywów jednostki,
- 4) wyceny krótkoterminowych należności i zobowiązań,
- 5) proporcjonalnego przekształcenia skumulowanego umorzenia w modelu przeszacowania,
- 6) definicji kluczowych członków kierownictwa.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2012-2014)”.

Dokonano zmian do różnych standardów w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do standardów (MSSF 5, MSSF 7, MSR 19 oraz MSR 34) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Poprawki zawierają nowe lub zmienione wymogi dotyczące:

- 1) zmiany w metodach zbycia,
- 2) kontraktów usługowych,
- 3) zastosowania poprawek do MSSF 7 w skróconych śródrocznych sprawozdaniach finansowych,
- 4) stopy dyskonta: emisje na rynkach regionalnych,
- 5) ujawniania informacji „w innym miejscu śródrocznego raportu finansowego”.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie mają znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

Standardy, jakie zostały już opublikowane i zatwierdzone przez UE, ale jeszcze nie weszły w życie

Sporządzając sprawozdanie finansowe Bank nie zastosował następujących standardów, które zostały opublikowane przez RMSR i zostały zatwierdzone do stosowania w UE, ale które nie weszły jeszcze w życie:

- MSSF 9 „Instrumenty finansowe” - opublikowany w dniu 24 lipca 2014 roku jest standardem zastępującym MSR 39 „Instrumenty finansowe – ujmowanie i wycena” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

MSSF 9 określa wymogi w zakresie ujmowania i wyceny, utraty wartości, zaprzestania ujmowania oraz rachunkowości zabezpieczeń.

Klasyfikacja i wycena - MSSF 9 wprowadza nowe podejście do klasyfikacji aktywów finansowych, która uzależniona jest od charakterystyki przepływów pieniężnych oraz modelu biznesowego związanych z danymi aktywami. Takie jednolite podejście zastępuje istniejące wymagania oparte na regułach zgodnie z MSR 39. Nowy model skutkuje również ujednocnieniem modelu utraty wartości w stosunku do wszystkich instrumentów finansowych.

Utrata wartości - MSSF 9 wprowadza nowy model utraty wartości ustalonej w oparciu o oczekiwane straty, który wymaga bieżącego ujmowania oczekiwanych strat kredytowych. W szczególności, nowy standard wymaga, aby jednostki ujmowały oczekiwane straty kredytowe w momencie kiedy instrumenty finansowe są ujmowane po raz pierwszy oraz ujmowały wszelkie oczekiwane straty z całego okresu życia instrumentów w szybszy niż dotychczas sposób.

Rachunkowość zabezpieczeń - MSSF 9 wprowadza zreformowany model rachunkowości zabezpieczeń, z rozszerzonymi wymaganiami w zakresie ujawnień dotyczących zarządzania ryzykiem. Nowy model stanowi znaczącą zmianę rachunkowości zabezpieczeń, która ma na celu dostosowanie zasad rachunkowości w tym zakresie do praktycznej działalności zarządzania ryzykiem.

Własne ryzyko kredytowe - MSSF 9 usuwa zmienność wyniku finansowego, powodowaną przez zmiany ryzyka kredytowego zobowiązań wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej. Ta zmiana oznacza, że zyski na zobowiązaniach spowodowane pogorszeniem własnego ryzyka kredytowego jednostki nie są ujmowane w rachunku zysków i strat.

W przypadku MSSF 9, zastosowanie tego standardu w zakresie klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych, zasad tworzenia odpisów na utratę wartości instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń będzie miało znaczący wpływ na sprawozdania finansowe Banku. Bank jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu wprowadzenia MSSF 9 na wyniki finansowe.

- MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” oraz zmiany do MSSF 15 (obowiązujący dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Standard ten określa, w jaki sposób i kiedy ujmuje się przychody, oraz wprowadza wymóg dostarczenia bardziej szczegółowych ujawnień. Standard zastępuje MSR 18 „Przychody”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną” oraz wiele interpretacji związanych z ujmowaniem przychodów. Standard ma zastosowanie do prawie wszystkich umów z klientami (główne wyjątki dotyczą umów leasingowych, instrumentów finansowych oraz umów ubezpieczeniowych). Fundamentalną zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transfer towarów lub usług na rzecz klientów w kwocie, która odzwierciedla wysokość wynagrodzenia (tj. płatność), do którego jednostka spodziewa się uzyskać prawo w zamian za towary lub usługi. Standard dostarcza również wytyczne ujmowania transakcji, które nie były szczegółowo regulowane przez dotychczasowe standardy (np. przychody z usług czy modyfikacje umów) jak i dostarcza obszerniejsze wyjaśnienia na temat ujmowania umów wieloelementowych.

Bank przeanalizował wymogi nowego standardu i jego zmian. Jego zastosowanie nie będzie miało znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

Standardy i Interpretacje przyjęte przez RMSR, ale jeszcze niezatwierdzone do stosowania w UE

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różnią się obecnie w znaczący sposób od regulacji przyjętych przez RMSR, z wyjątkiem poniższych standardów, zmian do standardów i interpretacji, które według stanu na 31 grudnia 2016 roku nie zostały jeszcze przyjęte do stosowania w UE:

- MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności” (obowiązujący dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Standard ten ma na celu umożliwienie podmiotom stosującym MSSF po raz pierwszy, a które obecnie ujmują odroczone salda z działalności regulacyjnej zgodnie z ich poprzednimi ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości, kontynuację ujmowania tych sald po przejściu na MSSF.

Bank przeanalizował wymogi nowego standardu. Jego zastosowanie nie będzie miało znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- MSSF 16 „Leasing” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie).

Zgodnie z MSSF 16 leasingobiorca ujmuje prawo do użytkowania składnika aktywów oraz zobowiązania z tytułu leasingu. Prawo do użytkowania składnika aktywów jest traktowane podobnie jak inne aktywa niefinansowe i odpowiednio amortyzowane. Zobowiązania z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wartości bieżącej opłat leasingowych płatnych w okresie leasingu, zdyskontowanej stopą zawartą w leasingu, jeżeli jej ustalenie nie jest trudne. Jeżeli nie można łatwo określić tej stopy, leasingobiorca stosuje krańcową stopę procentową. W odniesieniu do klasyfikacji leasingu u leasingodawców, przeprowadza się ją tak samo jak zgodnie z MSR 17 – tj. jako leasing operacyjny lub finansowy. U leasingodawcy leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem leasingu. W przeciwnym przypadku leasing jest klasyfikowany jako leasing operacyjny. W leasingu finansowym leasingodawca rozpoznaje przychody finansowe przez okres leasingu, w oparciu o stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji netto. Leasingodawca ujmuje płatności leasingu operacyjnego w przychody liniowo lub w inny systematyczny sposób, jeśli lepiej odzwierciedla on wpływ korzyści ekonomicznych z wykorzystania aktywów będących przedmiotem leasingu.

Bank jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu wprowadzenia nowego standardu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSSF 2 „Płatności na bazie akcji” – klasyfikacja oraz wycena płatności na bazie akcji (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Zmiany wprowadzają wymogi w zakresie ujmowania:

- 1) skutków warunków nabycia uprawnień i warunków innych niż warunki nabycia uprawnień na wycenę płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych,
- 2) płatności na bazie akcji mające funkcję rozliczenia netto z zobowiązaniami podatkowymi,
- 3) modyfikacji warunków płatności na bazie akcji, które powodują zmianę klasyfikacji transakcji z rozliczanych w środkach pieniężnych do rozliczanych w instrumentach kapitałowych.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” – zastosowanie MSSF 9 „Instrumenty finansowe” wraz z MSSF 4 „Instrumenty ubezpieczeniowe” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie lub w momencie zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy).

Zmiany zostały wprowadzone w celu rozwiązania problemów wynikających z wdrożenia nowego standardu MSSF 9 przed wprowadzeniem nowego standardu zastępującego MSSF 4.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” – sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie).

Zmiany mają na celu usunięcie sprzeczności między wymogami MSR 28 a MSSF 10 oraz wyjaśniają, że ujęcie zysku lub straty w transakcjach z udziałem jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia zależy od tego czy sprzedane lub wniesione aktywa stanowią przedsięwzięcie.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tych standardach. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 7 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych” - inicjatywa w odniesieniu do ujawnień (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie).

Zmiany doprecyzowujące MSR 7 mają na celu poprawę informacji przekazywanych użytkownikom sprawozdań finansowych w zakresie działalności finansowej jednostki. Zmiany wymagają, aby jednostka zaprezentowała ujawnienia umożliwiające użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych jak i niepieniężnych.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 12 „Podatek dochodowy” – ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego od niezrealizowanych strat (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie).

Zmiany do MSR 12 wyjaśniają sposób wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej.

Bank przeanalizował zmiany wprowadzone w tym standardzie. Zmiany nie będą miały znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne” – Przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Zmiany określają, że jednostka dokonuje przeniesienia poszczególnych nieruchomości do lub z nieruchomości inwestycyjnych tylko wówczas, gdy istnieją dowody na zmianę sposobu ich użytkowania. Zmiana sposobu użytkowania występuje wtedy, gdy nieruchomość spełnia lub przestała spełniać definicję nieruchomości inwestycyjnych. Zmiana intencji kierownictwa co do sposobu użytkowania nieruchomości sama w sobie nie stanowi przesłanki do zmiany sposobu użytkowania. Zmiany określają również, iż przykłady zawarte w paragrafie 57 nie stanowią zamkniętego katalogu przykładów (przed zmianą wykaz ten stanowił zamknięty katalog przykładów).

Bank jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu zmiany standardu na sprawozdanie finansowe.

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2014-2016)” – dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (zmiany do MSSF 12 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie, a zmiany do MSSF 1 i MSR 28 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Poprawki zawierają:

- 1) usunięcie paragrafów E3-E7 z krótkoterminowych zwolnień w MSSF 1 gdyż minął termin ich zastosowania,
- 2) wyjaśnienie zakresu MSSF 12, określając, że wymogi dotyczące ujawniania informacji w MSSF 12, z wyjątkiem przypadków określonych w paragrafach B10-B16, dotyczą udziałów wymienionych w paragrafie 5, które zostały zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, jako przeznaczone do dystrybucji lub jako działalność zaniechana zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”,
- 3) wyjaśnienie w zakresie wyboru wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy inwestycji w jednostki stowarzyszone lub wspólne przedsięwzięcia, które znajdują się w posiadaniu organizacji typu *venture-capital* lub podobny podmiot. Zmiany wyjaśniają, że tego wyboru można dokonać w momencie początkowego ujęcia w odniesieniu do każdej inwestycji w jednostki stowarzyszone lub wspólne przedsięwzięcia (indywidualnie w odniesieniu do każdej inwestycji).

Bank jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu zmiany standardów na sprawozdanie finansowe.

- Interpretacja KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe” (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie).

Interpretacja określa, iż w celu ustalenia kursu wymiany datą transakcji jest data początkowego ujęcia przedpłaty jako składnika aktywów niepieniężnych lub zobowiązania z tytułu odroczonego dochodu. Jeśli istnieje wiele płatności lub wpływów zaliczkowych, ustala się datę transakcji w odniesieniu do każdej płatności lub wpływów.

Bank jest w trakcie analizy i oszacowania wpływu nowej interpretacji na sprawozdanie finansowe.

Okres i zakres sprawozdania finansowego

Sprawozdanie finansowe obejmuje okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku i zawiera dane porównawcze:

- dla pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej na 31 grudnia 2015 roku,
- dla pozycji rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów, zestawienia zmian w kapitale własnym, sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku.

Kontynuacja działalności

Sprawozdanie finansowe Banku sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym, czyli po dniu 31 grudnia 2016 roku.

Zarząd Banku nie stwierdza, na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego, istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

Działalność zaniechana

W okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku i okresie porównawczym w Banku nie wystąpiła działalność zaniechana.

4.2. Porównywalność danych finansowych

W niniejszym sprawozdaniu finansowym, w porównaniu do zatwierdzonego sprawozdania finansowego sporządzonego za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku, Bank dokonał zmian w sposobie prezentacji niektórych pozycji rachunku zysków i strat. Wprowadzone zamiany prezentacyjne spowodowały konieczność przekształcenia danych porównawczych w rachunku zysków i strat.

Zmiany w rachunku zysków i strat:

Bank zmienił sposób prezentacji wyniku na sprzedaży wierzytelności bilansowych, który w sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku był ujmowany w „Pozostałych przychodach operacyjnych”. W niniejszym sprawozdaniu finansowym wynik na sprzedaży wierzytelności bilansowych został zaprezentowany w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Ponadto, Bank dokonał zmiany w prezentacji pozycji korygujących rozliczone prowizje stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej kredytów i pożyczek z pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat” do pozycji „Przychody z tytułu odsetek”

Opisane powyżej zmiany i ich wpływ na poszczególne pozycje rachunku zysków i strat w zakresie danych porównawczych prezentuje poniższa tabela.

	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Korekty prezentacyjne	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015 przekształcone
Działalność kontynuowana	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody z tytułu odsetek	354 645	(1 353)	353 292
Koszty z tytułu odsetek	(97 129)	0	(97 129)
Wynik z tytułu odsetek	257 516	(1 353)	256 163
Przychody z tytułu prowizji i opłat	99 371	1 353	100 724
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(44 676)	0	(44 676)
Wynik z tytułu prowizji i opłat	54 695	1 353	56 048
Przychody z tytułu dywidend	1 496	0	1 496
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz z pozycji wymiany	1 789	0	1 789
Wynik na pozostałych instrumentach finansowych	11 727	0	11 727
Ogólne koszty administracyjne	(213 916)	0	(213 916)
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości	(66 145)	987	(65 158)
Pozostałe przychody operacyjne	6 507	(987)	5 520
Pozostałe koszty operacyjne	(7 065)	0	(7 065)
Wynik na działalności operacyjnej	46 604	0	46 604
Wynik finansowy brutto bieżącego okresu	46 604	0	46 604
Podatek dochodowy	(9 319)	0	(9 319)
Wynik finansowy netto bieżącego okresu	37 285	0	37 285

W opinii Banku powyższe zmiany prezentacyjne lepiej oddają ekonomiczny charakter pozycji podlegających reklasyfikacji, a tym samym wpływają na zwiększenie przejrzystości sprawozdania finansowego dla jego odbiorców.

Opisane zmiany nie miały wpływu na wartość wyniku finansowego oraz całkowitych dochodów Banku.

4.3. Profesjonalny osąd

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości wobec zagadnień podanych poniżej, największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Utrata wartości aktywów finansowych

Bank ocenia, czy wystąpiły obiektywne przesłanki wskazujące na utratę wartości składnika/grupy aktywów finansowych. Poprzez przesłanki utraty wartości rozumie się zdarzenia lub grupy zdarzeń, które miały miejsce po dacie początkowego ujęcia składnika/grupy aktywów, a które wskazują, iż mogło nastąpić obniżenie przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub grupy aktywów. W momencie rozpoznania przesłanek utraty wartości dokonuje się oszacowania odpisów z tytułu utraty wartości.

Więcej informacji na temat utraty wartości aktywów finansowych zostało zaprezentowanych w notach 4.6.7, 13, 19 i 23.

Składnik aktywów z tytułu dochodowego podatku odroczonego

Bank rozpoznaje składnik aktywów z tytułu dochodowego podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

Więcej informacji na temat aktywów z tytułu dochodowego podatku odroczonego przedstawiono w nocie 16.

Klasyfikacja umów leasingowych

Bank klasyfikuje leasing jako operacyjny lub finansowy w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji. Szczegółowe informacje na temat umów leasingowych zawarto w nocie 38.

4.4. Niepewność szacunków

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na dzień bilansowy, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym roku obrotowym. Wartości rzeczywiste ujęte przez Bank mogą się różnić od wartości ustalonych na bazie przyjętych szacunków.

Dokonywane przez Bank szacunki oraz założenia są poddawane bieżącym przeglądom. Korekty szacunków rozpoznaje się w tym okresie, w którym dokonano zmiany szacunków, jeżeli korekty dotyczą tylko tego okresu. Natomiast, jeżeli korekty wpływają zarówno na okres, w którym dokonano zmiany, jak i na przyszłe okresy są one rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany oraz w okresach przyszłych.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

W przypadku aktywów i zobowiązań finansowych ujmowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej, dla których nie identyfikuje się aktywnego rynku, wycenę przeprowadza się w oparciu o powszechnie stosowane techniki wyceny w maksymalnym stopniu bazując na obserwowalnych w otoczeniu rynkowym danych wejściowych i profesjonalnym osądzie. Stosowane techniki wyceny i dane wejściowe podlegają regularnej weryfikacji.

Sposób ustalenia wartości godziwej poszczególnych instrumentów finansowych i ich wartości bilansowe przedstawiono w nocie 37.

Poniższa tabela prezentuje wpływ zmiany rynkowych stóp procentowych o + 1 p.b./- 1 p.b. na wartość godziwą instrumentów finansowych ujmowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej:

	Stan na 31 grudnia 2016			Stan na 31 grudnia 2015		
	wartość bilansowa tys. zł	+1 p.b. tys. zł	-1 p.b. tys. zł	wartość bilansowa tys. zł	+1 p.b. tys. zł	-1 p.b. tys. zł
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	1 171 667	(209)	209	788 533	(178)	178
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	695	(3)	3	603	(14)	14
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	205	(9)	9	377	(9)	9
Instrumenty pochodne zabezpieczające - aktywa	1 146	0	0	1 140	(14)	14
Instrumenty pochodne zabezpieczające - zobowiązania	932	(18)	18	0	0	0

Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia czy wystąpiły obiektywne przesłanki wskazujące na utratę wartości składnika/grupy aktywów finansowych.

Poniższa tabela prezentuje szacunkowy wpływ zmiany wartości bieżącej szacowanych przepływów pieniężnych na zmianę odpisów z tytułu utraty wartości dla składników pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” analizowanych indywidualnie.

	Stan na 31 grudnia 2016			Stan na 31 grudnia 2015		
	wartość bilansowa tys. zł	Szacunkowa zmiana odpisów		wartość bilansowa tys. zł	Szacunkowa zmiana odpisów	
		+ 10 % tys. zł	- 10 % tys. zł		+ 10 % tys. zł	- 10 % tys. zł
	84 397	(1 629)	3 687	84 210	(2 605)	2 553

Wartość godziwa zabezpieczeń udzielonych kredytów

Wartość godziwą zabezpieczeń udzielonych kredytów ustala się w oparciu o techniki wyceny oraz analizę rynku nieruchomości. Lista przyjmowanych przez Bank zabezpieczeń oraz ich wartość godziwa (w przypadku zabezpieczeń hipotecznych) zostały przedstawione w nocie 47.1 sprawozdania finansowego.

W Banku przyjmuje się następujące podstawowe zasady wyceny wartości godziwej dla najczęściej stosowanych rodzajów zabezpieczeń:

Lp.	Rodzaj zabezpieczenia	Ogólne zasady dokonywania wyceny wartości
1	hipoteka na nieruchomości	wycena nieruchomości dokonana przez uprawnionego rzeczoznawcę, sporządzona dla celów związanych z zabezpieczeniem lub dokument potwierdzający nabycie nieruchomości lub przedwstępna umowy sprzedaży, w przypadku finansowania celów mieszkaniowych dla osób fizycznych
2	przewłaszczenie, zastaw rejestrowy, zastaw zwykły na rzeczy ruchomej stanowiącej środek trwały	aktualizacja wyceny nieruchomości, w przypadku kredytów dla osób fizycznych, jest przeprowadzana raz w roku poprzez porównanie pierwotnej wartości nieruchomości wynikającej z wyceny rzeczoznawcy lub wartości zakupu do danych o wartości rynkowej nieruchomości o zbliżonych parametrach, uzyskanych z międzybankowego systemu danych AMRON lub w przypadku braku danych, danych udostępnianych przez NBP (http://nbp.pl)
3	przewłaszczenie, zastaw rejestrowy, zastaw zwykły na rzeczy ruchomej stanowiącej majątek obrotowy	wycena ruchomości dokonana przez uprawnionego rzeczoznawcę, sporządzona dla celów związanych z zabezpieczeniem lub polisa ubezpieczeniowa - w przypadkach, gdy rzeczy ruchome występują w powszechnym obrocie rynkowym lub cena zakupu - w przypadkach, gdy rzeczy ruchome są nowe, zakupione na rynku, charakteryzuje je płynność rynkowa
4	poręczenia lub poręczenia wekslowe	cena zakupu, po jej zweryfikowaniu z cenami giełdowymi /rynkowymi /komisowymi lub polisa ubezpieczeniowa, po jej zweryfikowaniu z cenami giełdowymi/rynkowymi/komisowymi lub udokumentowana cena giełdowa/rynkowa/komisowa rzeczy
5	przelew wierzytelności z umowy	dochody poręczyciela muszą kształtować się na poziomie zbliżonym do dochodów wnioskodawcy lub jeżeli poręczyciel nie spełnia wymogów określonych powyżej do ustalenia wartości zabezpieczenia przyjmuje się taką kwotę, jaką przy uwzględnieniu sytuacji majątkowej poręczyciela mógłby on uzyskać w Banku jako kredytobiorca lub w przypadku poręczenia podmiotu jako zabezpieczenie przyjmowane jest wyłącznie w przypadku, gdy łączna kwota poręczenia udzielonego przez poręczyciela jednemu dłużnikowi nie przekroczy 15% aktywów netto poręczyciela, pomniejszonych o należne, lecz nie wniesione wkłady na poczet kapitałów (funduszy) podstawowych spółek akcyjnych i spółdzielni
6	ubezpieczenie	wartość netto towarów lub usług, bez podatku VAT, uwzględniając indywidualne warunki umowy/kontraktu, w tym terminy płatności, tryb zgłaszania i załatwiania reklamacji, zabezpieczenie realizacji umowy
		w przypadku ubezpieczeń na życie suma ubezpieczenia powinna pokrywać kwotę kredytu, natomiast w przypadku ubezpieczeń od utraty pracy suma ubezpieczenia na jedno zdarzenie ubezpieczeniowe powinna stanowić wyższą z kwot: równowartość 6 rat kredytu, lub kwotę 9 tys. zł. Zakres ochrony i wyłączeń odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń z tytułu polisy ubezpieczeniowej podlega każdorazowo akceptacji Banku

Okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

Bank corocznie weryfikuje przyjęte okresy użyteczności środków trwałych i wartości niematerialnych na podstawie bieżących szacunków. Szczegółowe informacje dotyczące okresów użytkowania aktywów trwałych i wartości niematerialnych zawarto w nocie 4.6.10 i 4.6.11.

Szacując długość przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych uwzględniane są m.in.:

- dotychczasowe przewidywane przeciętne okresy ekonomicznej użyteczności, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego, intensywności wykorzystania, itp.,
- utratę przydatności z przyczyn technologicznych,

- okres sprawowania kontroli nad składnikiem aktywów oraz prawne i inne ograniczenia okresu użytkowania,
- zależność okresu użytkowania składników aktywów od okresu użytkowania innych aktywów,
- inne okoliczności mające wpływ na przewidywany przeciętny okres ekonomicznej użyteczności tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych, przewidywany przeciętny okres ekonomicznej użyteczności odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych, bądź też w sytuacji, kiedy szacowany okres jest krótszy, przyjmuje się szacowany okres ekonomicznej użyteczności.

Poniższa tabela prezentuje wpływ na koszty Banku zmiany długości przeciętnego przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności o +/- 1 rok dla największych grup rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji.

	Stan na			Stan na		
	31 grudnia 2016			31 grudnia 2015		
	amortyzacja	+ 1 rok	- 1 rok	amortyzacja	+ 1 rok	- 1 rok
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Budynki i budowle	470	(11)	12	468	(11)	12
Urządzenia i maszyny	5 945	(1 001)	1 667	5 395	(941)	1 504
Ulepszenia w obcych obiektach	2 309	(361)	585	2 292	(383)	569
Wyposażenie	2 064	(342)	519	1 723	(279)	420
Koszty zakończonych prac rozwojowych	1 940	(338)	575	1 577	(258)	426
Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	10 403	(2 836)	1 524	6 070	(992)	1 634

4.5. Zmiana szacunków

W bieżącym okresie sprawozdawczym i okresie porównawczym Bank nie zmieniał istotnie wielkości szacunkowych, które mogły mieć znaczący wpływ na wyniki finansowe okresu bieżącego lub okresów przyszłych.

4.6. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości

4.6.1. Początkowe ujęcie aktywów i zobowiązań finansowych

Bank ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej, wtedy i tylko wtedy, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu.

Bank decyduje o klasyfikacji aktywa finansowego w momencie jego początkowego ujęcia.

Aktywa i zobowiązania finansowe objęte zakresem MSR 39 klasyfikuje się do następujących kategorii:

- aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (do tej kategorii zalicza się aktywa lub zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym instrumenty pochodne, a także aktywa i zobowiązania finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy),
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności,
- pozostałe zobowiązania finansowe.

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wycenia się według wartości godziwej, powiększonej lub pomniejszonej, w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego niekwalifikowanych do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Wszystkie standaryzowane transakcje kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych ujmuje się pozabilansowo na dzień zawarcia transakcji tj. na dzień, w którym Bank zobowiązuje się zakupić składnik aktywów finansowych. Natomiast w dniu realizacji transakcji składnik aktywów finansowych wprowadza się do ewidencji bilansowej. Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży polega na kupnie lub sprzedaży składnika aktywów finansowych zgodnie z umową, której warunki wymagają dostarczenia składnika aktywów w okresie wynikającym ze zwykle obowiązujących regulacji lub konwencji przyjętych na danym rynku.

4.6.2. Późniejsza wycena aktywów i zobowiązań finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe ujmowane są w wartości godziwej. Instrumenty pochodne posiadające na dzień wyceny dodatnią wartość godziwą wykazuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa, zaś instrumenty posiadające ujemną wartość z wyceny – jako zobowiązania. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu, wykazuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”.

Pozostałe aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu obejmują instrumenty finansowe nabyte w celu sprzedaży lub odkupienia w krótkim czasie lub są częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie, i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie. Inne niż pochodne instrumenty finansowe aktywa i zobowiązania finansowe zakwalifikowane jako przeznaczone do obrotu ujmowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej. Zmiany wartości godziwej odnoszone są do rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”. Przychody oraz koszty z tytułu odsetek ujmowane są odpowiednio w pozycji „Przychody z tytułu odsetek” albo „Koszty z tytułu odsetek”.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu zostały zaprezentowane w nocie 21.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i ustalonym terminie zapadalności, które Bank zamierza i jest w stanie utrzymać do terminu zapadalności, inne niż:

- aktywa finansowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy przy początkowym ujęciu,
- aktywa finansowe zaklasyfikowane do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży,
- aktywa finansowe spełniające definicję „pożyczek i należności”.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Rozliczenie zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej jest ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”. Straty z tytułu utraty wartości są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Metoda efektywnej stopy procentowej to metoda naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego (albo grupy aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych) oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dokładnie dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym – do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczeniu efektywnej stopy procentowej Bank dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie lub dyskonta. Przyjmuje się założenie, że przepływy pieniężne oraz oczekiwany czas trwania grupy podobnych instrumentów finansowych mogą być wiarygodnie oszacowane. Jednakże w rzadkich przypadkach, kiedy nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie przepływów pieniężnych

lub oczekiwanego czasu trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych), dokonuje się wyliczeń w oparciu o przepływy pieniężne wynikające z umowy za pełny umowny czas trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych).

W przypadku rozliczania prowizji i opłat oraz niektórych kosztów zewnętrznych związanych z nabyciem lub wytworzeniem instrumentu finansowego, w przypadku instrumentów z ustalonym harmonogramem przepływów, dla których ze względów technicznych lub merytorycznych nie można zastosować metody efektywnej stopy procentowej Bank stosuje metody uproszczone, w szczególności metodę sumy cyfr rocznych, których wyniki nie różnią się istotnie od wyników kalkulacji opartej o metodę efektywnej stopy procentowej.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności zostały zaprezentowane w nocie 24.

Pożyczki i należności

Do kategorii pożyczek i należności zalicza się aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które Bank zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyznaczone przez Bank przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży, lub
- aktywa finansowe, gdzie Bank może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Po ujęciu początkowym pożyczki i należności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Rozliczenie zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w pozycji „Przychody z tytułu odsetek” rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości pozycji innych niż „Pozostałe aktywa” są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników zakwalifikowanych do kategorii pożyczki i należności zostały zaprezentowane w notach 19-20, 23 i 28.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały zaklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży lub nienależące do żadnej z wcześniej wymienionych kategorii aktywów.

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wycenia się w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach (pozostałe całkowite dochody skumulowane są w pozycji kapitału „Kapitał z aktualizacji wyceny”). Kapitał z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży składnika aktywów bądź wystąpienia utraty jego wartości, gdzie skumulowane zyski i straty ujmowane są w pozycji „Wynik na pozostałych instrumentach finansowych”.

W przypadku instrumentów dłużnych, przychody odsetkowe, dyskonto lub premia rozliczane w czasie z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej ujmowane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”. Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustalenia prawa do otrzymania płatności w pozycji „Przychody z tytułu dywidend”.

Jeśli nie można ustalić wartości godziwej instrumentów kapitałowych, to wówczas aktywa te są ujmowane według kosztu nabycia z uwzględnieniem utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości rozpoznawane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości” i nie podlegają one odwróceniu.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących aktywa finansowe dostępne do sprzedaży zostały zaprezentowane w nocie 24.

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe inne niż wycenianie w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przepływów pieniężnych, a więc także rzetelnie ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu zostały zaprezentowane w notach 29-33 i 35.

Gwarancje finansowe

Zgodnie z MSR 39 gwarancje finansowe to takie umowy, które zobowiązują Bank, jako ich wystawcę, do dokonania określonych płatności rekompensujących posiadaczowi stratę, jaką poniesie z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w przypadającym terminie zgodnie z warunkami instrumentu dłużnego. Umowy gwarancji finansowych w momencie ich początkowego ujęcia wyceniane są w wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować czynności wystawienia gwarancji. W terminie późniejszym zobowiązania te są ujmowane według wyższej z dwóch wartości: najlepszego szacunku wydatków koniecznych do uregulowania bieżących zobowiązań na dzień bilansowy oraz wartości ujętej pierwotnie pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników zobowiązań pozabilansowych zostały zaprezentowane w notcie 40.

4.6.3. Przekwalifikowanie aktywów finansowych

Bank może przekwalifikować składnik aktywów finansowych z kategorii dostępnych do sprzedaży do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności, jeśli ma zamiar i możliwość utrzymywania składnika aktywów finansowych do terminu jego zapadalności. Składnik aktywów jest przekwalifikowywany według jego wartości godziwej w dniu przekwalifikowania, która staje się jego nowym zamortyzowanym kosztem. Wszelkie zyski i straty związane z takim składnikiem aktywów, które poprzednio odniesiono na kapitał z aktualizacji wyceny, amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu zapadalności przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Informacje wartościowe dotyczące aktywów finansowych, które podlegały przekwalifikowaniu w poprzednich latach, a które nadal pozostają w aktywach Banku przedstawia nota 24.

4.6.4. Wyłączenie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

Aktywa finansowe

Bank wyłącza składnik aktywów finansowych (lub część składnika aktywów finansowych, lub część grupy podobnych aktywów finansowych) ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy:

- wygasły prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych,
- przeniósł prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązał się do przekazania otrzymanych przepływów pieniężnych bez zbędnej zwłoki stronie trzeciej na zasadzie pośredniczenia w transakcji i:
 - (a) przeniósł zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów, lub
 - (b) nie przeniósł ani nie zachował zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ale przeniósł kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych.

W przypadku, gdy Bank przeniósł swoje prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązał się do pośredniczenia w transakcji, ale nie przeniósł ani nie zachował zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ani też wyżej wymienione przeniesienie nie spowodowało przeniesienia kontroli nad składnikiem aktywów, wówczas ten składnik aktywów jest ujmowany w stopniu, w jakim Bank utrzymuje zaangażowanie w składnik aktywów.

Zaangażowanie w składnik aktywów, które przyjmuje formę gwarancji, jest wyceniane według niższej z dwóch wartości: wartości bilansowej składnika aktywów oraz maksymalnej kwoty, którą Bank może być zobowiązany zapłacić za ten składnik aktywów.

Zobowiązania finansowe

Bank wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach, dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami, Bank ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego

zobowiązania finansowego Bank ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w rachunku zysków i strat.

4.6.5. Transakcje z przyrzeczeniem odkupu

Papiery wartościowe sprzedane z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje typu *repo*, *sell-buy-back*) nie są wyłączone z bilansu pod warunkiem zachowania przez Bank zasadniczo całości ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa. Zobowiązania wobec kontrahenta ujmuje się jako „Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu”.

W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu (*reverse repo*, *buy-sell-back*), w przypadku których kontrahent zachowuje zasadniczo całość ryzyk i korzyści dotyczących papierów wartościowych, należności z tytułu zawartych transakcji ujmowane są jako „Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu”.

Transakcje sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu i zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu wyceniane są według zamortyzowanego kosztu metodą efektywnej stopy procentowej, natomiast papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji sprzedaży z udzielonym przyrzeczeniem odkupu podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych.

Różnica między ceną sprzedaży/zakupu i odkupu jest traktowana jako koszty/przychody odsetkowe i rozliczana w czasie trwania umowy z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Informacje wartościowe dotyczące stanu należności/zobowiązań z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu zostały zawarte w nocie 20.

4.6.6. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa stanowi cenę, którą Bank otrzymałby za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaciłby za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Wartość godziwa instrumentów finansowych notowanych na aktywnym zorganizowanym rynku finansowym jest ustalana poprzez odniesienie do bieżącej ceny kupna – dla składnika aktywów, lub bieżącej ceny sprzedaży – dla zaciągniętego zobowiązania.

Wartość godziwa instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek jest ustalana przy zastosowaniu różnych technik wyceny, gdzie Bank maksymalizuje wykorzystanie obserwowalnych danych wejściowych, np. oszacowania ceny instrumentu finansowego, na podstawie publicznie ogłoszonej, notowanej w aktywnym obrocie regulowanym ceny nie różniące się istotnie, podobnego instrumentu finansowego albo cen składników złożonego instrumentu finansowego lub oszacowania ceny instrumentu finansowego za pomocą metod estymacji powszechnie uznanych za poprawne.

Wartość godziwa dla poszczególnych pozycji aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, oraz sposoby jej szacowania zostały opisane szczegółowo w nocie 24 i 37.

4.6.7. Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Do obiektywnych dowodów utraty wartości należą np. znaczące trudności finansowe dłużnika, niespłacenie lub zaleganie ze spłacaniem odsetek lub nominału, wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej dłużnika, obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Przesłanki utraty wartości ekspozycji indywidualnie istotnych dzieli się na dwie grupy:

1) Ilościowe (obligatoryjne):

- a) opóźnienie w spłacie raty kapitałowej lub odsetkowej przekracza 90 dni,
- b) w przypadku sektora rządowego i samorządowego opóźnienie w spłacie raty kapitałowej lub odsetkowej

przekracza 30 dni,

2) Jakościowe:

- a) wypowiedzenie umowy kredytowej/pożyczki,
- b) wniosek (w tym wniosek banku) o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, likwidacyjnego, upadłościowego lub naprawczego wobec kontrahenta (dłużnika),
- c) restrukturyzacja zadłużenia,
- d) umorzenie części kredytu/pożyczki, układ, ugoda,
- e) kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez kontrahenta na drodze postępowania sądowego,
- f) nieznanne miejsca pobytu i nieujawniony majątek kontrahenta,
- g) uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego, bankructwie lub innej reorganizacji finansowej kontrahenta,
- h) znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej, wskazujące na znaczące trudności finansowe kontrahenta, na podstawie przeprowadzanej oceny sytuacji finansowej dokonanej w ramach monitorowania ekspozycji kredytowej, skutkujące zmianą klasyfikacji kredytowej,
- i) zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe, w przypadku gdy z uwagi na znaczne pogorszenie sytuacji finansowej emitenta (ewentualne bankructwo), płynność obrotu tymi aktywami jest na tyle niska, że wiarygodne ustalenie ceny aktywów nie jest możliwe,
- j) ekspozycja klasyfikowana jest do grupy „zagrożone” (tj. kategorie ryzyka „poniżej standardu”, „wątpliwe”, „stracone”), zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” – w przypadku wszystkich kategorii ekspozycji poza kredytami detalicznymi zabezpieczonymi hipotecznie. Natomiast w przypadku kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie przesłankę utraty wartości stanowi jedynie klasyfikacja do kategorii „stracone” (nie stanowi jej klasyfikacja do pozostałych kategorii ryzyka w grupie „zagrożone”). Dodatkowo przesłanka wynikająca z klasyfikacji kredytobiorcy zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” nie ma zastosowania do transakcji zrestrukturyzowanych z uwagi na odmienny okres kwarantanny,
- k) uzyskanie informacji o zdarzeniu mogącym mieć wpływ na przewidywane przepływy pieniężne.

Utrzymujące się w 2 kolejnych okresach monitorowania sygnały wczesnego ostrzegania - SWO (z wyłączeniem sezonowości i zdarzeń o charakterze jednorazowym) wraz z innymi dostępnymi informacjami mogą stanowić obiektywny dowód (przesłankę) utraty wartości. Lista najbardziej typowych sygnałów wczesnego ostrzegania (SWO):

1) Sygnały związane z relacjami z Bankiem / bankami:

- a) znaczący spadek obrotów na rachunku bieżącym kredytobiorcy,
- b) znaczący wzrost wykorzystania kredytu w rachunku bieżącym,
- c) debet na rachunku bieżącym,
- d) powtarzający się brak wpływów na rachunek od istotnych kontrahentów lub opóźnienia w zapłacie faktur,
- e) występujące opóźnienia lub brak spłat rat kapitałowych lub odsetkowych kredytu lub pożyczki w okresie ostatnich 3 miesięcy lub złożenie wniosku o prolongatę spłaty,
- f) złożenie wniosku o zwolnienie lub zmianę zabezpieczeń,
- g) niedotrzymywanie zasad, warunków i terminów umów kredytowych,
- h) niedotrzymanie innych istotnych warunków umowy, skutkujące spadkiem oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych,
- i) niedostarczenie lub opóźnienia w przekazywaniu dokumentów dotyczących sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
- j) złożenie w Banku przez klienta nieprawdziwych oświadczeń, sfałszowanych dokumentów,
- k) trudności w komunikowaniu się z kredytobiorcą, przejawy arogancji, brak chęci współpracy,
- l) zgoda kredytobiorcy na ostrzejsze warunki kredytowania w innych bankach, natarczywe domaganie się udzielenia kredytu,
- m) ograniczenie lub odmówienie finansowania przez inne banki,
- n) pozyskanie informacji o udzielonych kredytach przez inne banki,
- o) występowanie zajęć na rachunku klienta.

2) Sygnały związane z bieżącą działalnością klienta:

- a) toczący się proces sądowy przeciwko kredytobiorcy (np. o oszustwo, zaniedbanie) lub postępowanie wyjaśniające prowadzone przez podmioty uprawnione,
- b) prolongowanie spłaty zobowiązań pozabankowych (np. przesunięcie terminu płatności podatku),
- c) negatywne sygnały o kredytobiorcy płynące z rynku (np. obniżenie ratingu przez agencję ratingową),
- d) podstawowy produkt firmy znajduje się w schyłkowej fazie życia gospodarczego lub ma złą markę,
- e) zmiana przedmiotu działalności kredytobiorcy,
- f) zmiana na kluczowych stanowiskach kierowniczych, istotne zmiany struktury właścicielskiej,
- g) istotne zmiany organizacyjne,
- h) złe stosunki z pracownikami; wysokie zagrożenie strajkami,
- i) wysokie ryzyko zaistnienia zdarzeń związanych z koniecznością poniesienia znacznych kosztów (zanieczyszczenie środowiska, remonty, wycofanie produktów, reklamacje),
- j) znaczny wzrost zobowiązań pozabilansowych,
- k) pogorszenie płynności finansowej w firmie,
- l) obniżenie poziomu sprzedaży,
- m) zmiana warunków sprzedaży,
- n) wzrost przychodów ze sprzedaży przy malejących zyskach,
- o) wzrost kosztów finansowych,
- p) obniżenie stawek amortyzacji,
- q) wydłużenie się cykli rotacji,
- r) negatywne dla kredytobiorcy decyzje spółki "matki" (np. dot. polityki cenowej),
- s) pojawienie się negatywnych sygnałów wobec podmiotu powiązanego z klientem,
- t) znaczące zmiany w strukturze aktywów,
- u) znaczny wzrost zadłużenia bieżącego w bankach,
- v) duży udział kapitałów zewnętrznych w finansowaniu działalności klienta,
- w) zastrzeżenia, negatywne uwagi audytora w raporcie z badania sprawozdania finansowego klienta,
- x) zmiana przez kredytobiorcę audytora dla potrzeb badania ostatniego sprawozdania finansowego,
- y) wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej kontrahenta,
- z) znaczące trudności finansowe kontrahenta (na podstawie negatywnej oceny sytuacji finansowej kontrahenta dokonanej w procesie monitoringu),
- aa) znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej,
- bb) obniżenie przez uznaną i powszechnie akceptowaną zewnętrzną instytucję oceny wiarygodności kredytowej (agencję ratingową) ratingu kontrahenta, ratingu kraju lub ratingu jakichkolwiek papierów dłużnych emitowanych przez kontrahenta,
- cc) negatywne zmiany w wewnętrznej strukturze organizacyjnej czy strukturze kierownictwa,
- dd) utrata rynków zbytu lub znaczących klientów,
- ee) znaczący spadek cen rynkowych zabezpieczeń ekspozycji,
- ff) przegrana istotna sprawa sporna mogąca spowodować istotne straty,
- gg) zanik aktywnego rynku na daną bilansową ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe,
- hh) inne, o ile mogą wpłynąć na przewidywane przepływy pieniężne.

3) Sygnały związane z ogólną sytuacją gospodarczą:

- a) informacje o niekorzystnych zmianach w branży, w polityce społeczno-gospodarczej, w przepisach prawnych,
- b) negatywne zmiany czynników makroekonomicznych, które mają wpływ na branżę, w której działa kredytobiorca/pożyczkobiorca,
- c) zmiana przepisów prawa mających negatywny wpływ na funkcjonowanie kredytobiorcy/pożyczkobiorcy.

Natomiast dla kredytów indywidualnie nieistotnych podlegających analizie grupowej Bank identyfikuje następujące przesłanki utraty wartości:

1) Ilościowe (mierzalne):

- a) opóźnienie w spłacie raty kapitałowej lub odsetkowej przekracza 90 dni,
- b) wypowiedzenie umowy kredytu/pożyczki,

- c) ekspozycja ma charakter wyłudzenia (*fraud*),
 - d) ekspozycja podlega restrukturyzacji,
 - e) status ekspozycji w windykacji,
 - f) uzyskanie informacji o znaczących trudnościach finansowych klienta, np.:
 - wszczęciu postępowania upadłościowego lub bankructwie klienta,
 - problemach finansowych klienta detalicznego (utrata pracy, obniżenie dochodów, wzrost zadłużenia, niespłacanie zadłużenia w innych bankach),
 - wszczęciu postępowania egzekucyjnego wobec kontrahenta,
 - znaczące pogorszenie wyników analizy ratingowej lub scoringowej, wskazujące na znaczące trudności finansowe kontrahenta na podstawie przeprowadzanej oceny sytuacji finansowej dokonanej w ramach monitorowania ekspozycji kredytowej, skutkujące zmianą klasyfikacji ekspozycji kredytowej,
 - g) ekspozycja klasyfikowana jest do grupy „zagrożone” (tj. kategorie ryzyka „poniżej standardu”, „wątpliwe”, „stracone”), zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” – w przypadku wszystkich kategorii ekspozycji poza kredytami detalicznymi zabezpieczonymi hipotecznie. Natomiast w przypadku kredytów detalicznych zabezpieczonych hipotecznie przesłankę utraty wartości stanowi jedynie klasyfikacja do kategorii „stracone” (nie stanowi jej klasyfikacja do pozostałych kategorii ryzyka w grupie „zagrożone”). Dodatkowo przesłanka wynikająca z klasyfikacji kredytobiorcy zgodnie z „Zasadami monitorowania i klasyfikacji ekspozycji kredytowych wobec klientów detalicznych i instytucjonalnych” nie ma zastosowania do transakcji zrestrukturyzowanych z uwagi na odmienny okres kwarantanny,
 - h) uzyskanie przez Bank informacji o zdarzeniu mogącym mieć wpływ na przewidywane przepływy pieniężne.
- 2) Jakościowe (czynniki podlegające ocenie eksperckiej):
- a) zanik aktywnego rynku na wybraną grupę ekspozycji kredytowych ze względu na trudności finansowe kontrahentów (np. znaczne pogorszenie sytuacji finansowej emitentów, spowodowało spadek obrotu wybranymi rodzajami aktywów, skutkujący brakiem możliwości wiarygodnego ustalenia ceny aktywów),
 - b) obserwowane dane wskazują na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą bilansowych ekspozycji kredytowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy, w tym:
 - negatywne zmiany statusu płatności kontrahentów w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności lub zwiększona liczba posiadaczy kart kredytowych, którzy osiągnęli limit kredytowy i spłacają miesięczną kwotę minimalną), lub
 - krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która ma związek z niespłacaniem ekspozycji kredytowych w grupie (np. wzrost wskaźnika bezrobocia w obszarze geograficznym kontrahenta, w przypadku kredytów hipotecznych spadek cen nieruchomości w danym regionie, niekorzystne zmiany w kondycji branży, która dotyczy kontrahentów w grupie),

utrzymujące się w 2 kolejnych okresach monitorowania sygnały wczesnego ostrzegania - SWO (z wyłączeniem sezonowości i zdarzeń o charakterze jednorazowym), wraz z innymi dostępnymi informacjami mogą stanowić obiektywny dowód (przesłankę) utraty wartości.

Należności od innych banków oraz kredyty i pożyczki udzielone klientom

W przypadku należności od innych banków oraz kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych według zamortyzowanego kosztu metodą efektywnej stopy procentowej, Bank w pierwszej kolejności rozważa, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości pojedynczych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także łącznie w przypadku aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. W przypadku stwierdzenia, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, składnik ten jest włączany do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie oceniany pod względem utraty wartości. Aktywa oceniane indywidualnie pod względem utraty wartości, w przypadku których Bank dokonuje odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości lub postanawia taki odpis dalej ujmować, nie są uwzględniane w łącznej ocenie utraty wartości.

Jeżeli istnieją dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych). Wartość bilansową składnika aktywów obniża się poprzez zastosowanie rachunku rezerw i kwota straty ujmowana jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości. Kredyty wraz z dotyczącymi ich odpisami z tytułu utraty wartości są spisywane w momencie, gdy brak jest realnych perspektyw przyszłych odzysków oraz wszystkie zabezpieczenia zostały zrealizowane i przeniesione na rzecz Banku. Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zwiększyła się bądź zmniejszyła się z powodu zdarzenia, które miało miejsce po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu zwiększa się bądź zmniejsza się poprzez skorygowanie rachunku rezerw.

Wartość bieżąca oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych jest ustalana przy użyciu pierwotnej efektywnej stopy procentowej dla danego instrumentu finansowego. Jeżeli pożyczka bądź należność mają przypisaną zmienną stopę procentową, to stopa dyskontowa dla wyceny utraty wartości jest bieżącą efektywną stopą procentową. Kalkulacja wartości bieżącej oszacowanych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczonym zastawem składnikiem aktywów, odzwierciedla przepływy pieniężne, które mogą powstać w wyniku egzekucji, pomniejszone o koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą zabezpieczenia (w przypadku analizy portfelowej koszty nie są obecnie uwzględniane ze względu na brak możliwości jednoznacznego przypisania kosztu do ekspozycji kredytowej, a także stwierdzony w drodze przeprowadzonych analiz brak materialności wpływu uwzględnienia kosztów), niezależnie od tego, czy dokonanie egzekucji jest prawdopodobne.

Dla celów łącznej oceny utraty wartości, aktywa finansowe grupowane są według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy, np. na podstawie oceny ryzyka kredytowego lub procesu oceniania według przyjętej skali, z uwzględnieniem typu składnika aktywów, branży, obszaru geograficznego, rodzaju zabezpieczenia, opóźnienia w spłacie i innych istotnych czynników.

Przyszłe przepływy pieniężne w grupie aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, są szacowane na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego.

Odpisy wyznaczane dla grupy aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest łącznie, w tym odpis IBNR, szacowane są zgodnie z koncepcją straty poniesionej lecz niezareportowanej, opartą o powszechnie stosowane w sektorze bankowym parametry ryzyka: PD oraz LGD. Szacując rezerwy na pozabilansowe ekspozycje kredytowe Bank uwzględnia dodatkowo współczynnik konwersji kredytowej (CCF). Wartości parametrów PD, LGD oraz CCF szacowane są z wykorzystaniem metod statystycznych opartych na obserwacjach historycznych strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego, przy zastosowaniu zasady PIT (ang. *point in time*), poprzez zastosowanie mechanizmu ważenia historycznych obserwacji oraz uwzględnieniu czynników wynikających z aktualnej sytuacji rynkowej. Weryfikacji (tzw. *backtest*) w oparciu o dane historyczne podlega również wartość parametru LIP, który przyjmuje obecnie wartość 9 miesięcy dla portfeli grupujących kredyty detaliczne zabezpieczone hipotecznie oraz 6 miesięcy dla pozostałych portfeli homogenicznych Banku. W razie potrzeby, w procesie kalkulacji parametrów ryzyka dane historyczne dotyczące strat mogą być korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych, tak aby odzwierciedlić oddziaływanie bieżących warunków, które nie miały wpływu w okresie, na którym opierają się dane historyczne dotyczące strat, jak też, aby wyeliminować czynniki mające wpływ na dane historyczne, a niewystępujące obecnie.

Dodatkowo, w celu zapewnienia adekwatności odpisów z tytułu utraty wartości model wyliczeniowy podlega w Banku procesowi zarządzania modelami (w tym cyklicznej walidacji) oraz cyklicznie (raz do roku) przeprowadzanym testom potwierdzającym (tzw. *backtest*).

Szczegółowe informacje wartościowe dotyczące utraty wartości tych składników aktywów finansowych zostały przedstawione w notach 19, 23 i 47.1.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

W przypadku aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności na każdy dzień bilansowy Bank indywidualnie ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych. Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bilansową składnika aktywów obniża się, a kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszyła się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Bank nie zidentyfikował utraty wartości dla aktywów finansowych zaklasyfikowanych do kategorii utrzymywane do terminu zapadalności.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

W przypadku aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

W przypadku inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, do obiektywnych dowodów utraty wartości zalicza się znaczący bądź utrzymujący się spadek wartości godziwej składnika aktywów finansowych poniżej kosztu.

Jeżeli nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych, to skumulowane straty – będące różnicą pomiędzy kosztem nabycia a bieżącą wartością godziwą, pomniejszone o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat – wyśięgowuje się z kapitału z aktualizacji wyceny i ujmuje w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji kapitałowych nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat. Wzrost ich wartości godziwej po ujęciu straty z tytułu utraty wartości ujmowany jest bezpośrednio w pozostałych całkowitych dochodach.

W przypadku instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, ocena czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych odbywa się na takich samych zasadach, jak w przypadku aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

W przypadku aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości”.

Bank nie zidentyfikował utraty wartości dla aktywów finansowych zaklasyfikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży.

Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

Bank nie zidentyfikował utraty wartości dla aktywów finansowych wycenianych według kosztu.

4.6.8. Rachunkowość zabezpieczeń

Bank stosuje rachunkowość zabezpieczeń pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39 tj.:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznacza się i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem i strategię zawierania transakcji zabezpieczających. Dokumentacja obejmuje identyfikację pozycji zabezpieczanej lub transakcji, pozycji zabezpieczającej i charakter zabezpieczanego ryzyka. Dokumentuje się również, w momencie ustanowienia zabezpieczenia i przez cały czas jego trwania, ocenę efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej pozycji lub przepływów pieniężnych wynikających z pozycji zabezpieczanej,
- Bank przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką efektywnością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych i zmian wartości godziwej, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,

- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą lub przepływy środków pieniężnych wynikające z zabezpieczanej pozycji oraz instrumentu zabezpieczającego,
- zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką efektywność w całym okresie jego wykorzystania.

Bank w roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku stosował rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych. W roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku Bank nie stosował rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które:

- można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanego z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją,
- może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, który stanowi efektywne zabezpieczenie, ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach, zaś nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”.

Zyski i straty ujęte w pozostałych całkowitych dochodach (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem zabezpieczanej planowanej transakcji, przeklasyfikowane są do rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczane planowane przepływy pieniężne mają wpływ na rachunek zysków i strat. Jednakże, jeśli Bank oczekuje, że całość lub część strat ujętych w pozostałych całkowitych dochodach nie będzie odzyskana w jednym lub więcej przyszłych okresów, kwotę, co do której oczekuje się, że nie będzie odzyskana, przeklasyfikuje się do rachunku zysków i strat.

Odsetki od instrumentów zabezpieczających ujmowane są w rachunku zysków i strat w pozycjach „Przychody z tytułu odsetek” lub „Koszty z tytułu odsetek”.

Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych transakcji zabezpieczających zostały zaprezentowane w nocie 22.

4.6.9. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz na rachunkuostro w Narodowym Banku Polskim, a także należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy, wykazywane według wartości nominalnej oraz aktywa finansowe o dużej płynności, tzw. krótkoterminowe (za taki okres można przyjąć okres trzymiesięczny lub krótszy, licząc od daty nabycia).

Szczegóły dotyczące składników stanowiących środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych zostały zaprezentowane w nocie 39.

4.6.10. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartość początkowa środków trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, obciążają rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia. Grunty nie podlegają amortyzacji. Amortyzacja innych rzeczowych aktywów trwałych jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów, wynoszący:

Typ	Okres
Budynki i budowle	25, 40 lat
Maszyny i urządzenia techniczne	5 – 20 lat
Urządzenia biurowe	5 – 20 lat
Środki transportu	5 lat
Komputery	3 – 10 lat
Inwestycje w obcych środkach trwałych	3,5 – 10 lat (ale nie dłużej niż okres umowy najmu)

Odpis amortyzacyjny składników rzeczowych aktywów trwałych o określonym okresie użytkowania ujmuje się w rachunku zysków i strat w „Ogólnych kosztach administracyjnych”.

Wszelkie zyski lub straty wynikające ze sprzedaży danego składnika aktywów z bilansu (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w rachunku zysków i strat odpowiednio w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” lub „Pozostałe koszty operacyjne” w okresie, w którym dokonano takiej transakcji.

Środki trwałe będące w toku budowy lub montażu są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do używania.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących rzeczowe aktywa trwałe zostały zaprezentowane w nocie 26.

4.6.11. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne nabyte w oddzielnej transakcji początkowo wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartości niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Amortyzację wartości niematerialnych nalicza się metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej przez okresy ich użytkowania, które wynoszą 2 lata, w uzasadnionych przypadkach, przy uwzględnieniu przewidywanego okresu użyteczności 3 - 20 lat.

Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania ujmuje się w rachunku zysków i strat w „Ogólnych kosztach administracyjnych”.

Zyski lub straty wynikające ze sprzedaży danego składnika wartości niematerialnych są ujmowane w rachunku zysków i strat odpowiednio w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” lub „Pozostałe koszty operacyjne”.

Koszty prac badawczych są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Aktywa niematerialne powstałe w wyniku prowadzenia prac rozwojowych ujmowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie po spełnieniu następujących warunków:

- z technicznego punktu widzenia istnieje możliwość ukończenia składnika aktywów niematerialnych, tak aby nadawał się do sprzedaży lub użytkowania,
- istnieje możliwość udowodnienia zamiaru ukończenia składnika oraz jego użytkowania i sprzedaży,
- składnik będzie zdolny do użytkowania lub sprzedaży,
- znany jest sposób w jaki składnik będzie wytwarzał przyszłe korzyści ekonomiczne,
- zapewnione zostaną środki techniczne oraz finansowe konieczne do ukończenia prac rozwojowych oraz jego użytkowania lub sprzedaży,
- istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych.

Wartość początkową aktywów niematerialnych wytworzonych we własnym zakresie stanowi suma wydatków poniesionych od dnia gdy składnik aktywów niematerialnych po raz pierwszy spełnia wymienione powyżej kryteria ujmowania ich w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. W przypadku gdy nie można ująć w bilansie kosztów prac rozwojowych wytworzonych we własnym zakresie, koszty te są ujmowane w rachunku zysków i strat okresu, w którym zostały poniesione.

Aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie w ramach prac rozwojowych po początkowym ujęciu są wykazywane po pomniejszeniu o umorzenie i łączne odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, na takiej samej zasadzie jak nabyte aktywa niematerialne.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników stanowiących wartości niematerialne zostały zaprezentowane w nocie 27.

4.6.12. Leasing

Bank jako leasingobiorca

Bank jest stroną umów leasingu operacyjnego, zgodnie z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu.

Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe ujmowane są w pozycji „Ogólne koszty administracyjne” rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Bank jako leasingodawca

Bank jest stroną umów leasingu operacyjnego, na mocy których oddaje do odpłatnego użytkowania lub pobierania korzyści środki trwałe przez określony w umowie czas.

Opłaty z tytułu umów leasingu operacyjnego ujmowane są w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Informacje wartościowe dotyczące leasingu zostały zaprezentowane w nocie 38.

4.6.13. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Bank raz do roku ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie obligatoryjności wynikającej z MSSF przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego czy nastąpiła utrata wartości, Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada wartości godziwej tego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne (OWŚP) pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z tych wartości jest wyższa. Wartość tę ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba, że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów lub OWŚP jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej. Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów.

Do określania wartości godziwej, pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, używany jest odpowiedni dla danego składnika aktywów model wyceny. Obliczenia te są potwierdzone przez wyceny dokonane na podstawie innych źródeł lub inne dostępne wyznaczniki wartości godziwej.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów są ujmowane w rachunku zysków i strat, z wyłączeniem aktywów wcześniej przeszacowanych. W ich przypadku przeszacowanie zostało odniesione na kapitał. Wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest także ujmowany w kapitałach do wartości wcześniejszych przeszacowań.

Na koniec każdego roku obrotowego ocenia się czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że wcześniej ujęte odpisy z tytułu utraty wartości aktywów są nadal zasadne i czy nie powinny zostać pomniejszone. Jeżeli takie przesłanki występują, Bank szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów bądź ośrodków wypracowujących wpływy pieniężne. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej.

Podwyższona kwota nie powinna przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości tego

składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów ujmuje się niezwłocznie w rachunku zysków i strat, chyba że dany składnik aktywów wykazywany jest w wartości przeszacowanej, w którym to przypadku odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości traktuje się jako zwiększenie kapitału z aktualizacji wyceny.

Powyższe kryteria mają także zastosowanie w ocenie, czy nastąpiła utrata wartości aktywów ujętych jako wartości niematerialne. Test ten przeprowadza się albo dla poszczególnych aktywów, albo dla ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz gdy okoliczności wskazują, że mogła wystąpić utrata wartości.

4.6.14. Udziały w jednostkach zależnych

Udziały w jednostkach zależnych wykazywane są według kosztu historycznego po uwzględnieniu odpisów z tytułu utraty wartości.

4.6.15. Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Banku ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania.

Jeżeli Bank spodziewa się, że wydatki objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazywane w rachunku zysków i strat po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest dyskontowana, przy zastosowaniu bieżącej stopy dyskontowej nieuwzględniającej podatku, odzwierciedlającej ewentualne ryzyko związane z danym zobowiązaniem. Jeżeli kwota rezerwy została zdyskontowana, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty odsetkowe.

Rezerwy na sprawy sporne

Rezerwy na sprawy sporne dotyczą spraw toczących się w postępowaniach sądowych, administracyjnych oraz innych sporów o charakterze prawnym. Bank prowadzi szczegółową ewidencję spraw spornych. W sprawach, w których na Banku ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów, mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków, Bank tworzy rezerwy. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw. Bank rozpoznał rezerwy na wszystkie szacowane straty. Szacunkowe terminy realizacji rezerw na sprawy sporne wynoszą, co do zasady, powyżej 1 roku.

Informacje dotyczące rezerw na sprawy sporne zostały zaprezentowane w nocie 34.

Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe

Odprawy emerytalno-rentowe stanowią zgodnie z MSR 19 programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia. Rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe ustalana jest w oparciu o zasady Regulaminów Wynagradzania obowiązujących w Banku. Wartość bieżąca rezerw na odprawy emerytalno-rentowe i związanych z nimi kosztów bieżącego i przeszłego zatrudnienia wyceniona jest przez niezależnego aktuarusza metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych. Przeszacowania rezerw na odprawy emerytalno-rentowe składają się z następujących składników:

- kosztów zatrudnienia (w tym kosztów bieżącego zatrudnienia, kosztów przeszłego zatrudnienia),
- kosztu lub dochodu z odsetek netto, oraz
- zysków lub strat aktuarialnych.

Koszty zatrudnienia i koszty lub dochód z odsetek netto ujmowane są w rachunku zysków i strat, natomiast zyski lub straty aktuarialne są ujmowane w ciężar kapitału z aktualizacji wyceny w okresie, w którym te zmiany wystąpiły.

Informacje dotyczące rezerw na odprawy emerytalno-rentowe zostały zaprezentowane w nocie 34.

Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku udzielone gwarancje oraz bezwarunkowe zobowiązania dotyczące finansowania traktowane są jako element zaangażowania obarczonego ryzykiem kredytowym. Przy kalkulacji rezerw związanych ze zobowiązaniami pozabilansowymi Bank uwzględnia współczynnik konwersji kredytowej (CCF). Szczegółowe zasady tworzenia odpisów na utratę wartości ekspozycji obarczonych ryzykiem kredytowym, w tym kredytów i pożyczek zostały opisane w nocie 4.6.7.

4.6.16. Pozostałe aktywa

Na pozycję „Pozostałe aktywa” składają się głównie: koszty do rozliczenia w czasie, przychody do otrzymania, zaliczki, rozliczenia kart płatniczych, zapasy związane z działalnością uboczną Banku oraz należności od kontrahentów.

Przychody do otrzymania to przychody odnoszące się do wyniku danego okresu sprawozdawczego do otrzymania przez Bank w okresie późniejszym, które dotyczą naliczonych opłat i prowizji za prowadzenie rachunków i wykonanie innych czynności bankowych.

Koszty do rozliczenia w czasie to koszty poniesione w danym okresie sprawozdawczym dotyczące następnych okresów sprawozdawczych, w szczególności koszty eksploatacyjne zapłacone z góry, koszty ubezpieczenia i prenumeraty.

Należności od kontrahentów ujmuje się w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji (jeżeli występują) zgodnie z MSR 39.

Nabyte lub powstałe zapasy rzeczowych składników aktywów obrotowych ujmuje się w księgach rachunkowych według cen nabycia lub kosztów wytworzenia na dzień ich nabycia lub powstania.

Wartość należności aktualizuje się, uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty, poprzez dokonanie odpisu aktualizującego, który zalicza się w rachunku zysków i strat do „Pozostałych kosztów operacyjnych” lub „Wyniku z tytułu prowizji i opłat”.

Wartość zapasów aktualizuje się uwzględniając ich cenę nabycia lub koszt wytworzenia w stosunku do ich wartości netto możliwej do odzyskania. Odpis wartości zapasów do ich wartości netto możliwej do uzyskania ujmowany jest w rachunku zysków i strat „Pozostałych kosztach operacyjnych”.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników pozostałych aktywów zostały zaprezentowane w nocie 28.

4.6.17. Pozostałe zobowiązania

Składnikami pozostałych zobowiązań są między innymi: rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach sprawozdawczych, zobowiązania wobec pracowników z tytułu niewykorzystanych urlopów, premii uznaniowych, zaliczki otrzymane oraz pozostałe zobowiązania od kontrahentów, rozrachunki międzybankowe, rozliczenia publiczno-prawne oraz rozliczenia z Poczta Polska z tytułu obsługi zastępczej. Pozycje te ujmuje się w wartości wymagającej zapłaty.

Informacje wartościowe dotyczące stanu składników pozostałych zobowiązań zostały zaprezentowane w nocie 35.

4.6.18. Ujmowanie przychodów i kosztów

Wynik z tytułu odsetek

W przypadku wszystkich aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz oprocentowanych aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, przychody i koszty odsetkowe ujmowane są z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej, jako odpowiednio „Przychody z tytułu odsetek” lub „Koszty z tytułu odsetek”. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Bank dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. W przypadku, gdy Bank zmienia oszacowania płatności udzielonych lub otrzymanych, koryguje wartość bilansową składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego. Korekta jest wyliczana z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego i ujmowana jest w „Przychodach z tytułu odsetek” lub „Kosztach z tytułu odsetek” rachunku zysków i strat.

Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu bądź desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy na moment początkowego ujęcia są ujmowane w „Przychodach z tytułu odsetek”.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe naliczane są od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania odpisu z tytułu utraty wartości.

Informacje wartościowe dotyczące wyniku z tytułu odsetek zostały zaprezentowane w nocie 6.

Wynik z tytułu prowizji i opłat

Opłaty i prowizje nie stanowiące integralnej części efektywnej stopy procentowej, tj. takie, które nie są rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej, lecz rozkładane są w czasie metodą liniową lub rozpoznawane jednorazowo w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi, są ujmowane odpowiednio w pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat” lub „Koszty z tytułu prowizji i opłat”. Do przychodów rozliczanych w czasie metodą liniową zaliczane są głównie prowizje od kredytów w rachunku bieżącym.

Do przychodów i kosztów prowizyjnych Banku rozpoznawanych jednorazowo w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi należą m.in.:

- prowizje za prowadzenie rachunku bieżącego, realizację przelewów, zleceń stałych, poleceń zapłaty i wypłaty gotówkowe,
- opłaty i prowizje za czynności związane z obsługą kart płatniczych,
- opłaty płacone urzędowi pocztowym za zawarcie umowy wkładu terminowego, pod warunkiem, że te umowy są niezależne od samej lokaty (wkładu terminowego),
- opłaty płacone urzędowi pocztowym za przyjęcie pełnomocnictwa pod warunkiem, że dotyczy ono nie konkretnej lokaty, ale różnych depozytów,
- opłaty płacone urzędowi pocztowym za odwołanie pełnomocnictwa klienta,
- opłaty płacone urzędowi pocztowym za przyjęcie dyspozycji na wypadek śmierci.

Informacje wartościowe dotyczące wyniku z tytułu prowizji i opłat zostały zaprezentowane w nocie 7.

Przychody i koszty z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych

Bank uzyskuje przychody z tytułu „*bancassurance*”, tj. sprzedaży poprzez kanały dystrybucji Banku produktów ubezpieczeniowych. Jednocześnie, w trakcie ochrony ubezpieczeniowej, Bank może świadczyć dodatkowe usługi na rzecz towarzystwa ubezpieczeń o charakterze obsługi posprzedażowej zawartych polis.

W przypadku produktów ubezpieczeniowych, kiedy Bank otrzymuje wynagrodzenie jako procent liczony od składki ubezpieczeniowej pobranej z góry za cały okres objęty ochroną ubezpieczeniową z zachowaniem przez klientów prawa do anulowania ochrony ubezpieczeniowej i zwrotu nadpłaconej składki w dowolnym momencie, Bank ujmuje wynagrodzenie otrzymywane za oferowanie tego typu produktów ubezpieczeniowych na podstawie profesjonalnego osądu czy sprzedaż ubezpieczenia jest ograniczona wyłącznie do świadczenia usługi pośrednictwa czy też usługa sprzedaży ubezpieczenia jest powiązana ze sprzedażą produktu kredytowego. Ocena bazuje na treści ekonomicznej oferowanych produktów kredytowych oraz produktów ubezpieczeniowych, w których sprzedaży Bank uczestniczy. Celem osądu jest rozróżnienie na bazie treści ekonomicznej przychodów stanowiących:

- integralną część wynagrodzenia z tytułu oferowanego produktu kredytowego,
- wynagrodzenie za usługę agencyjną lub pośrednictwa,
- wynagrodzenie za świadczenie dodatkowych czynności po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego.

Ocena bezpośredniego powiązania przeprowadzana jest, przede wszystkim na podstawie następujących kryteriów:

- oceny czy produkt kredytowy jest oferowany zawsze z produktem ubezpieczeniowym, tj. obydwie transakcje zostały zawarte w tym samym czasie lub zostały zawarte w sekwencji, w której każda kolejna transakcja wynika z poprzedniej,
- średniego rzeczywistego rocznego oprocentowania poszczególnych produktów kredytowych w portfelu Banku w podziale na zawierające ochronę ubezpieczeniową oraz bez elementu ubezpieczenia,
- dobrowolności skorzystania z ubezpieczenia,

- możliwości dostarczenia indywidualnej polisy przez klienta z dowolnego towarzystwa ubezpieczeniowego bez udziału Banku,
- oceny rentowności produktu kredytowego w oparciu o raporty zarządcze z uwzględnieniem wyniku z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów ubezpieczeniowych,
- oceny stopnia sprzedaży produktów łączonych, tzn. procentowego udziału produktów kredytowych z ochroną ubezpieczeniową do ilości umów dotyczących produktów kredytowych w portfelu Banku,
- ilości rezygnacji i wysokości zwracanych prowizji - w podziale na produkty kredytowe zgodnie z ofertą produktową Banku, produkty ubezpieczeniowe i grupy ubezpieczeń; poziomu kontynuowanych umów ubezpieczenia po ich pierwotnym okresie obowiązywania.

Analiza bezpośredniego powiązania produktu ubezpieczeniowego z produktem kredytowym skutkuje podziałem produktu łączonego tj. wydzieleniem wartości godziwej oferowanego produktu kredytowego oraz wartości godziwej produktu ubezpieczeniowego sprzedawanego łącznie z kredytem. W przypadku, gdy Bank wykonuje czynności pośrednictwa, należne Bankowi wynagrodzenie jest dzielone pomiędzy część stanowiącą element zamortyzowanego kosztu produktu kredytowego i ujmowane metodą sumy cyfr rocznych (której wyniki nie różnią się istotnie od wyników kalkulacji opartej o metodę efektywnej stopy procentowej) w „Przychodach z tytułu odsetek” oraz część stanowiącą wynagrodzenie za wykonanie czynności pośrednictwa ujmowane w „Przychodach z tytułu prowizji i opłat”. Podział wynagrodzenia jest dokonywany w czytelnej części: odpowiednio wartości godziwej produktu kredytowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa w stosunku do sumy obu tych wartości.

Jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, iż Bank będzie zobowiązany do świadczenia dalszych usług w okresie ważności polisy ubezpieczeniowej, prowizja lub jej część jest odraczana i rozliczana w czasie przy uwzględnieniu zasady współmierności przychodów i kosztów.

Wartość godziwą ustala się według następującego podejścia:

- usługa pośrednictwa – bazuje na danych rynkowych i wykorzystuje ceny i inne dane rynkowe generowane przez identyczne lub porównywalne transakcje rynkowe realizowane w ramach produktów ubezpieczeniowych sprzedawanych niezależnie od produktów kredytowych,
- wartość godziwa produktu kredytowego – określenie przyszłych spłat kapitałowych i odsetkowych z uwzględnieniem przyszłych strat z tytułu utraty wartości kredytu oraz spodziewanych odzysków, zdyskontowanych za pomocą rynkowej krzywej stóp procentowych powiększonej o bieżące marże oferowane przez Bank dla danego typu kredytu,
- w odniesieniu do elementu wynagrodzenia za inne czynności na rzecz ubezpieczyciela wykonywane przez Bank w trakcie trwania ubezpieczenia, szacunek wartości godziwej dla celów alokacji dokonany na podstawie analizy poniesionych kosztów w związku z świadczeniem tych usług.

Dodatkowo, Bank dokonuje szacunku rezerwy na zwroty, czyli kwoty, o którą winna być pomniejszona suma wynagrodzenia Banku z tytułu dystrybucji ubezpieczeń. Bank opiera szacunek rezerwy na zwroty na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach wynagrodzenia, jak również na przewidywaniach Banku, co do trendu w przyszłości. Rezerwa na zwroty uwzględniana jest proporcjonalnie do podziału wynagrodzenia między element pośrednictwa oraz element stanowiący korektę efektywnej stopy procentowej produktu kredytowego.

Koszty sprzedaży ubezpieczenia ujmowane są proporcjonalnie do sposobu podziału przychodów na rozpoznawane w ramach kalkulacji kosztu zamortyzowanego metodą sumy cyfr rocznych (której wyniki nie różnią się istotnie od wyników kalkulacji opartej o metodę efektywnej stopy procentowej) ujmowane jako „Przychody z tytułu odsetek” i kosztów rozpoznawanych jednorazowo jako wynagrodzenie z tytułu wykonania usługi pośrednictwa i ujmowane jako „Koszty z tytułu prowizji i opłat”.

W przypadku oferowanych kredytów hipotecznych z ubezpieczeniem Bank ujmował od 0% do 12,92% przychodu i kosztu z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami hipotecznymi (przed uwzględnieniem rezerwy na zwroty wynagrodzenia przez Grupę) jednorazowo jako przychód prowizyjny, natomiast pozostała część przychodu rozliczana była w pozycji „Przychód z tytułu odsetek” metodą sumy cyfr rocznych przez okres ekonomicznego życia kredytu oraz w pozycji „Przychód z tytułu prowizji i opłat” liniowo przez ekonomiczny okres życia kredytu.

W przypadku produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi lub innymi produktami bankowymi, gdzie składka ubezpieczeniowa płacona przez klienta, jak również wynagrodzenie Banku rozliczane są w okresach miesięcznych, a klient może zrezygnować z ochrony ubezpieczeniowej w każdym momencie, Bank traktuje takie ubezpieczenia jako odnawialne co miesiąc. Przychody z tytułu sprzedaży tego typu produktów ubezpieczeniowych ujmowane są również w okresach miesięcznych i prezentowane jako „Przychody z tytułu prowizji i opłat”. Wydatki (koszty pośrednictwa) ponoszone przez Bank w związku ze sprzedażą tego typu produktów ubezpieczeniowych

rozpoznawane są metodą liniową (równomiernie) w okresie życia kredytu i prezentowane w „Koszta z tytułu prowizji i opłat”.

Informacje wartościowe dotyczące przychodów i kosztów z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych zostały zaprezentowane w nocie 7.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany

W pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany” uwzględnia się:

- wszystkie zyski i straty wynikające ze zbycia oraz ze zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych klasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu oraz instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy na moment początkowego ujęcia,
- nieefektywną część zysków i strat związanych z wyceną instrumentów zabezpieczających w ramach rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych,
- wynik z pozycji wymiany, tj. dodatnie i ujemne różnice kursowe zarówno zrealizowane, jak niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych według obowiązującego na dzień bilansowy średniego kursu NBP.

Informacje wartościowe dotyczące wyniku na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wyniku z pozycji wymiany zostały zaprezentowane w nocie 9.

Wynik na pozostałych instrumentach finansowych

„Wynik na pozostałych instrumentach finansowych” zawiera:

- zyski i straty powstałe w wyniku zbycia aktywów finansowych zaklasyfikowanych jako aktywa finansowe dostępne do sprzedaży,
- zyski i straty zrealizowane na sprzedaży papierów wartościowych zakwalifikowanych do kategorii pożyczek i należności.

Informacje wartościowe dotyczące wyniku na pozostałych instrumentach finansowych zostały zaprezentowane w nocie 10.

Koszty świadczeń pracowniczych

Płatności z tytułu wynagrodzeń, premii oraz płatnych urlopów wypoczynkowych ujmowane są w pozycji „Koszty świadczeń pracowniczych” rachunku zysków i strat w okresie, w którym pracownicy świadczyli pracę.

Płatności na rzecz określonych programów emerytalnych, tj. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, funduszy emerytalnych i Pracowniczego Programu Emerytalnego stanowią programy określonych składek i ujmowane są jako koszty w pozycji „Koszty świadczeń pracowniczych” rachunku zysków i strat w momencie kiedy pracownicy wykonali usługi uprawniające ich do udziału w tych programach.

Informacje wartościowe dotyczące kosztów świadczeń pracowniczych zostały zaprezentowane w nocie 12.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

W pozycji pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych wykazywane są pozycje niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością operacyjną.

Na pozostałe przychody operacyjne składają się w szczególności zyski z tytułu sprzedaży środków trwałych, otrzymane odszkodowania oraz kary, przychody z odzyskanych należności przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych, spłaty kosztów windykacji, rozwiązania rezerw na przyszłe zobowiązania, rozwiązanie odpisów aktualizujących należności od dłużników różnych oraz przychody uboczne Banku.

Natomiast na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie straty z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych, koszty z tytułu odszkodowań, kar i grzywien, koszty utworzenia rezerw na zobowiązania, koszty z tytułu spisanych należności, odpisy na należności od dłużników różnych i inne koszty operacyjne.

Informacje wartościowe dotyczące pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zostały zaprezentowane w nocie 14 i 15.

4.6.19. Podatki

Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego za okres bieżący i okresy poprzednie wycenia się w wysokości kwoty przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych (w przypadku należności – podlegających zwrotowi od organów podatkowych) z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzania był w zasadzie zakończony.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych poza wynikiem finansowym jest ujmowany w pozostałych całkowitych dochodach, w zakresie pozycji ujętych w pozostałych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym, w zakresie pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym.

Odroczony podatek dochodowy

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, odroczony podatek dochodowy jest obliczany metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych z wyjątkiem przypadków, gdy:

- rezerwa na odroczony podatek dochodowy powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub innego składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie ma wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową, oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli Banku i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych ulg podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać wyżej wymienione różnice, ulgi i straty, z wyjątkiem przypadków, gdy:

- aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową, oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości wyżej wymienione różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest weryfikowana na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Nieujęty składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego podlega ponownej ocenie na każdy dzień bilansowy i jest ujmowany do wysokości odzwierciedlającej prawdopodobieństwo osiągnięcia w przyszłości dochodów do opodatkowania, które pozwolą na zrealizowanie tego składnika aktywów.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe), które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzania był w zasadzie zakończony.

Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych poza wynikiem finansowym jest ujmowany w pozostałych całkowitych dochodach, w zakresie pozycji ujętych w pozostałych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym, w zakresie pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym.

Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat aktywów z zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

Informacje wartościowe dotyczące podatku bieżącego i podatku odroczonego zostały zaprezentowane w nocie 16.

4.6.20. Kapitały własne

Kapitał zakładowy wykazywany jest w wysokości zgodnej ze statutem Banku oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej.

Pozostałe pozycje kapitałów własnych wykazuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej z uwzględnieniem ich podziału na rodzaje zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i z postanowieniami statutu Banku. Tworzą je:

- kapitał zapasowy, który jest tworzony z nadwyżki wartości emisyjnej akcji nad ich ceną nominalną, z obowiązkowego 8% odpisu z zysku netto i z przeniesienia kapitału z aktualizacji wyceny,
- kapitał rezerwowy tworzony zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (t. jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1988 z późniejszymi zmianami) („Prawo bankowe”) i statutem Banku z podziału zysku netto,
- wynik finansowy netto bieżącego okresu oraz niepodzielony zysk lub niepokryta strata z okresów poprzednich (prezentowane łącznie w pozycji „Zyski zatrzymane/Niepokryte straty”),
- kapitał z aktualizacji wyceny.

Informacje wartościowe dotyczące kapitału własnego zostały zaprezentowane w nocie 36.

4.6.21. Zobowiązania warunkowe

W ramach prowadzonej działalności Bank zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Banku;
- obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy. Na pozycje udzielonych zobowiązań pozabilansowych składają się przyznane linie kredytowe oraz udzielone gwarancje. W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. Po początkowym ujęciu wycenia się ją według wartości wyższej z:

- wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 oraz
- wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18.

Informacje wartościowe dotyczące zobowiązań warunkowych Grupy zostały zaprezentowane w nocie 40.

4.6.22. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS)

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (t. jedn. Dz. U. z 2016 roku, poz. 800 z późniejszymi zmianami) Bank tworzy ZFŚS. Celem ZFŚS jest finansowanie działalności socjalnej na rzecz pracowników. Zobowiązania ZFŚS stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez Bank na rzecz ZFŚS pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS.

W Banku nie występuje majątek socjalny, całość zobowiązań z tytułu ZFŚS wyrażona jest w środkach pieniężnych zgromadzonych na wyodrębnionym rachunku bankowym.

Na potrzeby prezentacji w sprawozdaniu finansowym Bank dokonał kompensaty aktywów i zobowiązań ZFŚS ze względu na fakt, że nie stanowią one aktywów Banku.

4.6.23. Wycena pozycji wyrażonych w walutach obcych

Sprawozdanie finansowe zostało przygotowane w polskich złotych. Jest to waluta funkcjonalna Banku. Jest to również waluta podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działa Bank.

Transakcje wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na polskie złote przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na polskie złote przy zastosowaniu odpowiednio obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez NBP. Powstałe z przeliczenia różnice kursowe ujmowane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany”. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej są wykazywane po kursie historycznym z dnia transakcji. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej są przeliczane po kursie z dnia dokonania wyceny do wartości godziwej.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
1 USD = 4,1793 zł	1 USD = 3,9011 zł
1 EUR = 4,4240 zł	1 EUR = 4,2615 zł
1 CAD = 3,0995 zł	1 CAD = 2,8102 zł
1 CHF = 4,1173 zł	1 CHF = 3,9394 zł
1 GBP = 5,1445 zł	1 GBP = 5,7862 zł
1 DKK = 0,5951 zł	1 DKK = 0,5711 zł
1 SEK = 0,4619 zł	1 SEK = 0,4646 zł

5. Sprawozdawczość według segmentów operacyjnych

Zgodnie z intencją MSSF 8, informacje o segmentach operacyjnych prezentuje się w oparciu o strukturę raportowania stosowaną do celów sprawozdawczości wewnętrznej przedstawianej Zarządowi Banku, którego zadaniem jest przydzielanie zasobów do segmentów oraz ocena ich wyników.

Dla celów zarządczych działalność Banku podzielono na segmenty w oparciu o sprzedawane produkty, świadczone usługi oraz typ klientów. Istnieją zatem następujące sprawozdawcze segmenty operacyjne: detaliczny, instytucjonalny oraz rozliczeń i skarbu.

Szczegółowe zasady wydzielenia przychodów i kosztów oraz aktywów i pasywów poszczególnych segmentów opisują wewnętrzne regulacje Banku. Bank rozlicza transakcje pomiędzy segmentami przy zastosowaniu wewnętrznych stawek transferowych ustalonych w oparciu o dane rynkowe. Operacje koncentrują się na rynku polskim – podstawową bazę klientów stanowią krajowe osoby fizyczne i podmioty gospodarcze. Działalność Banku nie jest narażona na fluktuacje związane z sezonowością operacji.

Zarząd Banku ocenia wyniki finansowe poszczególnych segmentów w zakresie następujących wielkości:

- wynik na działalności bankowej po odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości z uwzględnieniem pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych,
- ogólne koszty administracyjne,
- wskaźnik C/I (*cost/income*), czyli koszty z amortyzacją/dochody.

Zasady rachunkowości stosowane w sprawozdawczości według segmentów operacyjnych są zgodne z zasadami rachunkowości opisanymi w nocie 4.

W związku z tym, że Zarząd Banku analizuje wynik odsetkowy łącznie w wynikach finansowych poszczególnych segmentów nie wydzieleno przychodów i kosztów odsetkowych.

Segment detaliczny Banku

Segment detaliczny w ujęciu zarządczym obejmuje ofertę skierowaną do osób fizycznych oraz mikroprzedsiębiorstw (osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą). Oferta zawiera rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe (ROR) i konta oszczędnościowe, lokaty terminowe, kredyty konsumpcyjne (w tym gotówkowe, kredyty odnawialne w ROR), kredyty hipoteczne (w tym: kredyty mieszkaniowe) i pożyczki hipoteczne, karty kredytowe, produkty ubezpieczeniowe i fundusze inwestycyjne. Oferta kierowana jest za pomocą tradycyjnych kanałów dystrybucji poprzez ogólnopolską sieć placówek (w tym: sieć własną, sieć Poczty Polskiej S.A. i pośredników finansowych), bankowość internetową *Pocztowy24*, bankowość telefoniczną Contact Center i usługę *PocztowySMS*.

Segment instytucjonalny Banku

Segment instytucjonalny w ujęciu zarządczym obejmuje wynik na działalności uzyskany z tytułu obsługi podmiotów gospodarczych będących osobami prawnymi, osobami fizycznymi i jednostkami organizacyjnymi nieposiadającymi osobowości prawnej, jeżeli na podstawie właściwych przepisów prowadzą działalność gospodarczą oraz jednostek budżetowych szczebla centralnego i samorządowego.

W skład oferty segmentu instytucjonalnego wchodzi: produkty kredytowe (kredyty obrotowe, kredyty w rachunku bieżącym, kredyty inwestycyjne, kredyty z premią termomodernizacyjną i z premią remontową, pożyczki hipoteczne oraz gwarancje bankowe), depozytowe (rachunki bieżące i pomocnicze, mieszkaniowy rachunek powierniczy, lokaty standardowe i indywidualnie negocjowane w tym lokaty typu *overnight*, konta oszczędnościowe) oraz produkty rozliczeniowe (wpłaty otwarte, wpłaty i wypłaty zamknięte, Giro Płatność, masowe płatności). Produkty są oferowane przez sieć własną Banku.

Segment rozliczeń i skarbu Banku

W obszarze usług rozliczeniowych, Bank oferuje kompleksową obsługę w zakresie wpłat gotówkowych klientów Poczty Polskiej S.A., polegającą na włączeniu do rozliczeń międzybankowych wpłat gotówkowych przez Bank. Do usług tych należą przede wszystkim: obsługa wpłat gotówkowych na rachunki w innych bankach oraz obsługa wpłat na rzecz ZUS i Urzędów Skarbowych.

Obszar skarbu prowadzi działalność w zakresie operacji skarbowych, rynków finansowych, zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych oraz ryzykiem walutowym. Dokonuje transakcji na rynku międzybankowym (np. depozyty), kupuje lub sprzedaje papiery wartościowe (obligacje Skarbu Państwa, instrumenty dłużne wyemitowane przez Narodowy Bank Polski, obligacje banków), przeprowadza transakcje *sell-buy-back* i *buy-sell-back* oraz transakcje pochodne zabezpieczające ekspozycję na ryzyko (typu: FRA, IRS i *swap*). W transakcjach wewnętrznych odkupuje po stawce transferowej od segmentów operacyjnych pozyskane przez nie środki klientów i sprzedaje im fundusze na działalność kredytową.

Pozycje niezaalokowane

Wielkości niezaalokowane obejmują przychody i koszty nieprzyporządkowane do powyższych segmentów oraz podatek dochodowy.

Zmiany w sprawozdawczości dotyczącej segmentów operacyjnych

W danych dotyczących rachunku zysków i strat za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku przychody z tytułu dywidend zostały przypisane do segmentu rozliczeń i skarbu. Wyniki za 2015 rok zostały doprowadzone do porównywalności.

W danych dotyczących aktywów, zobowiązań i kapitału własnego wg stanu na 31 grudnia 2016 roku zostały zaalokowane zarządczo do segmentu rozliczeń i skarbu następujące pozycje aktywów: środki pieniężne w kasie, rachunki bieżące w innych bankach, rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto i pozostałe aktywa oraz następujące pozycje pasywów: rezerwy, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania oraz kapitał własny ogółem. Dane na 31 grudnia 2015 roku doprowadzone zostały do porównywalności.

okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wynik z tytułu odsetek	231 211	21 385	12 446	0	265 042
- sprzedaż klientom zewnętrznym	239 547	17 464	8 031	0	265 042
- sprzedaż innym segmentom	(8 336)	3 921	4 415	0	0
Wynik z tytułu prowizji	19 829	12 173	14 410	0	46 412
Pozostałe przychody i koszty związane z działalnością bankową*	0	0	23 957	0	23 957
Wynik na działalności bankowej	251 040	33 558	50 813	0	335 411
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	(4 275)	(841)	(353)	0	(5 469)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(183 584)	(22 939)	(15 437)	0	(221 960)
- amortyzacja	(19 328)	(2 860)	(943)	0	(23 131)
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utrąty wartości	(102 648)	2 152	0	0	(100 496)
Wynik na działalności operacyjnej	(39 467)	11 930	35 023	0	7 486
Wynik finansowy brutto bieżącego okresu	(39 467)	11 930	35 023	0	7 486
Podatek dochodowy	0	0	0	(4 762)	(4 762)
Wynik finansowy netto bieżącego okresu	(39 467)	11 930	35 023	(4 762)	2 724

* Na pozycję składają się: wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany, wynik na pozostałych instrumentach finansowych i przychody z tytułu dywidend.

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wynik z tytułu odsetek	220 809	23 766	11 588	0	256 163
- sprzedaż klientom zewnętrznym	222 277	19 290	14 596	0	256 163
- sprzedaż innym segmentom	(1 468)	4 476	(3 008)	0	0
Wynik z tytułu prowizji	29 369	11 178	15 501	0	56 048
Pozostałe przychody i koszty związane z działalnością bankową*	0	0	15 012	0	15 012
Wynik na działalności bankowej	250 178	34 944	42 101	0	327 223
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	(1 573)	51	(23)	0	(1 545)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(178 104)	(20 753)	(15 059)	0	(213 916)
- amortyzacja	(14 959)	(1 882)	(689)	0	(17 530)
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utrąty wartości	(64 149)	(1 009)	0	0	(65 158)
Wynik na działalności operacyjnej	6 352	13 233	27 019	0	46 604
Wynik finansowy brutto bieżącego okresu	6 352	13 233	27 019	0	46 604
Podatek dochodowy	0	0	0	(9 319)	(9 319)
Wynik finansowy netto bieżącego okresu	6 352	13 233	27 019	(9 319)	37 285

* Na pozycję składają się: wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany, wynik na pozostałych instrumentach finansowych i przychody z tytułu dywidend.

Aktywa segmentu detalicznego i segmentu instytucjonalnego obejmują przypisane bezpośrednio do segmentów kredyty i pożyczki netto udzielone klientom Banku oraz zaalokowane zarządczo do segmentów następujące pozycje aktywów: środki pieniężne w kasie, rachunki bieżące w innych bankach, rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto oraz pozostałe aktywa.

Aktywa segmentu rozliczeń i skarbu obejmują przypisane bezpośrednio do segmentu środki pieniężne zgromadzone w Banku Centralnym, należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, instrumenty finansowe zabezpieczające, inwestycyjne aktywa finansowe i inwestycje w jednostkach zależnych oraz zaalokowane zarządczo do segmentu następujące pozycje aktywów: środki pieniężne w kasie, rachunki bieżące w innych bankach, rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto oraz pozostałe aktywa.

Zobowiązania i kapitał własny segmentu detalicznego i segmentu instytucjonalnego obejmują przypisane bezpośrednio zobowiązania wobec klientów, zobowiązania bieżące wobec Banku Centralnego i innych banków oraz zaalokowane zarządczo do segmentów następujące pozycje pasywów: rezerwy, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania oraz kapitał własny ogółem.

Zobowiązania segmentu rozliczeń i skarbu obejmują przypisane bezpośrednio do segmentu zobowiązania terminowe wobec innych banków, lokaty indywidualnie negocjowane Poczty Polskiej S.A., zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, zobowiązania przeznaczone do obrotu, zobowiązania podporządkowane, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych i instrumenty finansowe zabezpieczające oraz zaalokowane zarządczo do segmentu następujące pozycje pasywów: rezerwy, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego, pozostałe zobowiązania oraz kapitał własny ogółem.

Stan na 31 grudnia 2016	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa segmentu	4 650 991	724 116	1 577 804	0	6 952 911
Zobowiązania i kapitał własny segmentu	5 150 343	1 217 380	585 188	0	6 952 911

Stan na 31 grudnia 2015	Segment detaliczny	Segment instytucjonalny	Segment rozliczeń i skarbu	Wielkości niezaalokowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa segmentu	4 679 737	807 398	1 741 803	0	7 228 938
Zobowiązania i kapitał własny segmentu	4 895 458	1 290 524	1 042 956	0	7 228 938

Przychody od głównego kontrahenta Banku wyrażone w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta w 2016 roku wyniosły 16 360 tys. zł podczas, gdy w 2015 roku wyniosły 17 031 tys. zł.

6. Wynik z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek, w tym:	okres	okres
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Przychody z tytułu należności od innych banków	4 773	4 914
Przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	310 591	313 217
od kredytów w rachunku bieżącym	2 999	4 209
od kredytów i pożyczek terminowych:	307 592	309 008
- osoby fizyczne	280 516	275 352
- klienci instytucjonalni	21 262	26 468
- instytucje samorządowe	5 814	7 188
Przychody z tytułu inwestycyjnych aktywów finansowych zaklasyfikowanych jako:	30 657	35 089
dostępne do sprzedaży	21 159	18 729
utrzymywane do terminu zapadalności	9 498	16 360
Przychody z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	0	72
Razem	346 021	353 292

Kwota przychodów odsetkowych od należności z rozpoznaną utratą wartości w 2016 roku wyniosła 17 989 tys. zł, natomiast w 2015 roku kwota ta wynosiła 16 649 tys. zł.

Koszty z tytułu odsetek, w tym:	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Koszty z tytułu zobowiązań wobec innych banków	(56)	(1 125)
Koszty z tytułu zobowiązań wobec klientów, w tym:	(54 951)	(73 351)
od rachunków bieżących	(10 518)	(17 039)
od depozytów terminowych:	(44 433)	(56 312)
- osoby fizyczne	(37 457)	(46 370)
- klienci instytucjonalni	(6 683)	(9 489)
- instytucje samorządowe	(293)	(453)
Koszty z tytułu obligacji płynnościowych i podporządkowanych oraz pożyczki podporządkowanej	(24 562)	(20 384)
Koszty z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(1 246)	(2 141)
Koszty z tytułu instrumentów zabezpieczających	(164)	(128)
Razem	(80 979)	(97 129)

Wynik z tytułu odsetek	265 042	256 163
-------------------------------	----------------	----------------

7. Wynik z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat, w tym z tytułu:	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
operacji rozliczeniowych oraz operacji gotówkowych	45 643	45 437
obsługi rachunków bankowych	16 316	24 855
kart płatniczych i kredytowych	19 978	19 520
sprzedaży produktów ubezpieczeniowych	3 371	3 412
obsługi funduszy inwestycyjnych	2 445	1 667
udzielonych kredytów i pożyczek	874	1 097
pozostałe	4 133	4 736
Razem	92 760	100 724

Koszty z tytułu prowizji i opłat, w tym z tytułu:	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
obsługi rachunków bieżących i lokat terminowych	(17 724)	(18 068)
obsługi kart płatniczych, wypłat w bankomatach i POS-ach	(14 541)	(12 853)
obsługi kasowej i rozliczeniowej świadczonej na rzecz Banku	(8 110)	(7 916)
pozostałych usług	(5 973)	(5 839)
Razem	(46 348)	(44 676)

Wynik z tytułu prowizji i opłat	46 412	56 048
--	---------------	---------------

8. Przychody z tytułu dywidend

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	181	1 434
Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Sp. z o.o.	118	62
VISA Inc.	18	0
Razem	317	1 496

9. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Wynik na aktywach finansowych przeznaczonych do obrotu, w tym:	384	(764)
- dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	6	(485)
- IRS	196	(254)
- OIS	0	(15)
- FRA	182	(10)
Wynik z pozycji wymiany	3 062	2 499
Nieefektywna część zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych	(51)	54
Razem	3 395	1 789

10. Wynik na pozostałych instrumentach finansowych

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Wynik zrealizowany z aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	20 245	4 914
Wynik na papierach wartościowych zakwalifikowanych do kategorii pożyczki i należności	0	6 813
Razem	20 245	11 727

11. Ogólne koszty administracyjne

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Świadczenia pracownicze	(88 822)	(81 832)
Wynagrodzenia	(75 258)	(69 439)
Narzuty na wynagrodzenia	(11 940)	(10 756)
Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	(1 624)	(1 637)
Koszty rzeczowe	(110 007)	(114 554)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(5 310)	(5 942)
Koszty usług obcych, w tym:	(60 562)	(58 379)
- koszty serwisu oprogramowania, usług informatycznych	(18 099)	(16 184)
- koszty outsourcingu czynności back-officowych	(13 824)	(13 997)
- koszty usług telekomunikacyjnych	(10 138)	(10 490)
- koszty usług związanych z rozliczeniami bankowymi	(4 272)	(5 345)
- koszty usług komunalnych, ochrona i monitoring	(5 231)	(4 740)
- koszty doradztwa i audytu, obsługi prawnej	(5 404)	(4 213)
- koszty remontów i napraw	(1 798)	(2 137)
- pozostałe	(1 796)	(1 273)
Koszty poniesione na rzecz BFG	(11 230)	(19 973)
Koszty ubezpieczeń, czynszów, dzierżawy	(12 940)	(12 587)
Koszty promocji i reklamy	(8 659)	(7 872)
Podatki i opłaty, w tym:	(8 269)	(2 933)
- podatek od niektórych instytucji finansowych	(4 796)	0
Materiały	(2 340)	(2 697)
Pozostałe koszty rzeczowe, w tym:	(697)	(4 171)
- koszty poniesione na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	0	(3 638)
Amortyzacja, w tym :	(23 131)	(17 530)
Amortyzacja środków trwałych	(10 788)	(9 883)
Amortyzacja wartości niematerialnych	(12 343)	(7 647)
Razem	(221 960)	(213 916)

W pozycji „Koszty poniesione na rzecz BFG” za 2016 rok oprócz opłaty rocznej i opłaty ostrożnościowej wpłaconych za ten okres, ujęty został również koszt wpłaty na rzecz BFG wynikający z Uchwały nr 308/DGD/2016 Zarządu BFG z dnia 28 października 2016 roku w kwocie 799 tys. zł przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Banku Spółdzielczego w Nadarzynie.

W pozycji „Koszty poniesione na rzecz BFG” za 2015 rok oprócz opłaty rocznej i opłaty ostrożnościowej wpłaconych za ten okres, ujęty został również koszt wpłaty na rzecz BFG wynikający z Uchwały nr 87/DGD/2015 Zarządu BFG z dnia 26 listopada 2015 roku w kwocie 11 925 tys. zł przeznaczonej na wypłatę środków gwarantowanych deponentom Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie.

12. Świadczenia pracownicze

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Wynagrodzenia, w tym:	(75 258)	(69 439)
- pracowniczy program emerytalny	(1 824)	(1 717)
- rezerwa na odprawy emerytalno-rentowe	(125)	(95)
- rezerwy na niewykorzystane urlopy	(933)	265
Narzuty na wynagrodzenia	(11 940)	(10 756)
Odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	(1 624)	(1 637)
Razem	(88 822)	(81 832)

13. Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016						Razem	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015						Razem
	Ekspozycje oceniane portfelowo			Ekspozycje oceniane indywidualnie				Ekspozycje oceniane portfelowo			Ekspozycje oceniane indywidualnie			
	bilansowe	pozabilansowe	w tym IBNR	bilansowe	pozabilansowe			bilansowe	pozabilansowe	w tym IBNR	bilansowe	pozabilansowe		
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
osoby fizyczne	(94 927)	67	(13 762)	(8 071)	0	(102 931)	(58 611)	149	(3 427)	(177)	0	(58 639)		
- kredyty w rachunku bieżącym	(172)	(11)	35	0	0	(183)	(776)	35	109	0	0	(741)		
- kredyty gotówkowe i ratalne	(96 019)	39	(13 784)	0	0	(95 980)	(53 009)	(23)	(4 792)	0	0	(53 032)		
- pożyczki hipoteczne	(3 877)	0	(100)	(1 636)	0	(5 513)	(2 697)	0	106	(177)	0	(2 874)		
- kredyty na nieruchomości	5 714	12	126	(6 435)	0	(709)	(1 734)	12	1 047	0	0	(1 722)		
- kredyty w rachunku karty kredytowej	(573)	27	(39)	0	0	(546)	(395)	125	103	0	0	(270)		
klienci instytucjonalni	(1 343)	91	1 966	3 708	0	2 456	(5 802)	76	1 275	(841)	0	(6 567)		
instytucje samorządowe	(21)	0	(21)	0	0	(21)	48	0	3	0	0	48		
Razem	(96 291)	158	(11 817)	(4 363)	0	(100 496)	(64 365)	225	(2 149)	(1 018)	0	(65 158)		

Na kwotę wyniku na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości składa się zmiana stanu odpisów na kredyty i pożyczki udzielone klientom oraz ekspozycje pozabilansowe, wykorzystanie odpisów z tytułu spisania w ciężar odpisów i sprzedaży wierzytelności oraz wynik ze sprzedaży wierzytelności bilansowych.

14. Pozostałe przychody operacyjne

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Przychody z tytułu spłaty kosztów windykacji należności komorniczych i sądowych	1 555	2 396
Przychody z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących	337	177
Przychody z tytułu rozwiązania rezerw na przyszłe zobowiązania	26	299
Przychody uboczne Banku, w tym:	1 886	2 041
- przychody ze sprzedaży towarów i usług	1 001	1 019
- inne przychody uboczne	885	1 022
Inne pozostałe przychody operacyjne	590	607
Razem	4 394	5 520

15. Pozostałe koszty operacyjne

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Utworzenie odpisów na należności	(1 329)	(1 850)
Koszty z tytułu przekazania darowizn	(367)	(383)
Koszty z tytułu spisania należności	(3 537)	(801)
Wynik z tytułu sprzedaży, likwidacji rzeczowych aktywów trwałych	(137)	(301)
Utworzenie rezerw na przyszłe zobowiązania	(4 032)	(382)
Koszty z tytułu odszkodowań, kar, grzywien	(26)	(1 872)
Pozostałe	(435)	(1 476)
Razem	(9 863)	(7 065)

Bank utworzył odpisy aktualizujące na należności od dłużników różnych, na zapasy oraz na przychody do otrzymania (przeterminowane należności prowizyjne), uwzględniając prawdopodobieństwo ich zapłaty i okres przeterminowania tych należności. Odpisy na przeterminowane należności prowizyjne prezentowane są w rachunku zysków i strat w „Wyniku z tytułu prowizji i opłat”.

16. Podatek dochodowy

Rachunek zysków i strat	okres	okres
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bieżący podatek dochodowy	(18 944)	(9 961)
Odroczony podatek dochodowy	14 182	642
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(4 762)	(9 319)

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	okres	okres
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych w pozostałych całkowitych dochodach	4 968	(2 115)
Obciążenie podatkowe wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów	4 968	(2 115)

Uzgodnienie efektywnej stopy podatkowej	okres	okres
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	7 486	46 604
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce wynoszącej 19%	(1 422)	(8 855)
Pozycje zwiększające/zmniejszające efektywną stawkę podatkową nie ujęte w podatku odroczonym	(3 340)	(464)
- podatek od instytucji finansowych	(911)	0
- opłata ostrożnościowa na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	(636)	(375)
- składka na PFRON	(213)	(238)
- spadek wartości niezrealizowanych odpisów z tytułu ekspozycji kredytowych	(565)	(235)
- koszty związane z projektem emisji akcji	(607)	79
- koszty spisania należności przedawnionych i nieściągalnych	(115)	(7)
- reklamacje i sprawy sporne	0	0
- opłaty zasądzone	0	(352)
- ulga technologiczna	52	547
- koszty utworzenia IBNR do wysokości odpisu na fundusz ogólnego ryzyka	0	408
- odpisy na przyszłe zobowiązania i rezerwy na dłużników różnych	(200)	(333)
- otrzymane dywidendy od spółek zależnych	57	284
- pozostałe koszty	(202)	(242)
Razem bieżące obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(4 762)	(9 319)

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		Rachunek zysków i strat	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Odsetki do zapłacenia od depozytów	9 378	6 631	2 747	(2 015)
Koszty papierów dłużnych (premia, ESP)	2 536	1 491	1 045	463
Odsetki do zapłacenia od papierów dłużnych	327	591	(264)	(30)
Ujemna wycena instrumentów pochodnych	330	253	77	175
Rezerwy na koszty rodzajowe do zapłacenia	7 580	6 087	1 493	(2 270)
Prowizje i odsetki rozliczane według ESP	14 456	13 607	849	1 674
Odpisy aktualizujące na należności od podmiotów finansowych	5	18	(13)	(13)
Odpisy aktualizujące na należności podmiotów niefinansowych	27 256	17 518	9 738	2 188
Odpisy na prowizje od rachunków bieżących	2 662	2 240	422	78
Różnica pomiędzy amortyzacją bilansową a podatkową	911	739	172	194
Koszty do poniesienia Master Card	154	0	154	0
Pozostałe	106	102	4	98
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto odnoszone na wynik finansowy	65 701	49 277	16 424	542
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszone na kapitał własny	2 359	426	1 933	(31)
Razem aktywa z tytułu podatku odroczonego	68 060	49 703	18 357	511
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Odsetki naliczone do otrzymania od kredytów	(8 035)	(6 408)	(1 627)	1 514
Dyskonto i odsetki od papierów wartościowych	(1 366)	(823)	(543)	(137)
Dodatnia wycena transakcji pochodnych	(626)	(506)	(120)	(192)
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	(6 214)	(5 482)	(732)	(1 262)
Prowizje opodatkowane z góry płacone pośrednikom kredytowym	(13 134)	(15 074)	1 940	177
Należne przychody od Master Card	(1 160)	0	(1 160)	0
Wartość IBNR ujęta w rezerwie	(1 452)	(1 452)	0	0
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na wynik finansowy	(31 987)	(29 745)	(2 242)	100
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na kapitał własny	(184)	(3 219)	3 035	(2 084)
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego razem	(32 171)	(32 964)	793	(1 984)
Prezentacja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i rachunku zysków i strat:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa z tytułu podatku odroczonego - odnoszone do rachunku zysków i strat	65 701	49 277	16 424	542
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego - odnoszona do rachunku zysków i strat	(31 987)	(29 745)	(2 242)	100
Rezerwa/Aktywa z tytułu podatku odroczonego - wpływ na rachunek zysków i strat	33 714	19 532	14 182	642
Prezentacja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i pozostałych całkowitych dochodach:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa z tytułu podatku odroczonego - odnoszone na pozostałe całkowite dochody	2 359	426	1 933	(31)
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego - odnoszona na pozostałe całkowite dochody	(184)	(3 219)	3 035	(2 084)
Rezerwa/Aktywa z tytułu podatku odroczonego - wpływ na pozostałe całkowite dochody	2 175	(2 793)	4 968	(2 115)

Bank dokonał zmiany prezentacji w stosunku do sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku w zakresie wartości IBNR ujętego w rezerwie na podatek odroczonej, która prezentowana była jako pomniejszenie aktywów z tytułu podatku odroczonego. W niniejszym sprawozdaniu finansowym wartość ta została zaprezentowana jako odrębna pozycja rezerwy na podatek odroczonej.

Zobowiązania/należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	5 001	2 145

17. Podział wyniku finansowego

W 2016 roku i w okresie porównawczym Bank nie wypłacał dywidendy.

Zgodnie z Uchwałą Nr 5 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku Pocztowego S.A. z 30 czerwca 2016 roku, zysk netto Banku za 2015 rok w kwocie 37 285 323,89 zł przeznaczono na:

- kapitał rezerwowy w kwocie 27 285 323,89 zł,
- fundusz ogólnego ryzyka w kwocie 10 000 000,00 zł.

Zarząd Banku będzie rekomendował Walnemu Zgromadzeniu przeznaczenie całego zysku netto za 2016 rok na zasilenie funduszu ogólnego ryzyka Banku.

18. Kasa i środki w Banku Centralnym

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Środki pieniężne w kasie	3 220	3 118
Środki pieniężne w rachunku bieżącym w Banku Centralnym	62 137	423 755
Środki pieniężne inne	6	0
Razem	65 363	426 873

Środki pieniężne zgromadzone na rachunku bieżącym w Banku Centralnym Bank wykorzystuje na pokrycie rezerwy obowiązkowej oraz na realizację bieżących rozliczeń pieniężnych w ciągu danego dnia. Bank musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w wysokości odpowiadającej wartości z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

Bank utrzymuje na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim rezerwę obowiązkową w wysokości 3,5% depozytów otrzymanych. Średnia arytmetyczna zadeklarowanego stanu środków rezerwy obowiązkowej, który będzie utrzymywany przez Bank w Narodowym Banku Polskim wynosiła:

- 210 335 tys. zł w okresie od 30 listopada 2016 roku do 1 stycznia 2017 roku,
- 206 746 tys. zł w okresie od 31 grudnia 2015 roku do 31 stycznia 2016 roku.

Środki pieniężne zgromadzone na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim obejmują w szczególności środki klientów, w tym Poczty Polskiej S.A. oraz środki pozyskane na rynku międzybankowym. Środki pieniężne od Poczty Polskiej S.A. nie stanowią istotnej pozycji salda na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim.

19. Należności od innych banków

19.1. Należności od innych banków (netto)

Struktura rodzajowa	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Rachunki bieżące	4 568	3 920
Pozostałe należności, w tym:	41 327	41 421
- dłużne papiery wartościowe banków	40 196	40 191
Należności od banków brutto	45 895	45 341
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	0	0
Należności od banków netto	45 895	45 341

Według terminów zapadalności	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	5 699	5 150
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	10 036	0
Od 1 roku do 5 lat	30 160	40 191
Razem	45 895	45 341

19.2. Należności od innych banków wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości oraz przesłanki utraty wartości

Wszystkie należności od innych banków są oceniane indywidualnie. Nie zidentyfikowano dla nich przesłanek utraty wartości zarówno na 31 grudnia 2016 roku jak i 31 grudnia 2015 roku.

19.3. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości

Na 31 grudnia 2016 roku, jak i na 31 grudnia 2015 roku nie nastąpiła utrata wartości należności od innych banków.

20. Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu

Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu (według kontrahenta)

	Stan na		Stan na	
	31 grudnia 2016		31 grudnia 2015	
	Należności	Zobowiązania	Należności	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
- od banków	0	0	19 794	151 017
- od klientów	0	1 040	0	3 000
Razem	0	1 040	19 794	154 017

Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu (według rodzaju)

	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Należności	Zobowiązania	Należności	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
- obligacje Skarbu Państwa	0	1 040	19 794	154 017
Razem	0	1 040	19 794	154 017

Należności i zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu (według terminu zapadalności)

	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Należności	Zobowiązania	Należności	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	0	1 040	19 794	154 017
Razem	0	1 040	19 794	154 017

21. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu (według rodzaju)	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne	695	603
Razem	695	603

Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu (według rodzaju)	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne	205	377
Razem	205	377

Instrumenty pochodne - struktura rodzajowa	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Swap walutowy	2	0	0	0
FRA	0	0	0	18
IRS	693	205	603	359
Razem	695	205	603	377

Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2016 roku

	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Walutowe instrumenty pochodne:						
Swap walutowy						
kupno	53	0	0	0	0	53
sprzedaż	53	0	0	0	0	53
Instrumenty pochodne stopy procentowej:						
IRS						
kupno	0	0	0	20 000	25 000	45 000
sprzedaż	0	0	0	20 000	25 000	45 000

Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2015 roku

	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne stopy procentowej:						
FRA						
kupno	0	0	150 000	0	0	150 000
IRS						
kupno	0	0	0	95 000	0	95 000
sprzedaż	0	0	0	95 000	0	95 000

22. Instrumenty finansowe zabezpieczające

Bank na dzień sporządzania sprawozdania finansowego stosował rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

Opis relacji zabezpieczającej

Eliminacja ryzyka zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w złotych o zmiennym oprocentowaniu wynikającego ze zmienności rynkowych stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem. Bank zabezpiecza ryzyko stopy procentowej wynikającej ze zmienności przepływów pieniężnych poprzez transakcje *swap* stopy procentowej (IRS).

Zabezpieczane ryzyko

Ryzyko stopy procentowej.

Instrument zabezpieczający

Transakcje IRS, w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę WIBOR 3M lub WIBOR 6M, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.

Pozycja zabezpieczana

Portfel kredytów w złotych indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M lub WIBOR 6M.

Okresy, w których oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki

Od 1 kwietnia 2015 roku do 16 grudnia 2019 roku.

Pomiar efektywności zabezpieczenia

W celu pomiaru efektywności zabezpieczenia Bank stosuje metodę tzw. „derywatu hipotetycznego”, polegającą na porównaniu zmian wartości godziwej rzeczywistej transakcji zabezpieczającej z wartością godziwą hipotetycznej transakcji pochodnej, której parametry są dopasowane do parametrów pozycji zabezpieczanej.

Instrumenty zabezpieczające - wartość godziwa	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Instrumenty pochodne:				
IRS	1 146	932	1 140	0
Razem	1 146	932	1 140	0

Wartość nominalna instrumentów zabezpieczających o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2016 roku

Stan na 31 grudnia 2016	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
IRS						
kupno	0	0	140 000	75 000	0	215 000
sprzedaż	0	0	140 000	75 000	0	215 000

Wartość nominalna instrumentów zabezpieczających o terminie pozostającym do realizacji na 31 grudnia 2015 roku

Stan na 31 grudnia 2015	do 1 miesiąca	od 1 miesiąca do 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
IRS						
kupno	0	0	0	140 000	0	140 000
sprzedaż	0	0	0	140 000	0	140 000

Wpływ rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych na dochody całkowite netto

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Kapitał z aktualizacji wyceny - zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, w tym:	(720)	25
- podatek dochodowy	168	(6)
Koszty odsetkowe na instrumentach pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:	(133)	(104)
- podatek dochodowy	31	24
Niefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat, w tym:	(41)	44
- podatek dochodowy	10	(10)
Wpływ zabezpieczenia przepływów pieniężnych na całkowite dochody netto	(894)	(35)

23. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto)

23.1. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według rodzaju)

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	4 749 027	4 726 140
- kredyty w rachunku bieżącym	28 665	32 478
- kredyty gotówkowe i ratalne	2 163 017	2 032 947
- pożyczki hipoteczne	212 847	228 598
- kredyty na nieruchomości	2 327 971	2 415 149
- kredyty w rachunku karty kredytowej	16 527	16 968
klienci instytucjonalni:	533 071	579 299
- kredyty w rachunku bieżącym	16 512	29 007
- kredyty na nieruchomości	328 682	302 557
- kredyty operacyjne	54 627	70 610
- kredyty inwestycyjne	105 796	138 343
- pożyczki hipoteczne	23 838	33 373
- pozostałe należności	556	2 554
- fundusze i depozyty zabezpieczające	3 060	2 855
instytucje samorządowe:	205 546	252 842
- kredyty na nieruchomości	195	351
- kredyty operacyjne	1	0
- kredyty inwestycyjne	202 615	252 491
- pożyczki hipoteczne	2 735	0
Kredyty i pożyczki brutto	5 487 644	5 558 281
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	317 813	229 607
Kredyty i pożyczki netto	5 169 831	5 328 674

23.2. Kredyty i pożyczki udzielone klientom (według terminów zapadalności)

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	104 752	92 185
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	89 952	102 733
Od 3 miesięcy do 1 roku	380 289	382 855
Od 1 roku do 5 lat	1 522 754	1 507 418
Powyżej 5 lat	2 930 500	3 107 857
Dla których termin zapadalności upłynął	141 584	135 626
Razem	5 169 831	5 328 674

23.3. Kredyty i pożyczki udzielone klientom w podziale wg metody szacunku odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości			Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo		oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	Razem
				bez przesłanki utraty wartości	z przesłanką utraty wartości			
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	14 924	4 734 103	11 568	36 659	223 824	3 356	4 473 620	4 476 976
- kredyty w rachunku bieżącym	0	28 665	0	306	3 735	0	24 624	24 624
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	2 163 017	0	34 612	175 596	0	1 952 809	1 952 809
- pożyczki hipoteczne	6 286	206 561	5 133	360	13 539	1 153	192 662	193 815
- kredyty na nieruchomości	8 638	2 319 333	6 435	1 132	28 384	2 203	2 289 817	2 292 020
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	16 527	0	249	2 570	0	13 708	13 708
klienci instytucjonalni	44 823	488 248	24 222	1 270	20 232	20 601	466 746	487 347
instytucje samorządowe	0	205 546	0	38	0	0	205 508	205 508
Razem	59 747	5 427 897	35 790	37 967	244 056	23 957	5 145 874	5 169 831

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości			Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		
	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	oceniane indywidualnie	oceniane grupowo		oceniane indywidualnie	oceniane grupowo	Razem
				bez przesłanki utraty wartości	z przesłanką utraty wartości			
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	6 287	4 719 853	3 497	22 865	150 302	2 790	4 546 686	4 549 476
- kredyty w rachunku bieżącym	0	32 478	0	349	3 520	0	28 609	28 609
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	2 032 947	0	20 789	100 451	0	1 911 707	1 911 707
- pożyczki hipoteczne	6 287	222 311	3 497	260	9 762	2 790	212 289	215 079
- kredyty na nieruchomości	0	2 415 149	0	1 257	34 125	0	2 379 767	2 379 767
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	16 968	0	210	2 444	0	14 314	14 314
klienci instytucjonalni	52 350	526 949	27 930	3 159	21 837	24 420	501 953	526 373
instytucje samorządowe	0	252 842	0	17	0	0	252 825	252 825
Razem	58 637	5 499 644	31 427	26 041	172 139	27 210	5 301 464	5 328 674

Ekspozycje indywidualnie znaczące, dla których wystąpiła przesłanka utraty wartości, ale finalnie nie stwierdzono utraty wartości, włączone są do kalkulacji grupowej szacowania odpisów z tytułu strat poniesionych, lecz niezareportowanych (IBNR).

23.4. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg przesłanki utraty wartości

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		Razem
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
osoby fizyczne:	402 338	4 346 689	235 392	36 659	166 946	4 310 030	4 476 976
- kredyty w rachunku bieżącym	5 984	22 681	3 735	306	2 249	22 375	24 624
- kredyty gotówkowe i ratalne	292 879	1 870 138	175 596	34 612	117 283	1 835 526	1 952 809
- pożyczki hipoteczne	36 512	176 335	18 672	360	17 840	175 975	193 815
- kredyty na nieruchomości	62 983	2 264 988	34 819	1 132	28 164	2 263 856	2 292 020
- kredyty w rachunku karty kredytowej	3 980	12 547	2 570	249	1 410	12 298	13 708
klienci instytucjonalni	83 909	449 162	44 454	1 270	39 455	447 892	487 347
instytucje samorządowe	0	205 546	0	38	0	205 508	205 508
Razem	486 247	5 001 397	279 846	37 967	206 401	4 963 430	5 169 831

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		Razem
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
osoby fizyczne:	300 501	4 425 639	153 799	22 865	146 702	4 402 774	4 549 476
- kredyty w rachunku bieżącym	6 330	26 148	3 520	349	2 810	25 799	28 609
- kredyty gotówkowe i ratalne	185 191	1 847 756	100 451	20 789	84 740	1 826 967	1 911 707
- pożyczki hipoteczne	36 237	192 361	13 259	260	22 978	192 101	215 079
- kredyty na nieruchomości	68 573	2 346 576	34 125	1 257	34 448	2 345 319	2 379 767
- kredyty w rachunku karty kredytowej	4 170	12 798	2 444	210	1 726	12 588	14 314
klienci instytucjonalni	89 413	489 886	49 767	3 159	39 646	486 727	526 373
instytucje samorządowe	0	252 842	0	17	0	252 825	252 825
Razem	389 914	5 168 367	203 566	26 041	186 348	5 142 326	5 328 674

23.5. Zmiana stanu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości

W poniższej tabeli zaprezentowano zmiany stanów odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom w poszczególnych okresach sprawozdawczych.

	Stan odpisów aktualizujących na 1 stycznia 2016	Utworzone w okresie	Rozwiązane w okresie	Wykorzystanie *	Stan odpisów aktualizujących na 31 grudnia 2016
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	176 664	123 363	(20 365)	(7 611)	272 051
- kredyty w rachunku bieżącym	3 869	1 523	(1 351)	0	4 041
- kredyty gotówkowe i ratałne	121 240	107 852	(11 833)	(7 051)	210 208
- pożyczki hipoteczne	13 519	6 672	(1 159)	0	19 032
- kredyty na nieruchomości	35 382	6 305	(5 584)	(152)	35 951
- kredyty w rachunku karty kredytowej	2 654	1 011	(438)	(408)	2 819
klienci instytucjonalni	52 926	4 040	(6 405)	(4 837)	45 724
instytucje samorządowe	17	21	0	0	38
Razem	229 607	127 424	(26 770)	(12 448)	317 813

* Spisanie w ciężar odpisów i sprzedaż wierzytelności.

	Stan odpisów aktualizujących na 1 stycznia 2015	Utworzone w okresie	Rozwiązane w okresie	Wykorzystanie *	Stan odpisów aktualizujących na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	126 621	79 150	(20 362)	(8 745)	176 664
- kredyty w rachunku bieżącym	3 466	1 614	(838)	(373)	3 869
- kredyty gotówkowe i ratałne	75 972	64 917	(11 908)	(7 741)	121 240
- pożyczki hipoteczne	10 746	3 899	(1 025)	(101)	13 519
- kredyty na nieruchomości	34 061	7 806	(6 072)	(413)	35 382
- kredyty w rachunku karty kredytowej	2 376	914	(519)	(117)	2 654
klienci instytucjonalni	47 222	11 704	(5 061)	(939)	52 926
instytucje samorządowe	65	0	(48)	0	17
Razem	173 908	90 854	(25 471)	(9 684)	229 607

* Spisanie w ciężar odpisów i sprzedaż wierzytelności.

24. Inwestycyjne aktywa finansowe

Stan na 31 grudnia 2016	Dostępne do sprzedaży	Utrzymywane do terminu zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Notowane	1 078 679	288 871	1 367 550
Obligacje Skarbu Państwa, w tym:	1 069 691	288 871	1 358 562
- na pokrycie BFG	0	34 884	34 884
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	8 988	0	8 988
Nienotowane	97 007	0	97 007
Akcje	4 019	0	4 019
Instrumenty dłużne wyemitowane przez Narodowy Bank Polski	92 988	0	92 988
Razem inwestycyjne aktywa finansowe	1 175 686	288 871	1 464 557

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w pozycji „Akcje” ujęta została przede wszystkim wartość godziwa akcji uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc. o wartości 3 935 tys. zł.

W dniu 21 czerwca 2016 roku doszło do zamknięcia transakcji przejęcia Visa Europe Limited („Visa Europe”) przez Visa Inc. W wyniku rozliczenia transakcji, które uwzględnia zmienione w stosunku do pierwotnych założeń warunki transakcji, Bank otrzymał następujące wynagrodzenie za swoją akcję w Visa Europe:

- 2 787 tys. euro w gotówce,
- 1 011 szt. akcji uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc.,
- udział w odroczonej płatności w wysokości 0,0214748639%, kwoty przeznaczonej na ten cel (1,12 mld euro), z zastrzeżeniem, że kwota przeznaczona na ten cel może podlegać korektom. Odroczonej płatności będzie płatna po trzech latach od zamknięcia transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc., w związku z czym przy ujęciu tej części wynagrodzenia Bank zastosował dyskonto w wysokości 2%, które jest rozliczane w czasie w terminie do daty otrzymania środków finansowych z tego tytułu.

W sumie rozpoznane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na pozostałych instrumentach finansowych” wynagrodzenie z tytułu zamknięcia transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc. wyniosło 16 872 tys. zł, przy czym:

- 12 244 tys. zł w gotówce,
- 3 592 tys. zł w akcjach uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc.,
- 1 036 tys. zł w formie odroczonej płatności w gotówce.

Wartość godziwa otrzymanych akcji uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc. zawiera dyskonto z tytułu ograniczeń co do zbywalności akcji oraz ryzyka korekty współczynnika zamiany. Na dzień 31 grudnia 2016 roku współczynnik zamiany nie uległ zmianie w stosunku do daty zamknięcia transakcji (tj. 21 czerwca 2016 roku) - 1 akcja uprzywilejowana serii C zamienna jest na 13,952 akcje zwykłe serii A Visa Inc. Bank zakwalifikował akcje Visa Inc. do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku akcje uprzywilejowane serii C zamienne na akcje zwykłe serii A Visa Inc. wycenione zostały do wartości godziwej w oparciu o cenę akcji zwykłych serii A Visa Inc. dostępną na ten dzień na New York Stock Exchange, przy uwzględnieniu współczynnika zamiany oraz 15% dyskonta związanego z ograniczeniem zbywalności akcji uprzywilejowanych serii C oraz ryzykiem korekty współczynnika zamiany akcji uprzywilejowanych serii C na akcje zwykłe serii A.

Stan na 31 grudnia 2015	Dostępne do sprzedaży	Utrzymywane do terminu zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Notowane	788 533	424 481	1 213 014
Obligacje Skarbu Państwa, w tym:	779 609	394 645	1 174 254
- na pokrycie BFG	0	32 838	32 838
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	8 924	29 836	38 760
Nienotowane	14 814	20 209	35 023
Akcje	14 814	0	14 814
Obligacje i certyfikaty depozytowe banków	0	20 209	20 209
Razem inwestycyjne aktywa finansowe	803 347	444 690	1 248 037

W pozycji „Akcje” ujęta została wartość godziwa akcji Visa Europe Limited („Visa Europe”). W grudniu 2015 roku Bank otrzymał od Visa Europe informację, że potencjalny wpływ rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe przez Visa Inc. alokowany na Bank miał wynieść w sumie 3 511 tys. euro, w tym 2 614 tys. euro w gotówce i 897 tys. euro w akcjach uprzywilejowanych zamiennych na akcje Visa Inc. Powyższe kwoty mogły zostać skorygowane o koszty transakcji i w wyniku ewentualnych uznanych odwołań członków Visa Europe dotyczących korekty przyznanych kwot z tytułu rozliczenia transakcji. Ponadto, transakcja przewidywała odroczoną płatność typu *earn-out* dla członków Visa Europe płatną po 16 kwartałach od zamknięcia transakcji. Udział w opcji *earn-out* uzależniony był od kwalifikowania się do podziału płatności w gotówce i akcjach oraz udziału w Visa przez 4 lata od daty finalizacji transakcji. Na 31 grudnia 2015 roku wartość odroczonej płatności typu *earn-out* alokowana na Bank nie została określona.

Na bazie powyższej informacji Bank dokonał przeszacowania wartości akcji w Visa Europe do wartości godziwej, gdzie jako wartość godziwą przyjęto alokowaną na Bank wartość gotówkową rozliczenia transakcji oraz wartość przyznanych akcji z uwzględnieniem 6% dyskonta tj. w sumie 3 457 tys. euro (14 733 tys. zł). Wycena została ujęta w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny”. W związku z tym, że wartość odroczonej płatności typu *earn-out* na dzień 31 grudnia 2015 roku nie była znana, Bank nie uwzględnił jej w wycenie akcji Visa Europe.

Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży – według terminów zapadalności

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	92 988	0
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	274 668	86 655
Od 1 roku do 5 lat	775 705	662 483
Powyżej 5 lat	28 306	39 395
O nieokreślonej zapadalności	4 019	14 814
Razem	1 175 686	803 347

Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności – według terminów zapadalności

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	0	0
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	35 154
Od 3 miesięcy do 1 roku	10 097	118 160
Od 1 roku do 5 lat	278 774	291 376
Powyżej 5 lat	0	0
Razem	288 871	444 690

Reklasyfikacja papierów wartościowych

W wyniku zmiany intencji, w 2010 roku i w 2014 roku Bank dokonał reklasyfikacji papierów wartościowych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela utrzymywanych do terminu zapadalności zgodnie z kryteriami klasyfikacji opisanymi w MSR 39.

Poniższa tabela prezentuje informacje dotyczące wartości nominalnej, wartości bilansowej i wartości godziwej reklasyfikowanych papierów wartościowych na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku.

Nazwa	Stan na 31 grudnia 2016			Stan na 31 grudnia 2015		
	Wartość nominalna podlegająca reklasyfikacji	Wartość bilansowa	Wartość godziwa	Wartość nominalna podlegająca reklasyfikacji	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
obligacje skarbowe	85 000	86 381	88 872	185 000	189 442	195 302
Razem	85 000	86 381	88 872	185 000	189 442	195 302

Wartości, jakie byłyby ujęte w rachunku zysków i strat oraz pozostałych całkowitych dochodach, gdyby reklasyfikacja nie nastąpiła

Nazwa	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016		okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	
	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
obligacje skarbowe	9 285	(3 467)	13 881	(6 162)
Razem	9 285	(3 467)	13 881	(6 162)

Wartości, jakie zostały ujęte w rachunku zysków i strat oraz pozostałych całkowitych dochodach po dokonanej reklasyfikacji

Nazwa	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016		okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	
	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody	Rachunek zysków i strat	Pozostałe całkowite dochody
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
obligacje skarbowe	9 285	546	13 881	442
Razem	9 285	546	13 881	442

25. Inwestycje w jednostkach zależnych

Bank posiada wyłącznie inwestycje w następujących jednostkach zależnych:

Stan na 31 grudnia 2016 roku

Jednostka	Siedziba	Podstawowy przedmiot działalności	Stan na 31 grudnia 2016			Okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	
			Procentowy udział Banku w kapitale	Wartość kapitałów podstawowych	Aktywa netto	Przychody	Zyska/strata
			%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	Bydgoszcz	Działalność wspomagająca usługi finansowe	100%	3 284	3 403	13 426	81
Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	100%	2 680	2 885	5 106	(102)

Stan na 31 grudnia 2015 roku

Jednostka	Siedziba	Podstawowy przedmiot działalności	Stan na 31 grudnia 2015			Okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	
			Procentowy udział Banku w kapitale	Wartość kapitałów podstawowych	Aktywa netto	Przychody	Zyska/strata
			%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	Bydgoszcz	Działalność wspomagająca usługi finansowe	100%	3 284	3 503	13 451	181
Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Sp. z o.o.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe	100%	2 680	3 105	6 820	118

26. Rzeczowe aktywa trwałe

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Budynki i budowle	11 230	11 542
Grunty i inne	499	499
Ulepszenia w obcych obiektach	4 496	5 526
Urządzenia i maszyny	18 081	17 588
Środki trwałe w budowie	3 691	3 628
Wypożyczenie	4 596	5 739
Rzeczowe aktywa trwałe razem	42 593	44 522

Na 31 grudnia 2016 roku Bank był stroną umów skutkujących powstaniem zobowiązań umownych z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 483 tys. zł.

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku

	Budynki i budowle	Grunty i inne	Ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia i maszyny	Środki trwałe w budowie	Środki transportu	Wyposażenie	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	18 717	499	17 781	53 898	3 628	0	28 426	122 949
Zwiększenia	158	0	1 287	6 451	3 522	0	1 154	12 572
Zakupy bezpośrednie	104	0	288	4 545	3 522	0	673	9 132
Inne zwiększenia	54	0	999	1 906	0	0	481	3 440
Zmniejszenia	0	0	(50)	(3 722)	(3 459)	0	(1 490)	(8 721)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(50)	(3 720)	(21)	0	(1 490)	(5 281)
Inne zmniejszenia	0	0	0	(2)	(3 438)	0	0	(3 440)
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	18 875	499	19 018	56 627	3 691	0	28 090	126 800
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	7 175	0	12 255	36 310	0	0	22 687	78 427
Zwiększenia	470	0	2 309	5 945	0	0	2 066	10 790
Amortyzacja	470	0	2 309	5 945	0	0	2 064	10 788
Inne zmiany	0	0	0	0	0	0	2	2
Zmniejszenia	0	0	(42)	(3 709)	0	0	(1 259)	(5 010)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(42)	(3 707)	0	0	(1 259)	(5 008)
Inne zmniejszenia	0	0	0	(2)	0	0	0	(2)
Skumulowana amortyzacja (umorzenia) na koniec okresu	7 645	0	14 522	38 546	0	0	23 494	84 207
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	11 542	499	5 526	17 588	3 628	0	5 739	44 522
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	11 230	499	4 496	18 081	3 691	0	4 596	42 593

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku

	Budynki i budowle	Grunty i inne	Ulepszenia w obcych obiektach	Urządzenia i maszyny	Środki trwałe w budowie	Środki transportu	Wyposażenie	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	18 704	499	16 505	48 083	7 385	145	26 796	118 117
Zwiększenia	13	0	1 470	7 484	3 971	0	3 270	16 208
Zakupy bezpośrednie	13	0	395	3 467	3 309	0	1 315	8 499
Inne zwiększenia	0	0	1 075	4 017	662	0	1 955	7 709
Zmniejszenia	0	0	(194)	(1 669)	(7 728)	(145)	(1 640)	(11 376)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(194)	(1 669)	(19)	(145)	(1 640)	(3 667)
Inne zmniejszenia	0	0	0	0	(7 709)	0	0	(7 709)
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	18 717	499	17 781	53 898	3 628	0	28 426	122 949
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	6 707	0	10 134	32 530	0	140	22 336	71 847
Zwiększenia	468	0	2 292	5 395	0	5	1 723	9 883
Amortyzacja	468	0	2 292	5 395	0	5	1 723	9 883
Inne zwiększenia	0	0	0	0	0	0	0	0
Zmniejszenia	0	0	(171)	(1 615)	0	(145)	(1 372)	(3 303)
Sprzedaż, likwidacja	0	0	(171)	(1 615)	0	(145)	(1 372)	(3 303)
Inne zmniejszenia	0	0	0	0	0	0	0	0
Skumulowana amortyzacja (umorzenia) na koniec okresu	7 175	0	12 255	36 310	0	0	22 687	78 427
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	11 997	499	6 371	15 553	7 385	5	4 460	46 270
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	11 542	499	5 526	17 588	3 628	0	5 739	44 522

27. Wartości niematerialne

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Koszty zakończonych prac rozwojowych	6 856	7 187
Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	34 014	33 023
Nakłady na wartości niematerialne	33 879	13 152
Wartości niematerialne razem	74 749	53 362

Na 31 grudnia 2016 roku Bank był stroną umów skutkujących powstaniem zobowiązań umownych z tytułu nabycia wartości niematerialnych w kwocie 9 625 tys. zł.

Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku

	Koszty zakończonych prac rozwojowych	Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto				
wartości niematerialnych na początek okresu	10 284	99 793	13 152	123 229
Zwiększenia	1 609	11 394	28 242	41 245
Przeniesienie z nakładów	1 609	5 906	0	7 515
Zakupy bezpośrednie	0	5 488	28 242	33 730
Zmniejszenia	0	(440)	(7 515)	(7 955)
Sprzedaż, likwidacja	0	(440)	0	(440)
Rozliczenie nakładów	0	0	(7 515)	(7 515)
Wartość brutto				
wartości niematerialnych na koniec okresu	11 893	110 747	33 879	156 519
Skumulowana amortyzacja				
na początek okresu	3 097	66 770	0	69 867
Zwiększenia	1 940	10 403	0	12 343
Amortyzacja	1 940	10 403	0	12 343
Zmniejszenia	0	(440)	0	(440)
Sprzedaż, likwidacja	0	(440)	0	(440)
Skumulowana amortyzacja				
na koniec okresu	5 037	76 733	0	81 770
Wartość netto				
wartości niematerialnych na początek okresu	7 187	33 023	13 152	53 362
Wartość netto				
wartości niematerialnych na koniec okresu	6 856	34 014	33 879	74 749

Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku

	Koszty zakończonych prac rozwojowych	Autorskie prawa majątkowe, licencje i oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	8 057	82 943	3 529	94 529
Zwiększenia	2 227	16 852	20 073	39 152
Przeniesienie z nakładów	2 227	8 223	0	10 450
Zakupy bezpośrednie	0	8 629	20 073	28 702
Zmniejszenia	0	(2)	(10 450)	(10 452)
Sprzedaż, likwidacja	0	(2)	0	(2)
Rozliczenie nakładów	0	0	(10 450)	(10 450)
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	10 284	99 793	13 152	123 229
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	1 520	60 702	0	62 222
Zwiększenia	1 577	6 070	0	7 647
Amortyzacja	1 577	6 070	0	7 647
Zmniejszenia	0	(2)	0	(2)
Sprzedaż, likwidacja	0	(2)	0	(2)
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	3 097	66 770	0	69 867
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	6 537	22 241	3 529	32 307
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	7 187	33 023	13 152	53 362

28. Pozostałe aktywa

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Dłużnicy różni	34 938	24 923
Przychody do otrzymania	19 462	18 671
Rozliczenia kart płatniczych	6 288	5 974
Koszty do rozliczenia w czasie	4 531	3 714
Zapasy związane z działalnością uboczną Banku	1 253	1 644
Inne aktywa	130	174
Razem pozostałe aktywa brutto	66 602	55 100
Odpisy aktualizujące pozostałe aktywa	(20 373)	(17 211)
Razem pozostałe aktywa netto	46 229	37 889

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Wartość odpisów aktualizujących pozostałe aktywa na początek okresu	17 211	15 133
Utworzenie/aktualizacja odpisów	8 077	5 432
Wykorzystanie odpisów	(4 578)	(3 174)
Rozwiązanie odpisów	(337)	(180)
Wartość odpisów aktualizujących pozostałe aktywa na koniec okresu	20 373	17 211

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 miesiąca	37 462	27 859
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	354	37
Od 3 miesięcy do 1 roku	5 885	7 632
Razem krótkoterminowe	43 701	35 528
Od 1 roku do 5 lat	2 528	2 361
Razem długoterminowe	2 528	2 361
Razem pozostałe aktywa netto	46 229	37 889

Bank dokonał zmiany prezentacji w stosunku do sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku w zakresie przychodów do otrzymania spisanych w ciężar odpisów aktualizujących, które prezentowane były w pozycji „Rozwiązanie odpisów”. W niniejszym sprawozdaniu finansowym przychody do otrzymania spisane w ciężar odpisów aktualizujących ujęte zostały w pozycji „Wykorzystanie odpisów”.

29. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Rachunki bieżące loro	2	10
Razem zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	10

30. Zobowiązania wobec innych banków

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Rachunki bieżące	18 797	15 883
Depozyty terminowe	3 059	18 557
Razem zobowiązania wobec innych banków	21 856	34 440
w tym:		
Krótkoterminowe (do 1 roku)	21 856	34 440
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	0	0

31. Zobowiązania wobec klientów

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Klienci instytucjonalni:		
Rachunki bieżące	691 544	652 130
Depozyty terminowe	314 732	582 409
Inne zobowiązania, w tym:	17 356	17 205
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	11 679	13 034
Razem - Klienci instytucjonalni:	1 023 632	1 251 744
Klienci indywidualni:		
Rachunki bieżące	2 797 845	2 472 821
Depozyty terminowe	1 861 112	1 943 434
Inne zobowiązania, w tym:	46 773	28 619
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	4	4
Razem - Klienci indywidualni:	4 705 730	4 444 874
Klienci instytucje rządowe i samorządowe:		
Rachunki bieżące	29 532	33 545
Depozyty terminowe	8 247	16 208
Inne zobowiązania, w tym:	7	7
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	7	7
Razem - Klienci instytucje rządowe i samorządowe	37 786	49 760
Razem zobowiązania wobec klientów	5 767 148	5 746 378
w tym:		
Krótkoterminowe (do 1 roku)	1 677 384	2 098 122
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	570 843	489 760
O nieokreślonej zapadalności	3 518 921	3 158 496

32. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Klasyfikacja	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Instrumenty finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	355 641	503 500
Razem	355 641	503 500

Według terminów zapadalności	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	913	148 903
Od 1 roku do 5 lat	354 728	354 597
Razem	355 641	503 500

Stan na 31 grudnia 2016	Nr serii obligacji	Wartość nominalna	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań	
		tys. zł			tys. zł	
Obligacje						
	Nienotowane	B3	40 000	4,0%	20 sierpnia 2018	40 575
	Nienotowane	B4	170 000	WIBOR 6M+1,45pp	17 grudnia 2018	169 986
	Nienotowane	B5	145 000	WIBOR 6M+1,80pp	22 grudnia 2019	145 080
Razem			355 000			355 641

W dniu 13 grudnia 2016 roku Bank dokonał, zgodnie z warunkami emisji, wykupu 14 785 sztuk obligacji zwykłych na okaziciela serii B2 o wartości nominalnej 147 850 tys. zł.

W roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku Bank wywiązał się ze wszystkich zobowiązań wynikających z warunków emisji obligacji. Wszystkie wyemitowane obligacje są obligacjami niezabezpieczonymi.

Stan na 31 grudnia 2015	Nr serii obligacji	Wartość nominalna tys. zł	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań tys. zł
Obligacje					
Notowane	B2	147 850	WIBOR 6M+1,40pp	13 grudnia 2016	147 960
Nienotowane	B3	40 000	4,0%	20 sierpnia 2018	40 569
Nienotowane	B4	170 000	WIBOR 6M+1,45pp	17 grudnia 2018	169 910
Nienotowane	B5	145 000	WIBOR 6M+1,80pp	22 grudnia 2019	145 061
Razem		502 850			503 500

W roku zakończonym 31 grudnia 2015 roku Bank wywiązał się ze wszystkich zobowiązań wynikających z warunków emisji obligacji. Wszystkie wyemitowane obligacje są obligacjami niezabezpieczonymi.

33. Zobowiązania podporządkowane

Instrumenty finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, w tym:	Stan na 31 grudnia 2016 tys. zł	Stan na 31 grudnia 2015 tys. zł
- pożyczki	43 101	43 100
- obligacje	99 717	98 787
Razem	142 818	141 887

Stan na 31 grudnia 2016	Wartość nominalna tys. zł	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań podporządkowanych tys. zł
Pożyczki				
Poczta Polska	43 000	WIBOR6M+3,25pp	15 stycznia 2021	43 101
Obligacje				
Notowane	50 000	WIBOR 6M+2,80pp	8 czerwca 2026	49 407
Notowane	50 000	WIBOR 6M+3,50pp	5 października 2022	50 310
Razem	143 000			142 818

W dniu 8 czerwca 2016 roku Bank dokonał emisji 500 000 szt. niezabezpieczonych podporządkowanych obligacji na okaziciela serii P1 o wartości nominalnej 50 000 tys. zł. W dniu 23 czerwca 2016 roku Komisja Nadzoru Bankowego wydała decyzję, w której wyraziła zgodę na zaliczenie obligacji podporządkowanych serii P1 jako instrumentów w kapitale Tier II Banku. Pierwsze notowanie obligacji serii P1 w alternatywnym systemie obrotu *Catalyst* prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. odbyło się 8 września 2016 roku.

W dniu 8 lipca 2016 roku Bank dokonał przedterminowego wykupu 4 734 sztuk podporządkowanych obligacji na okaziciela o łącznej wartości nominalnej 47 340 tys. zł oznaczonych przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. kodem PLBPCZT00015 i notowanych w alternatywnym systemie obrotu *Catalyst* prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. pod nazwą skróconą BPO0721.

Pozostałe obligacje podporządkowane są przedmiotem obrotu w Alternatywnym Systemie Obrotu na rynku *Catalyst* prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Stan na 31 grudnia 2015	Wartość nominalna tys. zł	Warunki oprocentowania	Termin wymagalności	Stan zobowiązań podporządkowanych tys. zł
Pożyczki				
Poczta Polska	43 000	WIBOR6M+3,25pp	15 stycznia 2021	43 100
Obligacje				
Notowane	47 340	WIBOR 6M+3,75pp (do 7 lipca 2016) WIBOR 6M+5,25pp (od 8 lipca 2016 do dnia wykupu)	8 lipca 2021	48 521
Notowane	50 000	WIBOR 6M+3,50pp	5 października 2022	50 266
Razem	140 340			141 887

Obligacje podporządkowane były przedmiotem obrotu w Alternatywnym Systemie Obrotu na rynku *Catalyst* prowadzonym przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Zobowiązania podporządkowane, w tym pożyczka podporządkowana i obligacje podporządkowane są instrumentami niezabezpieczonymi.

34. Rezerwy

	Rezerwy na sprawy sporne tys. zł	Rezerwa na odprawy emerytalno- rentowe tys. zł	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tys. zł	Odprawy dla Zarządu tys. zł	Rezerwa na zwrot prowizji klientom tys. zł	Razem tys. zł
Stan na 1 stycznia 2016	29	686	406	166	0	1 287
Utworzenie rezerw	128	125	1 651	2 492	10 130	14 526
Aktualizacja rezerw	0	146	0	0	0	146
Wykorzystanie rezerw	(30)	(18)	0	(985)	0	(1 033)
Rozwiązanie rezerw	(26)	0	(1 809)	(79)	0	(1 914)
Stan na 31 grudnia 2016	101	939	248	1 594	10 130	13 012
w tym:						
Krótkoterminowe (do 1 roku)	101	6	248	1 594	10 130	12 079
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	0	933	0	0	0	933
Stan na 31 grudnia 2016	101	939	248	1 594	10 130	13 012

	Rezerwy na sprawy sporne tys. zł	Rezerwa na odprawy emerytalno- rentowe tys. zł	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe tys. zł	Odprawy dla Zarządu tys. zł	Razem tys. zł
Stan na 1 stycznia 2015 roku	1 260	550	631	296	2 737
Utworzenie	182	95	1 837	200	2 314
Aktualizacja rezerw	0	81	0	0	81
Wykorzystanie rezerw	(1 114)	(40)	0	(330)	(1 484)
Rozwiązanie rezerw	(299)	0	(2 062)	0	(2 361)
Stan na 31 grudnia 2015	29	686	406	166	1 287
w tym:					
Krótkoterminowe (do 1 roku)	29	6	406	166	607
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	0	680	0	0	680
Stan na 31 grudnia 2015	29	686	406	166	1 287

Opis najistotniejszych spraw spornych Banku, na które Bank utworzył rezerwy

Postanowieniem z dnia 4 grudnia 2015 roku Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („Prezes UOKiK”) wszczął postępowanie dotyczące ustalenia, czy zostały naruszone zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejmowaniem przez Bank działań polegających na:

- niezamieszczeniu w wiadomościach przesyłanych do konsumentów związanych z jednostronną zmianą postanowień „Regulaminu otwierania i prowadzenia rachunku dla osób fizycznych w Banku Poczтовым S.A.” oraz „Taryfy opłat i prowizji bankowych stosowanych przez Bank Pocztowy S.A. dla Klientów detalicznych” istotnych informacji umożliwiających ustalenie przez konsumentów dopuszczalności wprowadzenia proponowanych zmian, tj. niewskazanie umownej podstawy prawnej umożliwiającej dokonanie tych zmian oraz czynników (okoliczności faktycznych), które spowodowały tę zmianę,
- pobieraniu przez Bank opłaty za przesyłanie posiadaczowi raz w miesiącu wyciągu z rachunku z informacją o zmianach stanu rachunku i ustaleniem salda, bez uzyskania przez Bank zgody na inny sposób informowania o zmianach stanu rachunku i ustaleniem salda, co może być uznane za niezgodne z art. 728 § 2 Kodeksu Cywilnego.

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego postępowanie w sprawie nie zakończyło się. Bank oszacował ryzyko związane z tym postępowaniem i tworzy rezerwę na potencjalne zobowiązania z tego tytułu, która na 31 grudnia 2016 roku wyniosła 10 130 tys. zł.

Inne sprawy sporne w toku

W dniu 29 grudnia 2006 roku Prezes UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu przez banki opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję na rynku usług *acquiringowych* związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów wobec akceptantów z tytułu płatności za nabywane przez konsumentów towary i usługi za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski oraz nakazał zaniechanie ich stosowania, jednocześnie nakładając na banki kary pieniężne, w tym na Bank w wysokości 2 895 tys. zł (uczestniczący tylko w systemie VISA) (decyzja Prezesa UOKiK nr DAR 15/2006).

Od powyższej decyzji odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ("SOKiK") złożył Bank oraz inni uczestnicy postępowania. Wyrokiem z 21 listopada 2013 roku SOKiK zmienił kary nałożone na banki, w tym m.in. znacząco zmniejszył wysokość kary nałożonej na Bank.

Na skutek apelacji banków oraz Prezesa UOKiK, Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał dnia 6 października 2015 roku prawomocny wyrok oddalający wszystkie odwołania banków w całości i uwzględniający apelację Prezesa UOKiK. W konsekwencji, uprawomocniła się decyzja Prezesa UOKiK nr DAR 15/2006, nakładająca na Bank karę w wysokości 2 895 tys. zł., która została zapłacona w dniu 20 października 2015 roku.

Dnia 19 kwietnia 2016 roku Bank wniósł skargę kasacyjną od ww. wyroku. Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego sprawa znajduje się na etapie rozpatrzenia przyjęcia skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Opis najistotniejszych czynników wpływających na ustalenie rezerw na odprawy emerytalno-rentowe

Wyznaczanie rezerw emerytalno-rentowych przy wykorzystaniu metod aktuarialnych, naraża Bank na ryzyko aktuarialne obejmujące przede wszystkim ryzyko stopy procentowej, ryzyko długowieczności i ryzyko związane z wynagrodzeniem.

Ryzyko	Wpływ na wycenę
Ryzyko stopy procentowej	Spadek stóp oprocentowania nieobciążonych ryzykiem kredytowym instrumentów finansowych spowoduje wzrost wyceny wartości bieżącej rezerw emerytalno-rentowych.
Ryzyko długowieczności	Wartość bieżącą zobowiązań programu określonych świadczeń oblicza się przez odniesienie do najlepszych szacunków śmiertelności uczestników programu zarówno w okresie zatrudnienia, jak i po okresie zatrudnienia. Zwiększenie oczekiwanej długości trwania życia uczestników programu spowoduje wzrost wartości rezerw na odprawy emerytalno-rentowe.
Ryzyko wynagrodzeń	Wartość bieżącą zobowiązań programu określonych świadczeń oblicza się przez odniesienie do przyszłego poziomu wynagrodzeń uczestników programu. Wobec tego wzrost wynagrodzeń uczestników programu spowoduje zwiększenie wartości rezerw na odprawy emerytalno-rentowe.

Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe zostały oszacowane przy wykorzystaniu aktuarialnych metod wyceny rezerw, z zastosowaniem stopy dyskonta, którą na 31 grudnia 2016 roku przyjęto na poziomie 3,6% (3,1% na 31 grudnia 2015

roku). Poniższa tabela prezentuje kwoty ujmowane w rachunku zysków i strat oraz w pozostałych całkowitych dochodach w odniesieniu do programu określonych świadczeń.

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe na początek okresu	686	550
Wartości ujęte w rachunku zysków i strat, w tym:		
- koszty bieżącego zatrudnienia	104	76
- koszty przeszłego zatrudnienia	0	0
- koszty odsetkowe netto	21	19
Koszty ujęte w rachunku zysków i strat	125	95
Wartości ujęte w pozostałych całkowitych dochodach, w tym:		
- aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń demograficznych	186	(53)
- aktuarialne zyski i straty wynikające ze zmian założeń finansowych	(40)	134
Składniki kosztów ujęte w pozostałych całkowitych dochodach	146	81
Wypłacone świadczenia	(18)	(40)
Rezerwy na odprawy emerytalno-rentowe na koniec okresu	939	686

35. Pozostałe zobowiązania

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	29 213	33 230
Rozrachunki międzybankowe	15 375	3 196
Rozliczenia międzyokresowe kosztów	17 390	16 037
Rozliczenia z tytułu obsługi zastępczej z Poczta Polska	37 233	28 550
Rozliczenia publiczno - prawne	3 992	3 679
Rezerwy na premie, nagrody, wynagrodzenia	1 445	2 020
Rezerwy na urlopy wypoczynkowe	2 250	1 263
Przychody przyszłych okresów	1 450	1 217
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych	760	765
Razem pozostałe zobowiązania	109 108	89 957
w tym:		
Krótkoterminowe (do 1 roku)	108 441	89 713
Długoterminowe (powyżej 1 roku)	667	244

36. Kapitały własne

36.1. Kapitał zakładowy

Stan na 31 grudnia 2016			
	liczba akcji	rok rejestracji	wartość akcji tys. zł
Akcje imienne serii A o wartości nominalnej 10 zł każda	291 300	2011	2 913
Akcje imienne serii B o wartości nominalnej 10 zł każda	9 437 740	2011	94 377
Akcje imienne serii C1 o wartości nominalnej 10 zł każda	1 284 248	2015	12 843
Razem	11 013 288		110 133

Stan na 31 grudnia 2015			
	liczba akcji	rok rejestracji	wartość akcji tys. zł
Akcje imienne serii A o wartości nominalnej 10 zł każda	291 300	2011	2 913
Akcje imienne serii B o wartości nominalnej 10 zł każda	9 437 740	2011	94 377
Akcje imienne serii C1 o wartości nominalnej 10 zł każda	1 284 248	2015	12 843
Razem	11 013 288		110 133

Na 31 grudnia 2016 roku kapitał zakładowy Banku składał się z 11 013 288 akcji o wartości nominalnej 10 zł każda. Akcje Banku zostały całkowicie opłacone. Ogólna charakterystyka akcji została opisana poniżej:

- akcje imienne serii A – w liczbie 291 300 sztuk (należące do Poczty Polskiej S.A.) nie są uprzywilejowane,
- akcje imienne serii B - w liczbie 7 005 470 sztuk (należące do Poczty Polskiej S.A.) oraz w liczbie 2 432 270 sztuk (należące do Powszechnej Kasy Oszczędności Bank Polski S.A.) nie są uprzywilejowane,
- akcje imienne serii C1 – w liczbie 963 186 sztuk (należące do Poczty Polskiej S.A.) oraz w liczbie 321 062 sztuk (należące do Powszechnej Kasy Oszczędności Bank Polski S.A.) nie są uprzywilejowane.

Każda akcja daje swojemu posiadaczowi prawo do dywidendy i jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu.

W 2016 roku w porównaniu do stanu na 31 grudnia 2015 roku, nie nastąpiły zmiany w kapitale zakładowym Banku.

36.2. Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy jest tworzony z nadwyżki wartości emisyjnej akcji nad ich ceną nominalną oraz z obligatoryjnego 8% odpisu z zysku netto. Szczegółowy podział kapitału zapasowego zaprezentowano w zestawieniu zmian w kapitale własnym.

36.3. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny powstaje w wyniku rozpoznania:

- efektu wyceny instrumentów finansowych zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży,
- efektywnej części wyceny instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne netto,
- zysków i strat aktuarialnych dotyczących wyceny programów określonych świadczeń po okresie zatrudnienia (rezerw emerytalno-rentowych),
- odroczonego podatku dochodowego od wyżej wymienionych pozycji.

Składniki te zostają przeniesione z kapitału z aktualizacji wyceny (z wyjątkiem zysków/strat aktuarialnych z wyceny programów określonych świadczeń po okresie zatrudnienia) w momencie wyłączenia z ksiąg rachunkowych całości lub części wycenianych aktywów, zakończenia stosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych lub w momencie rozpoznania utraty wartości (efekt wyceny jest wtedy odnoszony do rachunku zysków i strat).

	Stan na	Pozostałe całkowite dochody						Stan na
	1 stycznia 2016	Aktualizacja wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Przeniesienie do rachunku zysków i strat w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Rozliczenie wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży utrzymywanych do terminu zapadalności	Zyski/straty z tytułu wyceny zobowiązań dotyczących programu określonych świadczeń	Aktualizacja wyceny instrumentów zabezpieczających stanowiącej zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Przeniesienie do rachunku zysków i strat aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej nieefektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych	31 grudnia 2016
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kapitał z aktualizacji wyceny								
Z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	12 751	(4 388)	(16 398)	0	0	0	0	(8 035)
- podatek odroczony	(2 992)	1 029	3 847	0	0	0	0	1 884
Z tytułu wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży reklasifikowanych do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności, w tym:	(1 165)	0	0	442	0	0	0	(723)
- podatek odroczony	275	0	0	(104)	0	0	0	171
Zyski i straty aktuarialne z wyceny wartości zobowiązań z tytułu programu określonych świadczeń, w tym:	297	0	0	0	(117)	0	0	180
- podatek odroczony	(70)	0	0	0	28	0	0	(42)
Z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:	25	0	0	0	0	(761)	41	(695)
- podatek odroczony	(6)	0	0	0	0	178	(10)	162
Kapitał z aktualizacji wyceny razem	11 908	(4 388)	(16 398)	442	(117)	(761)	41	(9 273)

	Stan na	Pozostałe całkowite dochody						Stan na
	1 stycznia 2015	Aktualizacja wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Przeniesienie do rachunku zysków i strat w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	Rozliczenie wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży utrzymywanych do terminu zapadalności	Zyski/straty z tytułu wyceny zobowiązań dotyczących programu określonych świadczeń	Aktualizacja wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Przeniesienie do rachunku zysków i strat aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej nieefektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kapitał z aktualizacji wyceny								
Z tytułu wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	4 053	12 678	(3 980)	0	0	0	0	12 751
- podatek odroczony	(952)	(2 974)	934	0	0	0	0	(2 992)
Z tytułu wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży reklasifikowanych do kategorii utrzymywanych do terminu zapadalności, w tym:	(1 523)	0	0	358	0	0	0	(1 165)
- podatek odroczony	359	0	0	(84)	0	0	0	275
Zyski i straty aktuarialne z wyceny wartości zobowiązań z tytułu programu określonych świadczeń, w tym:	363	0	0	0	(66)	0	0	297
- podatek odroczony	(85)	0	0	0	15	0	0	(70)
Z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych, w tym:	0	0	0	0	0	69	(44)	25
- podatek odroczony	0	0	0	0	0	(16)	10	(6)
Kapitał z aktualizacji wyceny razem	2 893	12 678	(3 980)	358	(66)	69	(44)	11 908

36.4. Pozostałe kapitały rezerwowe

Kapitał rezerwowy tworzony jest zgodnie z Prawem bankowym i statutem Banku z podziału zysku netto. Składa się na niego fundusz ogólnego ryzyka bankowego oraz kapitał rezerwowy. Wartości funduszu ogólnego ryzyka i kapitału rezerwowego zostały zaprezentowane poniżej.

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Fundusz ogólnego ryzyka	124 345	114 345
Kapitał rezerwowy	228 736	201 451
Pozostałe kapitały rezerwowe	353 081	315 796

Zmiany w pozostałych kapitałach rezerwowych wynikają z podziału zysku netto Banku za 2015 rok. Szczegóły co do podziału zysku netto Banku za 2015 rok zostały zaprezentowane w notcie 17.

37. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa stanowi cenę, którą Bank otrzymałaby za sprzedaż składnika aktywów lub zapłaciłaby za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku Bank dokonał następującej klasyfikacji według hierarchii wartości godziwej tych aktywów i zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej oraz tych aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej:

- Poziom I: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) na aktywnych rynkach za identyczne aktywa lub zobowiązania, do których Bank ma dostęp w dniu wyceny.
- Poziom II: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o dane wejściowe inne niż ceny notowane uwzględnione na Poziomie I, które są obserwowalne w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania, albo pośrednio, albo bezpośrednio.
- Poziom III: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o nieobserwowalne dane wejściowe dotyczące danego składnika aktywów lub zobowiązania.

37.1. Instrumenty finansowe niewyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej

Główne kategorie aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku do wartości godziwej, stanowią składniki wyceniane według zamortyzowanego kosztu lub kosztu historycznego takie jak:

- udzielone kredyty i pożyczki oraz inne należności nieprzeznaczone do obrotu,
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności,
- zobowiązania finansowe nieprzeznaczone do obrotu.

Kasa, środki w Banku Centralnym oraz należności od innych banków

Na pozycję składa się wartość środków pieniężnych Banku utrzymywanych na rachunkach bieżących w innych bankach oraz dłużne papiery wartościowe banków zaklasyfikowane do kategorii pożyczek i należności.

Dla bieżących należności oraz depozytów terminowych Banku, których termin zapadalności nie przekracza jednego roku oraz pozostałych należności wartość godziwa jest zbieżna z ich wartością bilansową.

Wyznaczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych banków zaklasyfikowanych do kategorii pożyczek i należności odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji. Dla dłużnych papierów wartościowych z wbudowaną opcją wcześniejszego wykupu wycenę dokonuje się przy założeniu realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie. Wycena opcji call wbudowanej w dłużny papier wartościowy na dzień bilansowy opiera się na wyznaczeniu różnicy

pomiędzy wyceną tego papieru z uwzględnieniem realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie oraz zdyskontowanymi przepływami z tego papieru przy założeniu utrzymania tego papieru do terminu zapadalności.

Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu/Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu

Wartość godziwa należności/zobowiązań z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu ustalana jest metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych z transakcji.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

W pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom” Bank ujmuje kredyty i pożyczki oraz dłużne papiery wartościowe zakwalifikowane zgodnie z MSR 39 do kategorii pożyczki i należności.

Wartość godziwa dla kredytów i pożyczek wyznaczona jest poprzez wyliczenie dla każdego kredytu korekty wartości bilansowej do wartości godziwej. Korekta ta została wyliczona, jako różnica pomiędzy sumą przyszłych przepływów pieniężnych kredytu lub pożyczki, zdyskontowanych rynkową stopą procentową (wg krzywej dochodowości zbudowanej z notowanych stawek WIBOR, FRA oraz IRS) powiększoną o rynkową marżę produktu a wartością niezapadłego kapitału kredytu na dzień bilansowy. Przyszłe przepływy pieniężne kredytu lub pożyczki obejmowały przepływy kapitałowe, wynikające z umowy oraz przepływy odsetkowe, wyznaczone kalkulacyjnie w oparciu o rynkową krzywą dochodowości zbudowaną z notowanych stawek WIBOR, FRA oraz IRS według kwotowań z dnia bilansowego, powiększoną o indywidualną marżę kontraktową dla każdego kredytu lub pożyczki. Rynkowa marża produktu została natomiast wyznaczona jako średnia efektywna marża ważona wartością kapitału dla analogicznej grupy produktów udzielonych w ciągu ostatnich 3 miesięcy poprzedzających datę bilansową, a w przypadku braku takich transakcji ostatnią dostępną marżę dla danego typu produktu. Korektę wartości bilansowej do wartości godziwej wyznaczano dla kredytów, dla których przyszłe przepływy finansowe są znane, natomiast dla pozostałych, w tym kredytów w rachunku bieżącym, kredytów z rozpoznaną utratą wartości, dla których utworzono odpis aktualizujący, przyjęto korektę zerową.

Wyznaczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji. Dla papierów wartościowych z wbudowaną opcją wcześniejszego wykupu wycenę dokonuje się przy założeniu realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie. Wycena opcji call wbudowanej w dłużny papier wartościowy na dzień bilansowy opiera się na wyznaczeniu różnicy pomiędzy wyceną obligacji z uwzględnieniem realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie oraz zdyskontowanymi przepływami z obligacji przy założeniu utrzymania obligacji do terminu zapadalności.

Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Wartość godziwa obligacji Skarbu Państwa jest wyznaczana bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku.

Wyznaczenie wartości godziwej innych dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji. Dla dłużnych papierów wartościowych z wbudowaną opcją wcześniejszego wykupu wycenę dokonuje się przy założeniu realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie. Wycena opcji call wbudowanej w dłużny papier wartościowy na dzień bilansowy opiera się na wyznaczeniu różnicy pomiędzy wyceną dłużnego papieru wartościowego z uwzględnieniem realizacji opcji call w najbliższym możliwym terminie oraz zdyskontowanymi przepływami z dłużnego papieru wartościowego przy założeniu utrzymania tego papieru do terminu zapadalności.

Pozostałe aktywa/zobowiązania finansowe nieuwjmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej

W przypadku grup aktywów finansowych utrzymywanych według wartości wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości i zobowiązań finansowych Bank uznaje, że wartość godziwa jest zbieżna z wartością bilansową, co wynika z charakteru tych grup np. krótki termin do zapadalności lub wymagalności, unikalny charakter instrumentu. Dotyczy to w szczególności gotówki i środków pieniężnych, bieżących należności i zobowiązań. Wartość godziwą dla depozytów terminowych banków, których termin zapadalności nie przekracza jednego roku oraz pozostałych zobowiązań finansowych stanowi ich wartość bilansowa.

Zobowiązania wobec klientów

Wartość godziwa dla kategorii „Zobowiązania wobec klientów” została wyznaczona poprzez wyliczenie dla każdego depozytu terminowego korekty wartości bilansowej do wartości godziwej. Korekta ta została wyliczona, jako różnica pomiędzy sumą przyszłych przepływów kapitału i odsetek dla okresu od daty bilansowej do terminu wymagalności zdyskontowanych rynkową stopą procentową (wg krzywej dochodowości zbudowanej z notowanych stawek WIBOR, FRA oraz IRS) powiększoną o aktualną marżę produktu a wartością bilansową salda depozytu. Aktualna marża produktu została wyznaczona dla analogicznej grupy produktów udzielonych w ciągu ostatnich 3 miesięcy poprzedzających datę bilansową jako średnia różnica pomiędzy efektywnym oprocentowaniem depozytu i stopą bazową z dnia bilansowego. Korektę wartości bilansowej do wartości godziwej wyznaczano dla depozytów, dla których przyszłe przepływy finansowe są znane, natomiast dla pozostałych, w tym dla depozytów terminowych z terminem zapadalności do 3 miesięcy od dnia bilansowego przyjęto zerową korektę.

Zobowiązania podporządkowane i zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Wyznaczenie wartości godziwej pożyczki podporządkowanej i zobowiązań z tytułu wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych odbywa się metodą dyskontowania przyszłych płatności z tychże instrumentów z wykorzystaniem spreadu wyznaczonego z momentu zawarcia transakcji.

W poniższych tabelach przedstawiono różnice pomiędzy wartością bilansową (wartość bilansowa oprocentowanych aktywów finansowych oraz zobowiązań finansowych została zaprezentowana wraz z narosłymi odsetkami) i szacowaną wartością godziwą aktywów i zobowiązań finansowych Banku oraz klasyfikację według hierarchii wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych, które nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku według wartości godziwej.

	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Wartość bilansowa tys. zł	Wartość godziwa tys. zł	Wartość bilansowa tys. zł	Wartość godziwa tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	65 363	65 363	426 873	426 873
Należności od innych banków	45 895	45 898	45 341	45 364
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	0	19 794	19 792
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	5 169 831	5 300 557	5 328 674	5 420 427
osoby fizyczne	4 476 976	4 579 525	4 549 476	4 611 474
- kredyty w rachunku bieżącym	24 624	24 624	28 609	28 609
- kredyty gotówkowe i ratalne	1 952 809	1 979 311	1 911 707	1 839 300
- pożyczki hipoteczne	193 815	210 527	215 079	240 159
- kredyty na nieruchomości	2 292 020	2 351 355	2 379 767	2 489 092
- kredyty w rachunku karty kredytowej	13 708	13 708	14 314	14 314
klienci instytucjonalni	487 347	515 067	526 373	555 883
instytucje samorządowe	205 508	205 965	252 825	253 070
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	288 871	291 488	444 690	453 051
Pozostałe aktywa	52 193	52 193	43 853	43 853
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	2	10	10
Zobowiązania wobec innych banków	21 856	21 856	34 440	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1 040	1 040	154 017	154 003
Zobowiązania wobec klientów	5 767 148	5 768 975	5 746 378	5 757 963
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	355 641	356 556	503 500	505 187
Zobowiązania podporządkowane	142 818	143 667	141 887	140 631
Pozostałe zobowiązania	109 108	109 108	89 957	89 957

Stan na				
31 grudnia 2016				
	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	0	65 363	0	65 363
Należności od innych banków	0	5 699	40 199	45 898
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	0	57 910	5 242 647	5 300 557
osoby fizyczne	0	38 332	4 541 193	4 579 525
- kredyty w rachunku bieżącym	0	24 624	0	24 624
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	0	1 979 311	1 979 311
- pożyczki hipoteczne	0	0	210 527	210 527
- kredyty na nieruchomości	0	0	2 351 355	2 351 355
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	13 708	0	13 708
klienci instytucjonalni	0	19 578	495 489	515 067
instytucje samorządowe	0	0	205 965	205 965
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	291 488	0	0	291 488
Inne aktywa	0	0	52 193	52 193
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	2	0	2
Zobowiązania wobec innych banków	0	21 856	0	21 856
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	1 040	0	1 040
Zobowiązania wobec klientów	0	3 518 921	2 250 054	5 768 975
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	356 556	356 556
Zobowiązania podporządkowane	0	0	143 667	143 667
Pozostałe zobowiązania	0	0	109 108	109 108

Stan na 31 grudnia 2015	Poziom I tys. zł	Poziom II tys. zł	Poziom III tys. zł	Razem tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	0	426 873	0	426 873
Należności od innych banków	0	5 150	40 214	45 364
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	19 792	0	19 792
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	0	74 785	5 345 642	5 420 427
osoby fizyczne	0	42 923	4 568 551	4 611 474
- kredyty w rachunku bieżącym	0	28 609	0	28 609
- kredyty gotówkowe i ratalne	0	0	1 839 300	1 839 300
- pożyczki hipoteczne	0	0	240 159	240 159
- kredyty na nieruchomości	0	0	2 489 092	2 489 092
- kredyty w rachunku karty kredytowej	0	14 314	0	14 314
klienci instytucjonalni	0	31 862	524 021	555 883
instytucje samorządowe	0	0	253 070	253 070
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	403 002	0	50 049	453 051
Inne aktywa	0	0	43 853	43 853
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	10	0	10
Zobowiązania wobec innych banków	0	34 440	0	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	154 003	0	154 003
Zobowiązania wobec klientów	0	3 158 496	2 599 467	5 757 963
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	505 187	505 187
Zobowiązania podporządkowane	0	0	140 631	140 631
Pozostałe zobowiązania	0	0	89 957	89 957

37.2. Instrumenty finansowe wyceniane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej

Poniższa tabela pokazuje klasyfikację aktywów i zobowiązań finansowych, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej prezentowane są w wartości godziwej, według hierarchii wartości godziwej.

Stan na 31 grudnia 2016	Poziom I tys. zł	Poziom II tys. zł	Poziom III tys. zł	Razem tys. zł
Aktywa finansowe, w tym:	1 069 691	94 829	12 923	1 177 443
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	695	0	695
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	1 146	0	1 146
Inwestycyjne aktywa finansowe	1 069 691	92 988	12 923	1 175 602
- dostępne do sprzedaży	1 069 691	92 988	12 923	1 175 602
Zobowiązania finansowe, w tym:	0	1 137	0	1 137
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	205	0	205
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	932	0	932

Stan na 31 grudnia 2015	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa finansowe, w tym:	779 609	1 743	23 657	805 009
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	603	0	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	1 140	0	1 140
Inwestycyjne aktywa finansowe	779 609	0	23 657	803 266
- dostępne do sprzedaży	779 609	0	23 657	803 266
Zobowiązania finansowe, w tym:	0	377	0	377
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	377	0	377

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym nie miały miejsca przesunięcia pomiędzy Poziomem I i Poziomem II. Ponadto, nie miały miejsca przesunięcia z oraz do Poziomu III.

W wyniku rozliczenia sprzedaży akcji Visa Europe, Bank na 31 grudnia 2016 roku posiada akcje uprzywilejowane serii C zamienne na akcje zwykłe serii A Visa Inc., które stanowiły część zapłaty za akcje Visa Europe. Z uwagi na zastosowanie w wycenie akcji uprzywilejowanych serii C zamiennych na akcje zwykłe serii A Visa Inc. dyskonta w wysokości 15% w stosunku do cen rynkowych akcji zwykłych serii A, związanego z ograniczeniem zbywalności akcji uprzywilejowanych serii C oraz ryzykiem korekty współczynnika zamiany akcji uprzywilejowanych serii C na akcje zwykłe serii A, Bank ujmuje te akcje w Poziomie III.

Z uwagi na niewielką skalę transakcji na instrumentach pochodnych do czerwca 2015 roku zawieranych wyłącznie z bankami posiadającymi rating inwestycyjny, a od lipca 2015 roku głównie za pośrednictwem KDPW CCP (transakcje IRS, OIS i FRA w PLN), Bank w wycenie instrumentów pochodnych nie uwzględnia ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego, które w opinii Banku ma nieznaczący wpływ na wycenę zawartych transakcji na instrumentach pochodnych.

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie zmiany stanu instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do Poziomu III w 2016 i 2015 roku, których wartość godziwa ustalana jest na podstawie technik wyceny z wykorzystaniem nieobserwowalnych danych wejściowych.

Poziom III	Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	tys. zł
Stan na 1 stycznia 2016	23 657
Zyski lub straty	3 053
rozpoznane w rachunku zysków i strat:	17 365
- przychody z tytułu odsetek	475
- przychody z dywidend	18
- wynik na pozostałych instrumentach finansowych	16 872
rozpoznane w pozostałych całkowitych dochodach:	(14 312)
- zyski/straty z wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	(14 312)
Zakupy	3 592
Sprzedaże	(16 872)
Zapłacone odsetki	(499)
Dywidendy zapłacone	(8)
Transfery	0
Stan na 31 grudnia 2016	12 923

Potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do Poziomu III na 31 grudnia 2016 roku przy wzroście spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi -1 tys. zł, natomiast przy spadku spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi 1 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w przypadku instrumentów kapitałowych, które są nominowane w USD, zaklasyfikowanych do Poziomu III przy wzroście kursu USD/PLN o 1% potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej wynosi 39 tys. zł, natomiast przy spadku kursu USD/PLN o 1% wynosi -39 tys. zł.

Poziom III	Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
	tys. zł
Stan na 1 stycznia 2015	8 866
Zyski lub straty	15 300
rozpoznane w rachunku zysków i strat:	504
- przychody z tytułu odsetek	506
- wynik na pozostałych instrumentach finansowych	(2)
rozpoznane w pozostałych całkowitych dochodach:	14 796
- zyski/straty z wyceny aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	14 796
Zakupy	0
Sprzedaże	0
Zapłacone odsetki	(509)
Transfery	0
Stan na 31 grudnia 2015	23 657

Potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do Poziomu III na 31 grudnia 2015 roku przy wzroście spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi -1 tys. zł, natomiast przy spadku spreadu kredytowego o 1 p.b. wynosi 1 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku w przypadku instrumentów kapitałowych, które są nominowane w EUR, zaklasyfikowanych do Poziomu III przy wzroście kursu EUR/PLN o 1% potencjalny wpływ na zmianę wartości godziwej wynosi 148 tys. zł, natomiast przy spadku kursu EUR/PLN o 1% wynosi -148 tys. zł.

Poniższa tabela prezentuje informacje o danych wejściowych wykorzystywanych do wyceny aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej.

Lp.	Aktywa/zobowiązania finansowe	Wartość godziwa na		Hierarchia wartości godziwej	Techniki wyceny i podstawowe dane wsadowe	Znaczące nieobserwowalne informacje	Zależność wartości godziwej od danych nieobserwowalnych
		31 grudnia 2016	31 grudnia 2015				
		tys. zł	tys. zł				
1	Obligacje Skarbu Państwa	Aktywa: 1 069 691	Aktywa: 779 609	Poziom 1	Cena BID dla pozycji długiej oraz cena ASK dla pozycji krótkiej w danym papierze, kwotowane na aktywnym rynku międzybankowym.	nd.	nd.
2	Bony pieniężne NBP	Aktywa: 92 988	Aktywa: 0	Poziom 2	Zdyskontowany przepływ z papieru przy stopie dyskontowej równej rentowności kupionej.	nd.	nd.
3	Swapy stóp procentowych	Aktywa: 1 839 Zobowiązania: 1 137	Aktywa: 1 743 Zobowiązania: 359	Poziom 2	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Przyszłe przepływy oraz czynniki dyskontowe wyznaczone są na podstawie krzywych dochodowości zbudowanych z notowanych stawek WIBOR/LIBOR, FRA oraz IRS.	nd.	nd.
4	FRA	Zobowiązania: 0	Zobowiązania: 18	Poziom 2	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Przyszłe przepływy oraz czynniki dyskontowe wyznaczone są na podstawie krzywych dochodowości zbudowanych z notowanych stawek WIBOR/LIBOR, FRA oraz IRS.	nd.	nd.
5	FX swap	Aktywa: 2	Zobowiązania: 0	Poziom 2	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Krzywe wykorzystywane do dyskontowania zbudowane są na podstawie notowanych: stawek depo oraz punktów swapowych dla par walutowych.	nd.	nd.
6	Dłużne papiery wartościowe	Aktywa: 8 988	Aktywa: 8 924	Poziom 3	Zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne. Dyskontowanie przyszłych płatności z papieru wartościowego odbywa się z wykorzystaniem krzywych dochodowości powiększonych o spread kredytowy z tytułu ryzyka kontrahenta.	Stosowane spready obligacji BPS: na 31.12.2016 - 463pb na 31.12.2015 - 463pb	Im wyższy spread, tym niższa wartość godziwa.

W pozycji „Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” sprawozdania z sytuacji finansowej Bank prezentuje instrumenty kapitałowe o wartości godziwej 3 935 tys. zł na 31 grudnia 2016 roku i 14 733 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku. Szczegółowy opis wyceny tych instrumentów został zaprezentowany w nocie 24.

W pozycji „Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży” sprawozdania z sytuacji finansowej Bank prezentuje instrumenty kapitałowe o wartości bilansowej 84 tys. zł na 31 grudnia 2016 roku i 81 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku, które wyceniane są w koszcie nabycia w związku z tym, że ich wartość godziwa nie może być w wiarygodny sposób określona. Bank nie ujmuje tych instrumentów w analizie hierarchii wartości godziwej inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

38. Leasing operacyjny

Bank jako leasingobiorca

Bank jest stroną umów leasingowych na podstawie, których przyjmuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków obce środki trwałe przez uzgodniony okres umowy.

Umowy leasingu operacyjnego, w których Bank występuje jako leasingobiorca, dotyczą przede wszystkim:

- dzierżawy pomieszczeń – umowy zawarte z reguły na 5 lat z możliwością przedłużenia okresu najmu,
- umowy dzierżawy samochodów – zawarte na 48 miesięcy z opcją wykupu po cenie zbliżonej do ceny rynkowej.

Umowy na czas nieokreślony zostały policzone za okres wypowiedzenia. W niektórych umowach zawarte są zapisy uzależniające czynsz od wskaźników inflacji. Nie wystąpiły nieodwoływalne umowy subleasingu.

Na dzień bilansowy Bank posiada dwie istotne umowy leasingu operacyjnego dotyczące najmu pomieszczeń:

- umowę ramową w zakresie najmu nieruchomości od Poczty Polskiej S.A. zawartą 2 września 2011 roku. Umowa dotyczy najmu pomieszczeń na potrzeby placówek terenowych Banku. Umowa została zawarta na okres 5 lat. Jeżeli najpóźniej na 12 miesięcy przed upływem tego okresu, żadna ze stron nie złoży wypowiedzenia - po upływie pierwotnego okresu 5-letniego, umowa ramowa przekształci się w umowę zawartą na czas nieokreślony, która będzie mogła zostać rozwiązana z zachowaniem 18 miesięcznego okresu wypowiedzenia. W okresie objętym sprawozdaniem finansowym Bank nie złożył wypowiedzenia umowy, zatem umowa przekształciła się w umowę na czas nieokreślony. Na warunkach określonych w umowie ramowej zawarte są umowy najmu dla poszczególnych lokalizacji Banku.
- umowę najmu powierzchni dla lokalizacji biura Centrali Banku w Warszawie. Umowa została zawarta 21 maja 2013 roku na czas określony do 14 czerwca 2019 roku z możliwością przedłużenia na kolejne 5 lat.

Na 31 grudnia 2016 roku oraz na 31 grudnia 2015 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwoływalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 roku	9 764	8 821
Od 1 do 5 lat	12 351	14 795
Razem	22 115	23 616

Bank jako leasingodawca

Bank jest stroną umów leasingowych na podstawie, których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków własne środki trwałe przez uzgodniony okres umowy.

Umowy leasingu operacyjnego, w których Bank występuje jako leasingodawca, dotyczą przede wszystkim dzierżawy pomieszczeń oraz udostępniania powierzchni w Centrali Banku w Bydgoszczy. Umowy zostały zawarte na czas nieokreślony.

Umowy na czas nieokreślony zostały policzone za okres wypowiedzenia. W niektórych umowach zawarte są zapisy uzależniające czynsz od wskaźników inflacji. Nie wystąpiły nieodwoływalne umowy subleasingu.

Na 31 grudnia 2016 roku oraz na 31 grudnia 2015 roku przyszłe minimalne opłaty z tytułu umów nieodwoływalnego leasingu operacyjnego przedstawiały się następująco:

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Do 1 roku	235	243
Od 1 do 5 lat	61	61
Razem	296	304

39. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Dla potrzeb rachunku przepływów pieniężnych saldo środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych zawiera następujące salda o terminie zapadalności krótszym niż trzy miesiące.

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Kasa i środki w Banku Centralnym	65 363	426 873
Rachunki bieżące w innych bankach	4 568	3 920
Razem	69 931	430 793

Różnice między bilansowymi zmianami stanu pozycji oraz zmianami stanu tych pozycji wykazywanych w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku przedstawiały się następująco:

Zmiana stanu należności od innych banków	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu	(554)	112 925
Zmiana stanu rachunków nostro - środki pieniężne	648	(918)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	1	(1 208)
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	95	110 799

Zmiana stanu aktywów z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu aktywów z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	(19 794)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(12)	12
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	19 782	(19 782)

Zmiana wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu instrumentów pochodnych zabezpieczających	926	(1 140)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	13	1 055
Wycena instrumentów zabezpieczających ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny	(888)	31
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	51	(54)

Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	158 843	(163 700)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	42 253	37 002
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	201 096	(126 698)

Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	(372 339)	297 200
Wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny oraz efekt reklasyfikacji aktywów finansowych pomiędzy kategoriami	(25 116)	11 180
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	1 803	944
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	(395 652)	309 324

Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności	155 819	(25 971)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(6 267)	(5 487)
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	149 552	(31 458)

Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	(12 584)	30 420
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	57	(56)
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	(12 527)	30 364

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	okres	
	od 01.01.2015 do 31.12.2015	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(152 977)	(23 684)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	11	(11)
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	(152 966)	(23 695)

Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	20 770	(751 679)
Różnica pomiędzy odsetkami naliczonymi a zrealizowanymi kasowo w okresie sprawozdawczym	(4 488)	8 086
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	16 282	(743 593)

Inne pozycje	okres	
	od 01.01.2015 do 31.12.2015	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Likwidacja środków trwałych i wartości niematerialnych	264	360
Zyski/straty aktuarialne	(145)	(80)
Zmiana stanu zaprezentowana w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	119	280

Bank przyjął następujący podział działalności na operacyjną, inwestycyjną i finansową w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych.

Działalność operacyjna stanowi podstawową działalność Banku, która nie zalicza się do działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i sprzedaży składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych oraz uzyskiwaniu wpływów w postaci dywidend otrzymanych w tytule posiadania udziałów kapitałowych.

Działalność finansowa polega na zawieraniu długoterminowych (powyżej 12 miesięcy) operacji finansowych stanowiących źródło finansowania działalności Banku tj. emisji dłużnych papierów wartościowych, zaciąganie pożyczek, wykup wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych i spłata zaciągniętych pożyczek oraz spłata związanych z nimi odsetek.

40. Pozabilansowe zobowiązania warunkowe

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone według rodzaju	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Finansowe	138 377	171 306
- niewykorzystane linie kredytowe	125 597	159 527
- limity na kartach kredytowych	12 780	11 779
Gwarancyjne	45 315	45 844
- gwarancje udzielone	45 315	45 844
Razem	183 692	217 150

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone według terminów zapadalności	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Finansowe	138 377	171 306
Bez określonego terminu	86 984	111 788
Do 1 miesiąca	8 506	4 620
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	5 564	8 171
Od 3 miesięcy do 1 roku	24 483	42 829
Od 1 roku do 5 lat	12 840	3 898
Gwarancyjne	45 315	45 844
Do 1 miesiąca	229	0
Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	23	0
Od 3 miesięcy do 1 roku	44 638	1 297
Od 1 roku do 5 lat	425	44 547
Razem	183 692	217 150

W ramach zobowiązań warunkowych dominują linie kredytowe. W procesie zarządzania ryzykiem w Banku udzielone gwarancje oraz zobowiązania dotyczące finansowania traktowane są jako element zaangażowania obciążonego ryzykiem kredytowym. Ocena ryzyka wynikającego z udzielonych gwarancji i zobowiązań dotyczących finansowania stanowi element procesu oceny ryzyka kredytowego wynikającego z innych produktów kredytowych posiadanych przez danych klientów, tzn. wszystkie produkty kredytowe, łącznie z gwarancjami, udzielone konkretnym kredytobiorcom analizowane są równolegle zarówno pod kątem oceny przesłanek utraty wartości, jak i pomiaru odpisów aktualizujących.

W tabeli poniżej prezentujemy zaangażowanie pozabilansowe brutto (linie kredytowe, gwarancje) wobec pięciu największych klientów według stanu na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku.

Nazwa kredytobiorcy	Stan na
	31 grudnia 2016
	tys. zł
Klient 1	85 000
Klient 2	6 288
Klient 3	5 469
Klient 4	1 475
Klient 5	896
Razem wybrani klienci	99 128

Nazwa kredytobiorcy	Stan na
	31 grudnia 2015
	tys. zł
Klient 1	85 000
Klient 2	8 501
Klient 3	8 168
Klient 4	1 054
Klient 5	1 000
Razem wybrani klienci	103 723

Oszacowana kwota rezerw na udzielone zobowiązania gwarancyjne i zobowiązania dotyczące finansowania na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 245 tys. zł (na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 406 tys. zł). Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe są ewidencjonowane na kontach bilansowych i prezentowane w nocie 34 jako pozycja „Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe”.

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe otrzymane

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe otrzymane według rodzaju	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Gwarancyjne	1 381	1 264
- gwarancje otrzymane	1 381	1 264
Razem	1 381	1 264

Pozabilansowe zobowiązania warunkowe otrzymane według terminów zapadalności	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Gwarancyjne	1 381	1 264
Od 3 miesięcy do 1 roku	13	941
Od 1 roku do 5 lat	1 368	323
Razem	1 381	1 264

Główną pozycją w kwocie zobowiązań warunkowych otrzymanych jest gwarancja otrzymana na zabezpieczenie zobowiązań Banku wynikających z umowy najmu powierzchni biurowej.

Sprawy sądowe i postępowania administracyjne oraz wezwania do zawarcia ugody stanowiące zobowiązania warunkowe Banku

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku Bank nie był stroną w żadnym postępowaniu toczącym się przed sądem lub organem administracji publicznej, którego wartość stanowiłaby, co najmniej 10% kapitałów własnych Banku.

• Sprawy sądowe

Suma roszczeń z tytułu toczących się postępowań, w których Bank jest stroną pozwaną, dla których Bank szacuje prawdopodobieństwo przegranej na poniżej 50%, wynosiła na 31 grudnia 2016 roku 482 tys. zł (176 tys. zł na 31 grudnia 2015 roku). W związku z brakiem przesłanek, Bank nie utworzył rezerw na potencjalne zobowiązania z tego tytułu.

• Postępowania administracyjne

1) Postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2016 roku Prezes UOKiK wszczął postępowanie w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na nieobniżaniu całkowitego kosztu kredytu w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie kredytu konsumenckiego dotyczącego produktu "Pożyczka na Poczcie" o koszty prowizji, co może naruszać art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego postępowanie w sprawie nie zakończyło się. W związku z wczesnym etapem postępowania, Bank nie utworzył rezerw na potencjalne zobowiązania z tego tytułu.

2) Postanowieniem z dnia 28 grudnia 2016 roku Prezes UOKiK wszczął postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Bank praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu nieuczciwych praktyk rynkowych poprzez:

- zamieszczanie w materiałach reklamowych debetowej karty płatniczej Banku nieprawidłowo sformułowanych komunikatów dotyczących zasad zwolnienia z opłaty miesięcznej za użytkowanie karty,
- uzależnienie zwolnienia konsumenta z opłaty miesięcznej za użytkowanie karty od dokonania rozliczenia operacji bezgotówkowych, w sytuacji gdy dokonanie tego rozliczenia nie zależy od konsumenta, lecz jest zależne od nieokreślonego terminu otrzymania przez Bank rozliczenia operacji od organizacji płatniczej.

W związku z wczesnym etapem postępowania, Bank nie utworzył rezerw na potencjalne zobowiązania z tego tytułu.

Poza opisanymi powyżej postępowaniami w sprawie, na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego wobec Banku prowadzone były przez Prezesa UOKiK następujące postępowania wyjaśniające:

- 1) w celu wstępnego ustalenia, czy nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów, uzasadniające podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach w zakresie ustalenia przez Bank wysokości opłaty za dostęp do informacji o umowach rachunku bankowego rozwiązanych lub wygasłych z przyczyn określonych w ustawie Prawo bankowe, tj. z powodu śmierci posiadacza rachunku albo braku dyspozycji dotyczących rachunku przez okres 10 lat - tzw. rachunki uśpione,
- 2) w celu wstępnego ustalenia, czy wzorce umów stosowane w obrocie konsumenckim przez Bank zawierają niedozwolone postanowienia umowne – w zakresie postanowień umownych dotyczących zmiany stawek opłat i prowizji za czynności bankowe oraz modyfikacji innych warunków umowy w trakcie jej wykonywania,
- 3) w celu wstępnego ustalenia, czy wzorce umowne stosowane przez Bank zawierają niedozwolone postanowienia umowne, a co za tym idzie, czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów, w szczególności w związku ze zmianą wzorców umownych (m.in. Tabele Opłat i Prowizji) określających opłaty za czynności bankowe oraz inne czynności w trakcie trwania umowy zawartej z konsumentem.

Powyższe postępowania mają charakter wyjaśniający, stąd Bank nie zidentyfikował przesłanek do utworzenia rezerw na ewentualne zobowiązania z ich tytułu.

- **Wezwania do zawarcia ugody**

Na skutek uprawomocnienia się w dniu 6 października 2015 roku, decyzji Prezesa UOKiK nr DAR 15/2006 z dnia 29 grudnia 2006 roku, dotyczącej uznania praktyki polegającej na wspólnym ustalaniu przez banki opłaty *interchange* za ograniczające konkurencję na rynku usług *acquiringowych* związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów wobec akceptantów z tytułu płatności za nabywane przez konsumentów towary i usługi za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski (szczegóły zostały zawarte w nocie 34), banki, w tym Bank otrzymały od szeregu podmiotów handlowych wnioski o sądowe zawezwanie do próby ugodowej w zakresie roszczeń o zwrot opłat *interchange*.

W 2016 roku Bank otrzymał 9 takich zawezwań do prób ugodowych. W żadnym z nich Bank nie wyraził zgody na zawarcie ugody.

41. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Stan na 31 grudnia 2016			
Rodzaj aktywów Banku stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie
		tys. zł	tys. zł
Obligacje skarbowe	Fundusz ochrony środków gwarantowanych *	32 594	34 884
	Zastaw z tytułu umowy o współpracy w zakresie obsługi kart płatniczych i kredytowych **	zmienne	2 019
	Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu ***	1 040	1 040
Razem		33 634	37 943

* Zabezpieczeniu podlega wartość tworzonego przez Bank Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych zgodnie z art. 369 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz. U. 2016 poz. 996).

Wartość bilansową aktywów stanowiących zabezpieczenie na pokrycie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych stanowią obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany w dniu 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej.

** Zabezpieczeniu podlegają wszelkie zobowiązania wynikające z zawartej umowy o współpracy w zakresie personalizacji kart płatniczych organizacji VISA/MasterCard, obsługi i rozliczania transakcji dokonanych na terenie Polski i za granicą przy użyciu kart VISA/MasterCard Banku Pocztowego S.A. oraz obsługi rachunków kart kredytowych.

***Zabezpieczeniu podlega zobowiązanie do odkupu dłużnych papierów wartościowych w ramach transakcji *sell-buy-back*.

Stan na 31 grudnia 2015			
Rodzaj aktywów Banku stanowiących zabezpieczenie	Rodzaj zobowiązania	Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie
		tys. zł	tys. zł
Obligacje skarbowe	Fundusz ochrony środków gwarantowanych *	21 474	32 838
	Zastaw z tytułu umowy o współpracy w zakresie obsługi kart płatniczych i kredytowych **	zmienne	2 011
	Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu ***	154 006	154 017
Razem		175 480	188 866

* Zabezpieczeniu podlega wartość tworzonego przez Bank Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (t. jedn. Dz. U. z 2014 roku nr 1866).

Wartość bilansową aktywów stanowiących zabezpieczenie na pokrycie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych stanowią obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Fundusz jest powiększany lub pomniejszany w dniu 1 lipca każdego roku odpowiednio do wysokości sumy stanowiącej podstawę obliczenia kwoty rezerwy obowiązkowej.

** Zabezpieczeniu podlegają wszelkie zobowiązania wynikające z zawartej umowy o współpracy w zakresie personalizacji kart płatniczych organizacji VISA/MasterCard, obsługi i rozliczania transakcji dokonanych na terenie Polski i za granicą przy użyciu kart VISA/MasterCard Banku Pocztowego S.A. oraz obsługi rachunków kart kredytowych.

***Zabezpieczeniu podlega zobowiązanie do odkupu dłużnych papierów wartościowych w ramach transakcji *sell-buy-back*.

42. Sprzedaż pakietów wierzytelności

W 2016 roku Bank zrealizował dwie odrębne transakcje sprzedaży pakietów wierzytelności kredytowych. Transakcje te zostały zawarte 19 września 2016 roku oraz 28 grudnia 2016 roku. Nabywcą pakietów zostały fundusze sekurytyzacyjne, które w toku przeprowadzonego postępowania przetargowego zaoferowały najkorzystniejszą cenę.

W wyniku realizacji ww. transakcji dokonano zbycia 2 041 szt. kredytów o wartości nominalnej kapitału 15,31 mln zł oraz wartości odsetek i innych kosztów w kwocie 8,82 mln zł, objętych w istotnej części odpisami z tytułu utraty wartości tych aktywów (11,41 mln zł). Wynik brutto na transakcji sprzedaży pakietów wierzytelności wyniósł 2,38 mln zł i został ujęty w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości” rachunku zysków i strat.

43. Informacje o podmiotach powiązanych

Podmioty powiązane z Bankiem to:

- podmiot dominujący: Poczta Polska S.A.,
- podmiot o znaczącym wpływie na Bank: PKO Bank Polski S.A.,
- jednostki zależne od Banku: Centrum Operacyjne Sp. z o.o., Spółka Dystrybucyjna Banku Pocztowego Sp. z o.o.,
- inne podmioty wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej,
- inne podmioty zależne od PKO Bank Polski S.A.,
- główna kadra kierownicza: członkowie Zarządu, członkowie Rady Nadzorczej, dyrektorzy zarządzający i ich zastępcy, dyrektorzy departamentów i ich zastępcy oraz dyrektorzy biur i ich zastępcy,
- główna kadra kierownicza podmiotu dominującego wobec Banku.

Zgodnie z MSR 24 do podmiotów powiązanych Bank zalicza jednostki zależne od Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej, który sprawuje kontrolę nad Bankiem za pośrednictwem podmiotu dominującego wobec Banku. Na potrzeby sprawozdania finansowego przez jednostki zależne od Skarbu Państwa należy rozumieć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, przedsiębiorstwa państwowe, spółki z większościovym udziałem Skarbu Państwa, których lista jest publikowana na stronach internetowych Ministerstwa Skarbu Państwa oraz jednostki samorządu terytorialnego. Ponadto, Bank skorzystał ze zwolnień przewidzianych w punktach 25-26 MSR 24 tj. do transakcji zawartych z podmiotami zależnymi Skarbu Państwa, przy braku indywidualnie znaczących transakcji, ograniczył się do zbiorowego ujawnienia ich zakresu.

W 2016 roku nie miały miejsca niestandardowe znaczące transakcje z podmiotami powiązanymi, których charakter i warunki nie wynikały z bieżącej działalności operacyjnej. Wszystkie transakcje były zawierane na warunkach rynkowych.

Poniżej zaprezentowano charakter istotnych umów z podmiotami powiązanymi:

- umowa o współpracy zawarta w dniu 2 września 2011 roku z późniejszymi zmianami (zawarta przez Bank z Poczta Polską S.A.) określająca obszary i warunki współpracy, ogólne warunki dotyczące wzajemnych relacji, zakazu konkurencji, wzajemnej odpowiedzialności stron. Nie jest to umowa dotycząca bezpośrednio bieżącej działalności operacyjnej, ale ma istotny wpływ na jej kształtowanie,
- umowy związane z pośrednictwem finansowym realizowanym w imieniu i na rzecz Banku w zakresie całej gamy produktów i usług Banku, w tym w szczególności Umowa Agencyjna z 2 września 2011 roku zawarta z Poczta Polską S.A., z późniejszymi zmianami oraz Umowa Agencyjna zawarta w dniu 19 lipca 2013 roku ze Spółką Dystrybucyjną Banku Pocztowego Sp. z o.o.,
- umowy związane z pośrednictwem finansowym realizowanym przez Bank w imieniu i na rzecz Poczty Polskiej S.A. (w tym umowa rachunku bankowego wraz z produktami dodatkowymi),
- umowy zawierane w ramach działalności *bancassurance*, w tym w szczególności umowa agencyjna z Pocztowym Towarzystwem Ubezpieczeń na Życie S.A. z dnia 8 kwietnia 2015 roku, z późniejszymi zmianami oraz umowa agencyjna z Pocztowym Towarzystwem Ubezpieczeń Wzajemnych z dnia 30 listopada 2010 roku, z późniejszymi zmianami,
- pakiet umów związanych z obsługą finansową przez Bank, w tym w szczególności umowy o charakterze *cash processingu* (m.in. umowa z Poczta Polską S.A. w sprawie obsługi gotówkowej placówek własnych Banku),
- umowa najmu regulująca zasady i warunki najmu/podnajmu lokali lub pomieszczeń na placówce Banku w ramach infrastruktury sieci placówek Poczty Polskiej S.A.,

- umowa dotycząca dzierżawy sprzętu, korzystania z systemu operacyjnego i baz danych zawarta z Centrum Operacyjnym Sp. z o.o.,
- umowa dotycząca udostępnienia stanowisk pracy oraz najmu/podnajmu pomieszczeń/lokali Spółce Dystrybucyjnej Banku Pocztowego Sp. z o.o. przez Bank,
- umowy dotyczące świadczenia usług back office'owych dla potrzeb Banku, w tym w szczególności z Centrum Operacyjnym Sp. z o.o.

Rozrachunki oraz przychody i koszty z podmiotami powiązаныmi zostały zaprezentowane w poniższych tabelach:

Stan na 31 grudnia 2016	Podmiot dominujący wobec Banku	Podmiot o znaczącym wpływie na Bank i jego jednostki zależne	Jednostki zależne Banku	Główna kadra kierownicza Banku	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	20 844	18	42	4 655	2 196
Rachunki nostro	0	4	0	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	0	0	4 655	0
Inne należności *	20 844	14	42	0	2 196
Zobowiązania	148 401	0	5 165	624	23 744
Depozyty otrzymane **	63 972	0	4 154	623	22 025
Zobowiązania z tyt. sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	0	1 040
Inne zobowiązania *	41 328	0	1 011	1	679
Pożyczka podporządkowana	43 101	0	0	0	0
Operacje pozabilansowe	85 000	1 136	0	37	0
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	85 000	1 136	0	37	0
- udzielone	85 000	0	0	37	0
- otrzymane	0	1 136	0	0	0

* Wartość rozliczeń z podmiotem dominującym z tytułu wpłat i wypłat na rachunki bankowe oraz na lokaty prezentowana jest w bilansie Banku w ujęciu netto.

** Obejmują środki podmiotu dominującego wobec Banku zgromadzone na rachunkach bieżących i rachunkach celowych z tytułu prowadzonej przez ten podmiot działalności, regulowanych na podstawie umów zawartych z Bankiem.

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta (tj. w ujęciu kasowym).

okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	Podmiot dominujący wobec Banku	Podmiot o znaczącym wpływie na Bank i jego jednostki zależne	Jednostki zależne Banku	Główna kadra kierownicza Banku	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	16 360	118	870	149	831
- z tytułu odsetek	0	2	0	146	0
- z tytułu prowizji	16 353	116	6	3	825
- z tytułu innych przychodów	7	0	864	0	6
Koszty	(59 480)	(787)	(18 742)	(16 641)	(317)
- z tytułu odsetek	(3 653)	(62)	(28)	(5)	(297)
- z tytułu prowizji	(40 032)	(127)	(5 191)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(15 795)	(598)	(13 523)	0	(20)
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	0	(16 636)	0

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane zgodnie z ujęciem rachunkowym zaprezentowanym w rachunku zysków i strat.

okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	Podmiot dominujący wobec Banku	Podmiot o znaczącym wpływie na Bank i jego jednostki zależne	Jednostki zależne Banku	Główna kadra kierownicza Banku	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	1 636	118	(19 310)	148	6 875
- z tytułu odsetek*	(14 724)	2	(20 180)	141	3 706
- z tytułu prowizji	16 353	116	6	7	3 163
- z tytułu innych przychodów	7	0	864	0	6
Koszty	(45 673)	(787)	(13 551)	(16 641)	(317)
- z tytułu odsetek	(3 946)	(62)	(28)	(5)	(297)
- z tytułu prowizji	(25 932)	(127)	0	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(15 795)	(598)	(13 523)	0	(20)
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	0	(16 636)	0

* Ujemna wartość przychodów z tytułu odsetek dotyczy kosztów dystrybucji produktów bankowych rozliczanych w ramach efektywnej stopy procentowej, które korygują przychody z tytułu odsetek.

Stan na 31 grudnia 2015	Podmiot dominujący wobec Banku	Podmiot o znaczącym wpływie na Bank i jego jednostki zależne	Jednostki zależne Banku	Główna kadra kierownicza Banku	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	13 748	125	47	6 350	2 989
Rachunki nostro	0	19	0	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	0	0	6 350	0
Inne należności*	13 748	106	47	0	2 989
Zobowiązania	273 355	14 057	5 122	688	31 559
Depozyty otrzymane **	198 680	14 057	4 006	687	28 282
Zobowiązania z tyt. sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	0	3 000
Inne zobowiązania*	31 575	0	1 116	1	277
Pożyczka podporządkowana	43 100	0	0	0	0
Operacje pozabilansowe	85 000	941	0	120	277
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	85 000	941	0	120	277
- udzielone	85 000	0	0	120	277
- otrzymane	0	941	0	0	0

* Wartość rozliczeń z podmiotem dominującym z tytułu wpłat i wypłat na rachunki bankowe oraz na lokaty prezentowana jest w bilansie Banku w ujęciu netto.

** Obejmują środki podmiotu dominującego wobec Banku zgromadzone na rachunkach bieżących i rachunkach celowych z tytułu prowadzonej przez ten podmiot działalności, regulowanych na podstawie umów zawartych z Bankiem.

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane w wartości otrzymanej zapłaty od kontrahenta (tj. w ujęciu kasowym).

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Podmiot dominujący wobec Banku	Podmiot o znaczącym wpływie na Bank i jego jednostki zależne	Jednostki zależne Banku	Główna kadra kierownicza Banku	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	17 031	132	926	186	7 112
- z tytułu odsetek	0	0	0	183	0
- z tytułu prowizji	17 013	132	6	3	7 097
- z tytułu innych przychodów	18	0	920	0	15
Koszty	(53 609)	(1 914)	(20 358)	(16 115)	(716)
- z tytułu odsetek	(3 978)	(213)	(64)	(11)	(716)
- z tytułu prowizji	(38 631)	(108)	(6 586)	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(11 000)	(1 593)	(13 708)	0	0
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	0	(16 104)	0

Przychody i koszty w poniższej tabeli zostały zaprezentowane zgodnie z ujęciem rachunkowym zaprezentowanym w rachunku zysków i strat.

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Podmiot dominujący wobec Banku	Podmiot o znaczącym wpływie na Bank i jego jednostki zależne	Jednostki zależne Banku	Główna kadra kierownicza Banku	Pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej S.A.
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	3 837	132	(12 195)	181	11 203
- z tytułu odsetek*	(13 194)	0	(13 121)	176	9 872
- z tytułu prowizji	17 013	132	6	5	1 316
- z tytułu innych przychodów	18	0	920	0	15
Koszty	(42 046)	(1 914)	(13 772)	(16 115)	(716)
- z tytułu odsetek	(4 954)	(213)	(64)	(11)	(716)
- z tytułu prowizji	(26 092)	(108)	0	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(11 000)	(1 593)	(13 708)	0	0
- z tytułu kosztów osobowych	0	0	0	(16 104)	0

*Ujemna wartość przychodów z tytułu odsetek dotyczy kosztów dystrybucji produktów bankowych rozliczanych w ramach efektywnej stopy procentowej, które korygują przychody z tytułu odsetek.

Poniższe tabele prezentują informacje o rozrachunkach, przychodach i kosztach z tytułu transakcji z jednostkami Skarbu Państwa i samorządu terytorialnego z wyłączeniem spółek z Grupy Poczty Polskiej oraz Grupy PKO Banku Polskiego S.A.

	Stan na 31 grudnia 2016		Stan na 31 grudnia 2015	
	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Institucje rządowe i samorządowe	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Institucje rządowe i samorządowe
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	20 151	205 521	20 149	252 825
Należności od innych banków	20 151	0	20 147	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	205 519	0	252 825
Inne należności	0	2	2	0
Zobowiązania	8 231	37 765	9 909	49 681
Depozyty otrzymane	8 230	37 765	9 908	49 676
Inne zobowiązania	1	0	1	5

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016		okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	
	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Institucje rządowe i samorządowe	Spółki z udziałem Skarbu Państwa	Institucje rządowe i samorządowe
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	995	6 003	1 047	7 302
- z tytułu odsetek	921	5 803	986	7 188
- z tytułu prowizji	74	200	61	114
- z tytułu innych przychodów	0	0	0	0
Koszty	(250)	(404)	(466)	(708)
- z tytułu odsetek	(2)	(404)	(112)	(708)
- z tytułu prowizji	0	0	0	0
- z tytułu kosztów rzeczowych	(248)	0	(354)	0

Transakcje z jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa innymi niż wchodzące w skład Grupy Kapitałowej Poczty Polskiej i PKO Banku Polskiego S.A. są związane z działalnością bankową (udzielanie finansowania, deponowanie środków).

Wysokość kredytów i pożyczek udzielonych członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Banku, jednostek zależnych Banku oraz podmiotu dominującego wobec Banku

Transakcje zawierane z kadrą zarządzającą zawierane są w ramach standardowej oferty produktowej.

Stan na 31 grudnia 2016	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu jednostek zależnych Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	246	67	721	198
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	246	67	721	198
Zobowiązania	79	0	0	241
Depozyty otrzymane	79	0	0	241
Operacje pozabilansowe	0	0	0	47
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	0	0	0	47
- udzielone	0	0	0	47

*Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego wobec Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu jednostek zależnych Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	7	7	28	18
- z tytułu odsetek	7	7	28	16
- z tytułu prowizji	0	0	0	2
Koszty	0	0	0	(3)
- z tytułu odsetek	0	0	0	(3)

*Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego wobec Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

Stan na 31 grudnia 2015	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu jednostek zależnych Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Należności	153	0	553	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	153	0	553	0
Zobowiązania	83	51	0	0
Depozyty otrzymane	83	51	0	0

*Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego wobec Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

okres od 01.01.2015 do 31.12.2015	Członkowie Zarządu Banku	Rada Nadzorcza Banku	Członkowie Zarządu jednostek zależnych Banku	Członkowie Zarządu podmiotu dominującego Banku*
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Przychody	9	0	15	3
- z tytułu odsetek	9	0	15	3
Koszty	(2)	(1)	0	(1)
- z tytułu odsetek	(2)	(1)	0	(1)

*Dotyczy Członków Zarządu podmiotu dominującego wobec Banku nie zasiadających w Radzie Nadzorczej Banku.

Wynagrodzenie wypłacone lub należne członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Banku

	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Zarząd	2 526	1 584
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia, nagrody i narzuty)	1 401	1 134
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	1 125	450
Rada Nadzorcza	306	172
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia, nagrody i narzuty)	306	172
Razem	2 832	1 756

Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej Banku

	okres	
	od 01.01.2016 do 31.12.2016	od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia, nagrody i narzuty)	13 742	14 280
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	62	68
Razem	13 804	14 348

44. Struktura zatrudnienia

Struktura zatrudnienia w Banku na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku kształtowała się następująco:

w pełnych etatach	Stan na	
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Centrala	705	685
Placówki i Oddział	158	155
Mikrooddziały	473	546
Razem Bank	1 336	1 386

45. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym

W dniu 5 stycznia 2017 roku Bank zawarł umowę kredytu technicznego z Krajową Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową w wysokości nie większej niż 36 000 tys. zł. Z tytułu udzielenia kredytu technicznego Bankowi należne jest wynagrodzenie prowizyjne. Kredyt techniczny jest zabezpieczony oprocentowaną kaucją pieniężną w kwocie 40 000 tys. zł. Kredyt techniczny może zostać wykorzystany na dowolny cel z tym, że wykorzystanie i spłacenie kredytu następuje w ciągu dnia operacyjnego. Zawarcie niniejszej umowy nie ma wpływu na sprawozdanie finansowe Banku za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

Do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego za 2016 rok nie wystąpiły zdarzenia wpływające na sytuację majątkową i finansową Banku na dzień 31 grudnia 2016 roku lub za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

46. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w Banku

Głównym celem zarządzania ryzykiem w Banku jest zapewnienie bezpieczeństwa środkom powierzonym przez klientów Banku oraz zapewnienie skuteczności realizacji celów strategicznych Banku poprzez podejmowanie decyzji nakierowanych na maksymalizację uzyskiwanych dochodów w dłuższym horyzoncie czasowym, przy podejmowaniu akceptowalnego poziomu ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem w Banku jest procesem zintegrowanym i odbywa się w oparciu o wymogi nadzorcze oraz o wewnętrzne regulacje zatwierdzone przez Radę Nadzorczą oraz Zarząd Banku. Obowiązujące regulacje wewnętrzne w tym zakresie podlegają okresowej weryfikacji stosownie do zmian uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych funkcjonowania Banku.

W Banku przyjęto 3-stopniowy schemat organizacji regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykiem.

Ogólne ramy zarządzania ryzykiem zostały określone w następujących dokumentach przyjętych przez Radę Nadzorczą:

- Generalnych zasadach zarządzania ryzykiem w Banku Pocztowym S.A.,
- Generalnych zasadach zarządzania kapitałem w Banku Pocztowym S.A.,
- Strategii rozwoju Banku Pocztowego S.A. w latach 2015-2018,
- Planie Finansowym Banku Pocztowego S.A. na 2016 rok,
- Strategii zarządzania ryzykiem w Banku Pocztowym S.A. na 2016 rok.

Ich uszczegółowieniem są, zaakceptowane przez Zarząd Banku, zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Delegują one obowiązki na poziom poszczególnych departamentów i biur oraz zawierają wytyczne dla jednostek zależnych Banku. Na ich podstawie opracowano szczegółowe procedury operacyjne zawierające opis poszczególnych czynności (w tym kontrolnych) przeprowadzanych przez wydziały, zespoły i stanowiska.

W systemie zarządzania ryzykiem uczestniczą:

- Rada Nadzorcza,
- Zarząd,
- komitety ds. zarządzania ryzykiem powołane przez Zarząd, zgodnie z obowiązującymi regulacjami wewnętrznymi,
- komórki organizacyjne zarządzające poszczególnymi rodzajami ryzyka,
- komórki kontroli (w tym komórka audytu wewnętrznego oraz komórka compliance),
- pozostałe komórki organizacyjne,
- wybrane komórki organizacyjne jednostek zależnych.

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem oraz nad kontrolą procesu zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, jak również zatwierdza jego główne cele i wytyczne.

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za całość zarządzania ryzykiem w Banku, jak również podejmowanie decyzji o charakterze strategicznym wpływającym na skalę i strukturę ryzyka. Zarząd zatwierdza metody zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Obejmują one takie czynności jak: identyfikacja, pomiar, monitorowanie i kontrola, raportowanie, podejmowanie działań zaradczych, a także przegląd i weryfikacja procesu zarządzania wybranym rodzajem ryzyka.

Komitety ds. zarządzania ryzykiem w Banku powoływane są przez Zarząd Banku i uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem. Komitety w Banku pełnią także funkcje opiniodawczą i rekomendacyjną w stosunku do Zarządu Banku w zakresie strategii zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, zasad i procedur realizacji poszczególnych etapów procesu zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, a także decyzyjną w zakresie uprawnień delegowanych przez Zarząd Banku. Dotyczy to w szczególności ustalania i monitorowania przestrzegania limitów, a także podejmowania decyzji kredytowych zgodnie z obowiązującym w Banku systemem limitów kompetencji decyzyjnych.

Ze względu na szeroki aspekt i przenikanie poszczególnych rodzajów ryzyka, każdy rodzaj ryzyka posiada komórkę wiodącą, która jest odpowiedzialna za koordynację procesu zarządzania danym rodzajem ryzyka. Komórki te odpowiadają za identyfikację, pomiar, monitoring i koordynację działań zaradczych w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka. Do zadań komórek należy także opracowywanie procedur dotyczących realizacji poszczególnych etapów procesu zarządzania ryzykiem.

W Banku funkcjonuje komórka audytu wewnętrznego, której celem jest badanie i ocena, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, procedur i mechanizmów kontroli wewnętrznej oraz opiniowanie systemu zarządzania Bankiem, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem związanym z działalnością Banku. W celu zapewnienia zgodności działania Banku z odpowiednimi prawami, przepisami

oraz standardami w Banku funkcjonuje także wydzielona komórka compliance, której celem działania jest również właściwe zarządzanie ryzykiem braku zgodności.

Docelowa struktura ryzyka Banku jest uwarunkowana zdefiniowanym „apetytem na ryzyko”. Apetyt na ryzyko Banku określa gotowość Banku do podejmowania określonej wielkości ryzyka w określonym horyzoncie czasowym i jest akceptowany przez Zarząd. Apetyt na ryzyko stanowi istotny element konstrukcji Strategii Banku i Planu Finansowego zatwierdzanych przez Radę Nadzorczą.

Efektom prowadzonych działań w zakresie identyfikacji i pomiaru poszczególnych rodzajów ryzyka jest określenie, które z nich są istotne z punktu widzenia Banku, ich klasyfikacja z punktu widzenia stałej oceny istotności (ryzyka trwale istotne i okresowo istotne), a także z perspektywy celowości pokrycia danego ryzyka kapitałem.

Jako ryzyko trwale istotne Bank uznaje następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko stopy procentowej księgi bankowej,
- ryzyko płynności.

Dodatkowo Bank identyfikuje następujące istotne rodzaje ryzyka:

- ryzyko strategiczne,
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko cyklu gospodarczego,
- ryzyka outsourcingu,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko rezydualne,
- ryzyko koncentracji,
- ryzyko cen instrumentów dłużnych księgi handlowej.

W 2016 roku działalność Banku była zgodna z wymogami regulacyjnymi wynikającymi z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Dyrektywy Parlamentu i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniającej dyrektywę 2002/87/WE i uchylającej dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE.

47.1. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko, na jakie narażony jest Bank z tytułu zawarcia transakcji kredytowych, skutkujące możliwością nie odzyskania udzielonych kwot, utratą dochodu lub poniesieniem straty finansowej. Jest ono wypadkową z obszaru opracowania i wprowadzenia produktu kredytowego, procesu kredytowania, a z drugiej strony działań ograniczających możliwość poniesienia strat. W ramach ryzyka kredytowego Bank uwzględnia zarówno ryzyko kontrahenta, jak również ryzyko rozliczenia i dostawy.

Ustalając bieżącą politykę zarządzania ryzykiem kredytowym, Bank ma przede wszystkim na względzie utrzymanie ustalonego w strategii poziomu apetytu na ryzyko mierzonego wskaźnikiem *NPL*, *NPL cover* oraz poziomem *krzywej vintage*. Inne istotne czynniki brane pod uwagę to utrzymanie właściwego poziomu kapitału, przestrzeganie stosowanych przez Bank limitów dotyczących działalności kredytowej, analizą mocnych i słabych stron działalności kredytowej Banku oraz przewidywane możliwości i zagrożenia dla jej dalszego rozwoju. Polityka Banku w zakresie akceptowalnego poziomu ryzyka kredytowego uwzględnia również cykliczność procesów ekonomicznych oraz zmiany zachodzące w samym portfelu ekspozycji kredytowych.

Bank kieruje się m.in. następującymi zasadami w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym:

- analizuje ryzyko kredytowe pojedynczej ekspozycji kredytowej, portfela kredytowego i wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego,
- stosuje limity wewnętrzne i zewnętrzne wynikające odpowiednio z apetytu na ryzyko w różnych obszarach portfela kredytowego oraz wynikające z Prawa bankowego i realizacji rekomendacji KNF,
- funkcje związane z bezpośrednią analizą wniosków, oceną ryzyka i podejmowaniem decyzji kredytowych są oddzielone od funkcji związanych z pozyskiwaniem klientów (sprzedażą produktów bankowych),

- podstawowym kryterium zawierania transakcji kredytowych jest posiadanie zdolności i wiarygodności kredytowej przez klienta,
- podejmowanie decyzji kredytowych w Banku odbywa się zgodnie z trybem i kompetencjami określonymi w przepisach wewnętrznych dotyczących oceny ryzyka kredytowego i podejmowania decyzji kredytowych,
- każda transakcja kredytowa od momentu zawarcia do pełnego rozliczenia jest monitorowana w zakresie wykorzystania kredytu, terminowości spłat, prawnych zabezpieczeń kredytu, powiązań kapitałowo-organizacyjnych dłużnika, a w przypadku klientów instytucjonalnych również pod względem bieżącej sytuacji ekonomiczno – finansowej,
- okresowo monitorowana jest sytuacja ekonomiczno-finansowa poszczególnych zakładów ubezpieczeń dostarczających zabezpieczenia kredytów oraz dostarczanie i opłacanie przez klientów polis i cesji praw z polis ubezpieczeniowych,
- okresowo monitorowane są zmiany zachodzące na rynku nieruchomości oraz założenia i ramy prawno-ekonomiczne dokonywanych ocen wartości nieruchomości przyjmowanych jako zabezpieczenia ekspozycji kredytowych.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym odbywa się w Banku na podstawie pisemnych instrukcji i procedur, w których są określone metody identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania oraz raportowania ryzyka kredytowego. W regulacjach jest określony zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

W celu wyznaczenia poziomu ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje m. in. następujące metody jego pomiaru:

- prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia powodującego stratę (*PD*),
- stopy odzysków (*RR*),
- strata w wyniku zdarzenia powodującego stratę (*LGD*),
- okres identyfikacji straty (*LIP*),
- udział i strukturę kredytów z utratą wartości (*NPL*),
- wskaźnik pokrycia kredytów z utratą wartości odpisami aktualizującymi (*NPL coverage*),
- miary efektywności modeli scoringowych (m.in. *Gini*, *PSI ratio*),
- koszt ryzyka.

Bank przeprowadza cykliczne przeglądy realizacji przyjętej polityki zarządzania ryzykiem kredytowym. Przeglądowi i modyfikacji podlegają przede wszystkim:

- przepisy wewnętrzne dotyczące oceny i monitorowania ryzyka kredytowego klienta oraz weryfikacji wartości prawnych zabezpieczeń – dostosowywane są one do zmieniających się warunków rynkowych, specyfiki działalności typów (grup) klientów, przedmiotu kredytowania oraz określenia minimalnych wymogów stosowania obligatoryjnych form prawnych zabezpieczeń,
- wewnętrzny system limitowania działalności kredytowej oraz ustalania kompetencji decyzyjnych odnośnie podejmowania decyzji kredytowych,
- system identyfikacji, oceny i raportowania ryzyka kredytowego Komitetem Kredytowym, Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej Banku,
- maksymalne poziomy adekwatności wartości wskaźników wykorzystywanych przy ocenie ryzyka kredytowego oraz akceptowane formy wkładu własnego dla detalicznych kredytów mieszkaniowych,
- modele scoringowe oraz narzędzia informatyczne wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

System raportowania w Banku składa się między innymi z następujących elementów:

- raportowania o poziomie ryzyka kredytowego, w tym analiz *vintage*, informacji o wykorzystaniu limitów oraz jakości i skuteczności procesów kredytowych,
- raportów z przeprowadzonych testów warunków skrajnych, przeglądu limitów oraz analiz *backtestów* dla odpisów aktualizacyjnych,
- analiz rynku nieruchomości oraz badania aktualnej wartości zabezpieczeń ekspozycji kredytowych,
- przeglądu realizacji zasad polityki ryzyka kredytowego.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko kredytowe:

- raport miesięczny dla Zarządu Banku i Komitetu Kredytowego Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe (w podziale na klasy instrumentów finansowych)

	Wartość bilansowa netto	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	65 363	426 873
Należności od innych banków	45 895	45 341
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	695	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	1 146	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	5 169 831	5 328 674
- osoby fizyczne	4 476 976	4 549 476
- klienci instytucjonalni	487 347	526 373
- instytucje samorządowe	205 508	252 825
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży :	1 175 686	803 347
- notowane	1 078 679	788 533
- nienotowane	97 007	14 814
Inwestycyjne aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności:	288 871	444 690
- notowane	288 871	424 481
- nienotowane	0	20 209
Pozostałe aktywa	46 229	37 889
Razem	6 793 716	7 108 351

Bank jest dodatkowo narażony na ryzyko kredytowe z tytułu zawartych transakcji wykazywanych jako udzielone zobowiązania pozabilansowe. Wysokość maksymalnego narażenia na ryzyko kredytowe z tytułu tych transakcji wyraża ich wartość pozabilansowa zaprezentowana w nocie 40.

W celu zapobieżenia nadmiernej koncentracji zaangażowań, Bank stosuje limity wewnętrzne i zewnętrzne wynikające z apetytu na ryzyko w różnych obszarach portfela kredytowego oraz z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego Rozporządzenie (UE) nr 648/2012 („Rozporządzenie CRR”), Prawa bankowego i realizacji rekomendacji KNF. Szczegółowy wykaz przyjętych i monitorowanych przez Bank limitów dotyczących działalności kredytowej określają przepisy wewnętrzne dotyczące limitowania działalności kredytowej. W Banku można wyróżnić wewnętrzne limity koncentracji zaangażowań kredytowych oraz poziomy referencyjne ze względu na:

- rodzaj branży,
- rodzaj zabezpieczenia,
- rodzaj produktu,
- rodzaj klienta.

Poziom wykorzystania poszczególnych limitów monitorowany jest z częstotliwością miesięczną w cyklicznych raportach dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym. W okresach rocznych w Banku dokonywany jest natomiast przegląd i ewentualna aktualizacja limitów wewnętrznych oraz parametryzacja limitów pod względem bieżącej i planowanej struktury portfela kredytowego, która wynika z przyjętego poziomu apetytu na ryzyko.

Bank prowadzi działalność jedynie na terenie Polski. Poniższe tabele prezentują zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe w zakresie kredytów i pożyczek udzielonych klientom w poszczególnych województwach.

Struktura geograficzna portfela kredytowego - (wartości bilansowe netto)

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w portfelu kredytowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratalne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	
Mazowieckie	2 182	178 752	22 206	396 548	1 333	52 767	8 943	662 731	12,9%
Wielkopolskie	3 958	223 309	28 724	292 698	1 836	36 521	15 209	602 255	11,7%
Kujawsko-pomorskie	3 307	140 508	23 837	308 666	1 048	41 250	21 522	540 138	10,4%
Dolnośląskie	979	216 914	13 945	243 816	948	60 381	19 922	556 905	10,8%
Śląskie	2 892	236 004	26 482	126 368	1 588	27 449	19 550	440 333	8,5%
Pomorskie	1 425	129 684	14 476	203 136	950	57 884	6 489	414 044	8,0%
łódzkie	1 103	113 429	17 349	145 459	717	51 303	14 086	343 446	6,6%
Warmińsko-mazurskie	883	93 952	5 957	125 436	549	42 499	44 181	313 457	6,1%
Zachodniopomorskie	2 059	136 124	9 533	106 918	945	45 975	3 908	305 462	5,9%
Małopolskie	1 563	125 531	12 197	110 341	928	13 519	15 945	280 024	5,4%
Lubuskie	868	81 024	10 985	68 388	613	28 837	7 546	198 261	3,8%
Lubelskie	1 435	87 100	4 165	59 760	654	20 000	8 345	181 459	3,5%
Podkarpackie	605	68 981	1 272	34 817	610	6 469	19 513	132 267	2,6%
Opolskie	379	42 714	1 451	21 314	314	984	349	67 505	1,3%
Świętokrzyskie	447	50 378	1 003	21 317	379	859	0	74 383	1,4%
Podlaskie	531	28 389	232	27 038	296	647	0	57 133	1,1%
Nieprzypisane	8	16	1	0	0	3	0	28	0,0%
Razem	24 624	1 952 809	193 815	2 292 020	13 708	487 347	205 508	5 169 831	100,0%

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem	Udział w portfelu kredytowym netto
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni	instytucje samorządowe		
	kredyty w rachunku bieżącym	kredyty gotówkowe i ratalne	pożyczki hipoteczne	kredyty na nieruchomości	kredyty w rachunku karty kredytowej				
tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	
Mazowieckie	2 487	177 443	24 999	405 922	1 393	68 405	10 920	691 569	13,0%
Wielkopolskie	4 784	214 340	31 343	306 938	1 903	47 590	23 617	630 515	11,8%
Kujawsko-pomorskie	1 222	216 977	14 345	246 157	998	56 115	27 478	563 292	10,6%
Dolnośląskie	3 740	135 703	26 041	319 915	1 133	41 889	25 692	554 113	10,4%
Śląskie	3 327	250 826	30 060	133 380	1 764	30 874	21 981	472 212	8,9%
Pomorskie	1 605	125 797	16 120	210 669	905	56 358	7 210	418 664	7,9%
Łódzkie	1 309	113 136	19 606	152 840	760	61 000	14 983	363 634	6,8%
Warmińsko-mazurskie	1 046	86 015	6 612	128 205	560	41 365	48 050	311 853	5,9%
Zachodniopomorskie	2 466	127 236	10 777	113 677	1 055	48 939	4 535	308 685	5,8%
Małopolskie	1 824	119 568	13 569	116 572	1 019	14 063	25 912	292 527	5,5%
Lubuskie	880	73 820	12 021	71 689	676	26 360	8 509	193 955	3,6%
Lubelskie	1 578	86 256	5 173	63 007	666	25 557	9 803	192 040	3,6%
Podkarpackie	799	65 594	1 407	36 897	498	5 099	23 734	134 028	2,5%
Opolskie	534	46 226	1 083	22 078	398	891	0	71 210	1,3%
Świętokrzyskie	446	44 589	1 652	22 241	302	1 042	399	70 671	1,3%
Podlaskie	560	28 148	260	29 471	282	784	0	59 505	1,1%
Nieprzypisane	2	33	11	109	2	42	2	201	0,0%
Razem	28 609	1 911 707	215 079	2 379 767	14 314	526 373	252 825	5 328 674	100,0%

Struktura geograficzna portfela kredytowego - (wartości pozabilansowe netto)

Wartość netto zaangażowania pozabilansowego w zakresie kredytów i pożyczek uwzględnia wartość rezerw na zobowiązania pozabilansowe, które zostały zaprezentowane w nocie 34.

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem tys. zł	Udział w zaangażowaniu pozabilansowym netto %
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni tys. zł	instytucje samorządowe tys. zł		
	kredyty w rachunku bieżącym tys. zł	kredyty gotówkowe i ratalne tys. zł	pożyczki hipoteczne tys. zł	kredyty na nieruchomości tys. zł	kredyty w rachunku karty kredytowej tys. zł				
Mazowieckie	2 976	419	0	1 737	1 331	85 135	0	91 598	50,0%
Dolnośląskie	841	796	30	2 149	753	15 676	0	20 245	11,0%
Pomorskie	1 013	526	0	1 528	819	7 517	0	11 403	6,2%
Śląskie	2 389	314	0	501	1 134	5 977	0	10 315	5,6%
Kujawsko-pomorskie	3 774	363	0	1 238	1 139	2 344	0	8 858	4,8%
Wielkopolskie	4 102	263	0	391	1 746	1 446	0	7 948	4,3%
Łódzkie	1 227	191	80	393	464	4 158	0	6 513	3,6%
Zachodniopomorskie	1 861	697	0	27	853	2 367	0	5 805	3,2%
Warmińsko-mazurskie	734	223	0	390	411	3 311	0	5 069	2,8%
Małopolskie	1 672	200	0	833	1 161	170	0	4 036	2,2%
Lubuskie	1 035	84	0	466	366	1 252	0	3 203	1,7%
Lubelskie	2 089	81	0	194	782	55	0	3 201	1,7%
Podkarpackie	1 008	41	0	0	926	344	0	2 319	1,3%
Podlaskie	840	98	0	100	217	18	0	1 273	0,7%
Świętokrzyskie	625	15	0	0	267	20	0	927	0,5%
Opolskie	353	41	0	5	321	10	0	730	0,4%
Nieprzypisane	0	0	1	0	0	0	0	1	0,0%
Razem	26 539	4 352	111	9 952	12 690	129 800	0	183 444	100,0%

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:							Razem tys. zł	Udział w zaangażowaniu pozabilansowym netto %
	osoby fizyczne					klienci instytucjonalni tys. zł	instytucje samorządowe tys. zł		
	kredyty w rachunku bieżącym tys. zł	kredyty gotówkowe i ratalne tys. zł	pożyczki hipoteczne tys. zł	kredyty na nieruchomości tys. zł	kredyty w rachunku karty kredytowej tys. zł				
Mazowieckie	3 206	4 424	0	3 736	1 092	95 051	0	107 509	49,7%
Śląskie	2 516	3 308	0	365	1 357	8 572	0	16 118	7,4%
Łódzkie	1 364	1 606	0	652	514	9 607	0	13 743	6,3%
Dolnośląskie	1 003	3 660	0	2 233	705	5 215	0	12 816	5,9%
Kujawsko-pomorskie	3 953	926	0	1 749	806	4 150	0	11 584	5,3%
Wielkopolskie	4 332	1 756	0	600	1 441	1 257	0	9 386	4,3%
Pomorskie	1 230	615	0	456	770	5 796	0	8 867	4,1%
Warmińsko-mazurskie	844	849	0	428	464	3 753	0	6 338	2,9%
Małopolskie	1 546	1 075	28	930	1 112	1 189	0	5 880	2,7%
Lubuskie	1 126	601	0	130	415	3 545	0	5 817	2,7%
Zachodniopomorskie	2 011	1 576	0	392	648	1 076	0	5 703	2,6%
Lubelskie	2 713	338	0	606	618	608	0	4 883	2,3%
Podkarpackie	1 077	660	0	254	895	310	0	3 196	1,5%
Podlaskie	1 274	398	0	194	237	38	0	2 141	1,0%
Świętokrzyskie	729	356	0	93	288	27	0	1 493	0,7%
Opolskie	357	545	0	49	299	13	0	1 263	0,6%
Nieprzypisane	2	0	0	2	1	2	0	7	0,0%
Razem	29 283	22 693	28	12 869	11 662	140 209	0	216 744	100,0%

Struktura branżowa portfela kredytowego

Poniższa tabela prezentuje strukturę koncentracji zaangażowania Banku w poszczególne branże. W Banku utrzymuje się dominacja kredytów udzielonych osobom fizycznym.

	Stan na 31 grudnia 2016				Stan na 31 grudnia 2015			
	Wartość bilansowa netto	Wartość pozabilansowa netto	Razem zaangażowanie kredytowe netto	Udział procentowy	Wartość bilansowa netto	Wartość pozabilansowa netto	Razem zaangażowanie kredytowe netto	Udział procentowy
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Osoby fizyczne	4 476 976	53 644	4 530 620	84,7%	4 549 476	76 535	4 626 011	83,4%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	343 791	42 775	386 566	7,2%	339 572	42 771	382 343	6,9%
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	205 508	0	205 508	3,8%	252 825	0	252 825	4,6%
Pozostała działalność	55 419	86 826	142 245	2,7%	98 910	96 475	195 385	3,4%
Zakwaterowanie	21 705	6	21 711	0,4%	21 983	99	22 082	0,4%
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	16 415	20	16 435	0,3%	20 036	597	20 633	0,4%
Pozostała produkcja wyrobów	15 372	1	15 373	0,3%	16 403	0	16 403	0,3%
Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	11 079	0	11 079	0,2%	0	0	0	0,0%
Edukacja	8 849	28	8 877	0,2%	13 335	26	13 361	0,2%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	8 251	55	8 306	0,2%	9 134	84	9 218	0,2%
Roboty budowlane specjalistyczne	6 466	89	6 555	0,1%	7 000	157	7 157	0,0%
Razem	5 169 831	183 444	5 353 275	100,0%	5 328 674	216 744	5 545 418	100,0%

Zaangażowanie brutto Banku wobec dziesięciu największych klientów

Nazwa kredytobiorcy	branża wg PKD	Zaangażowanie całkowite	Zaangażowanie bilansowe brutto	Zaangażowanie pozabilansowe	Udział w portfelu kredytowym brutto
		tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Klient 1	Działalność pocztowa i kurierska	85 000	0	85 000	1,5%
Klient 2	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	26 300	20 831	5 469	0,5%
Klient 3	Pozostała produkcja wyrobów	15 395	15 395	0	0,3%
Klient 4	Zakwaterowanie	14 956	14 951	5	0,3%
Klient 5	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	14 663	14 663	0	0,3%
Klient 6	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 002	14 002	0	0,3%
Klient 7	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	13 377	13 377	0	0,3%
Klient 8	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	12 410	12 410	0	0,3%
Klient 9	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9 601	9 601	0	0,3%
Klient 10	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9 183	9 183	0	0,2%
		214 887	124 413	90 474	4,0%

Stan na
31 grudnia 2015

Nazwa kredytobiorcy	branża wg PKD	Zaangażowanie całkowite	Zaangażowanie bilansowe brutto	Zaangażowanie pozabilansowe	Udział w portfelu kredytowym brutto
		tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Klient 1	Działalność pocztowa i kurierska	85 000	0	85 000	1,5%
Klient 2	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	27 839	19 671	8 168	0,5%
Klient 3	Produkcja papieru i wyrobów z papieru	19 344	18 834	510	0,3%
Klient 4	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	18 501	18 501	0	0,3%
Klient 5	Pozostała produkcja wyrobów	16 528	16 528	0	0,3%
Klient 6	Zakwaterowanie	15 840	15 762	78	0,3%
Klient 7	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	15 523	15 395	128	0,3%
Klient 8	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 207	14 207	0	0,3%
Klient 9	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14 101	14 101	0	0,3%
Klient 10	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	11 459	2 958	8 501	0,2%
		238 342	135 957	102 385	4,3%

Struktura jakościowa

Bank identyfikuje następującą strukturę jakościową aktywów finansowych:

- nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości,
- przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości,
- dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono,
- dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący.

Poniższe tabele prezentują podsumowanie powyższych kategorii jakościowych dla poszczególnych aktywów finansowych wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

A. Struktura jakościowa należności od innych banków

	Stan na 31 grudnia 2016				Stan na 31 grudnia 2015			
	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Należności od innych banków nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	45 895	0	45 895	100,0%	45 341	0	45 341	100,0%
Razem	45 895	0	45 895	100,0%	45 341	0	45 341	100,0%

B. Struktura jakościowa inwestycyjnych aktywów finansowych

	Stan na 31 grudnia 2016				Stan na 31 grudnia 2015			
	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Inwestycyjne aktywa finansowe nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	1 464 557	0	1 464 557	100,0%	1 248 037	0	1 248 037	100,0%
Razem	1 464 557	0	1 464 557	100,0%	1 248 037	0	1 248 037	100,0%

C. Struktura jakościowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Stan na 31 grudnia 2016	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość pozabilansowa brutto	Rezerwa	Wartość pozabilansowa netto	Udział w ekspozycji pozabilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	4 752 386	13 343	4 739 043	91,7%	182 300	161	182 139	99,4%
Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	221 300	24 395	196 905	3,8%	1 033	29	1 004	0,5%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	27 711	229	27 482	0,5%	28	0	28	0,0%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	486 247	279 846	206 401	4,0%	331	58	273	0,1%
Razem	5 487 644	317 813	5 169 831	100,0%	183 692	248	183 444	100,0%

Stan na 31 grudnia 2015	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji bilansowej netto	Wartość pozabilansowa brutto	Rezerwa	Wartość pozabilansowa netto	Udział w ekspozycji pozabilansowej netto
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	4 945 201	10 812	4 934 389	92,6%	215 815	276	215 539	99,4%
Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	194 737	14 790	179 947	3,4%	549	18	531	0,2%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	28 429	439	27 990	0,5%	247	2	245	0,1%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	389 914	203 566	186 348	3,5%	539	110	429	0,2%
Razem	5 558 281	229 607	5 328 674	100,0%	217 150	406	216 744	100,0%

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, nieprzeterminowane bez przesłanki utraty wartości

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których Bank nie stwierdził przeterminowania ani nie zidentyfikował przesłanki utraty wartości charakteryzują się akceptowalnym poziomem ryzyka kredytowego. Bank nie stosuje metody wewnętrznych ratingów do wyznaczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, więc jakość portfela bez opóźnień nie jest prezentowana w bardziej szczegółowych przekrojach (z wykorzystaniem ratingów wewnętrznych).

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	4 127 213	4 234 499
- kredyty w rachunku bieżącym	21 661	24 495
- kredyty gotówkowe i ratalne	1 719 302	1 723 236
- pożyczki hipoteczne	160 717	177 782
- kredyty na nieruchomości	2 214 015	2 297 128
- kredyty w rachunku karty kredytowej	11 518	11 858
klienci instytucjonalni	419 627	457 860
instytucje samorządowe	205 546	252 842
Razem brutto	4 752 386	4 945 201
Odpis	13 343	10 812
Razem netto	4 739 043	4 934 389
Pozabilans brutto	182 300	215 815
Odpis na pozabilans	161	276
Pozabilans netto	182 139	215 539

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, przeterminowane bez przesłanki utraty wartości

Poniższe tabele prezentują analizę struktury przeterminowań kredytów i pożyczek udzielonych klientom, dla których stwierdzono przeterminowanie ale nie stwierdzono przesłanki utraty wartości.

Stan na				
31 grudnia 2016	1 – 30 dni	31 – 60 dni	61 – 90 dni	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	161 215	37 142	19 612	217 969
- kredyty w rachunku bieżącym	760	136	124	1 020
- kredyty gotówkowe i ratałne	105 210	28 950	16 676	150 836
- pożyczki hipoteczne	12 918	1 658	906	15 482
- kredyty na nieruchomości	41 638	6 203	1 761	49 602
- kredyty w rachunku karty kredytowej	689	195	145	1 029
klienci instytucjonalni	2 944	337	50	3 331
instytucje samorządowe	0	0	0	0
Razem brutto	164 159	37 479	19 662	221 300
Odpis	10 437	7 366	6 592	24 395
Razem netto	153 722	30 113	13 070	196 905
Pozabilans brutto	916	94	23	1 033
Odpis na pozabilans	19	7	3	29
Pozabilans netto	897	87	20	1 004

Stan na				
31 grudnia 2015	1 – 30 dni	31 – 60 dni	61 – 90 dni	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	142 860	33 696	14 584	191 140
- kredyty w rachunku bieżącym	1 307	267	79	1 653
- kredyty gotówkowe i ratałne	87 136	25 258	12 126	124 520
- pożyczki hipoteczne	12 595	1 671	313	14 579
- kredyty na nieruchomości	41 180	6 334	1 934	49 448
- kredyty w rachunku karty kredytowej	642	166	132	940
klienci instytucjonalni	3 052	267	278	3 597
instytucje samorządowe	0	0	0	0
Razem brutto	145 912	33 963	14 862	194 737
Odpis	5 712	4 822	4 256	14 790
Razem netto	140 200	29 141	10 606	179 947
Pozabilans brutto	467	67	15	549
Odpis na pozabilans	11	5	2	18
Pozabilans netto	456	62	13	531

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono

Poniższe tabele prezentują kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono, z uwzględnieniem wpływu finansowego efektu zabezpieczeń na odpis z tytułu utraty wartości.

Stan na 31 grudnia 2016	Wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono, w tym:								
	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń		
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
osoby fizyczne	1 507	0	0	0	0	0	0	0	0
klienci instytucjonalni	26 204	28	6 170	28	5 941	28	229	0	0
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	27 711	28	6 170	28	5 941	28	229	0	0

Stan na 31 grudnia 2015	Wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale samej utraty wartości nie stwierdzono, w tym:								
	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń		
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	
osoby fizyczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0
klienci instytucjonalni	28 429	247	8 583	108	8 144	106	439	2	2
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	28 429	247	8 583	108	8 144	106	439	2	2

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący

Poniższe tabele prezentują kredyty i pożyczki udzielone klientom, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości i rozpoznano utratę wartości oraz utworzono odpis aktualizujący, z uwzględnieniem wpływu finansowego efektu zabezpieczeń na odpis z tytułu utraty wartości.

Stan na 31 grudnia 2016	Wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący, w tym:							
	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń	
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans
	tys. zł		tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	402 338	291	238 273	54	2 881	0	235 392	54
- kredyty w rachunku bieżącym	5 984	6	3 735	1	0	0	3 735	1
- kredyty gotówkowe i ratalne	292 879	3	175 596	2	0	0	175 596	2
- pożyczki hipoteczne	36 512	0	19 825	0	1 153	0	18 672	0
- kredyty na nieruchomości	62 983	48	36 547	9	1 728	0	34 819	9
- kredyty w rachunku karty kredytowej	3 980	234	2 570	42	0	0	2 570	42
klienci instytucjonalni	83 909	40	58 500	4	14 046	0	44 454	4
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	486 247	331	296 773	58	16 927	0	279 846	58

Stan na 31 grudnia 2015	Wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący, w tym:							
	wartość bilansowa brutto	wartość pozabilansowa brutto	utworzony odpis nieuwzględniający finansowego efektu zabezpieczeń		finansowy efekt zabezpieczeń, uwzględniony w odpisie		utworzony odpis uwzględniający finansowy efekt zabezpieczeń	
			bilans	pozabilans	bilans	pozabilans	bilans	pozabilans
	tys. zł		tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne	300 501	431	156 589	95	2 790	0	153 799	95
- kredyty w rachunku bieżącym	6 330	13	3 520	3	0	0	3 520	3
- kredyty gotówkowe i ratalne	185 191	3	100 451	1	0	0	100 451	1
- pożyczki hipoteczne	36 237	0	16 049	0	2 790	0	13 259	0
- kredyty na nieruchomości	68 573	48	34 125	20	0	0	34 125	20
- kredyty w rachunku karty kredytowej	4 170	367	2 444	71	0	0	2 444	71
klienci instytucjonalni	89 413	108	69 277	15	19 510	0	49 767	15
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	389 914	539	225 866	110	22 300	0	203 566	110

Finansowy efekt uwzględnienia odzysku z zabezpieczeń dla należności analizowanych indywidualnie wyniósł na 31 grudnia 2016 roku 22,9 mln zł, natomiast na 31 grudnia 2015 roku wyniósł 30,4 mln zł. Jest to kwota, o którą poziom wymaganych odpisów i rezerw z tytułu utraty wartości byłby wyższy, gdyby przy szacowaniu odpisu i rezerw nie zostały uwzględnione przepływy z zabezpieczeń.

Całkowita wartość bilansowa odpisów dla portfela kredytowego Banku wyniosłaby w takim przypadku 340,7 mln zł na 31 grudnia 2016 roku, a na 31 grudnia 2015 roku 260,5 mln zł.

Bank wykorzystuje następujące zabezpieczenia i inne elementy prowadzące do poprawy warunków kredytowania:

- hipoteka wpisana w księdze wieczystej (KW), na pierwszym miejscu, możliwe także dalsze miejsce w KW (jeśli suma wszystkich dokonanych wpisów nie przekracza 50% wartości rynkowej nieruchomości). Stosuje się wpis hipoteki w wysokości 100% wartości transakcji na zabezpieczenie kapitału powiększony, co najmniej o 60% wartości transakcji na zabezpieczenie odsetek, opłat i prowizji oraz kosztów Banku z tytułu niespłacenia przez kredytobiorcę, kredytu/pożyczki w terminie,
- cesja praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych,
- weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową dla Banku,
- w przypadku budowy domu/lokalu – cesja wierzytelności z umowy o budowę domu/lokalu z deweloperem/spółdzielnią mieszkaniową,
- przelew środków pieniężnych należących do kredytobiorcy na rachunek Banku – na podstawie art. 102 Prawa bankowego (depozyty i lokaty bankowe),
- zastaw rejestrowy wraz z blokadą na prawach wynikających z papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa i NBP (bony i obligacje skarbowe),
- cesja praw z jednostek uczestnictwa w zaakceptowanym przez Bank towarzystwie funduszy inwestycyjnych,
- cesja praw z polisy ubezpieczeniowej w zaakceptowanym przez Bank towarzystwie ubezpieczeń,
- zastaw finansowy, zastaw rejestrowy, cesja, kaucja lub blokada na innych produktach inwestycyjnych zatwierdzanych indywidualnie przy podejmowaniu decyzji kredytowej.

Wartość godziwa zabezpieczeń hipotecznych dla ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie, będącą wyceną rynkową co do zasady wyznaczoną przez rzeczoznawcę, wynosiła 4 307,8 mln zł na 31 grudnia 2016 roku oraz 4 479,2 mln zł na 31 grudnia 2015 roku.

Kredyty restrukturyzowane (*forborne*)

Realizowana wobec wybranych ekspozycji kredytowych restrukturyzacja (ang. *forbearance*) oznacza wymuszoną zmianę początkowych warunków obowiązującej umowy kredytu na wniosek banku lub kredytobiorcy, spowodowaną brakiem możliwości spłaty kredytu na obecnych warunkach, w związku z wystąpieniem zdarzenia, które spowodowało pogorszenie sytuacji majątkowej kredytobiorcy oraz powstanie zaległości w spłacie kredytu lub wpływa negatywnie na prognozę spłaty kredytu. Celem działań restrukturyzacyjnych jest w szczególności:

- dostosowanie warunków spłaty zobowiązań wynikających z transakcji kredytowej do aktualnych możliwości dłużnika do regulowania zobowiązań,
- umożliwienie dłużnikowi zrestrukturyzowania zadłużenia bez uruchamiania przez Bank procedur windykacyjnych powodujących natychmiastową wymagalność całości zadłużenia i pogorszenie zdolności do regulowania zobowiązań,
- poprawienie pozycji windykacyjnej Banku poprzez przyjęcie dodatkowych zabezpieczeń,
- umożliwienie dłużnikowi zrestrukturyzowania zadłużenia po uruchomieniu przez Bank procedur windykacyjnych,
- minimalizacja strat Banku.

Bank stosuje następujące formy restrukturyzacji:

- zmianę harmonogramu spłat w ramach pierwotnego okresu kredytowania (tj. czasowe obniżenie wysokości raty do kwoty proponowanej przez dłużnika lub wynikającej z posiadanej zdolności do spłaty),
- wydłużenie okresu kredytowania,
- zmianę terminu spłaty raty,
- prolongatę w spłatach,
- zmianę zasad oprocentowania,
- przejęcie długu przez wstąpienie osoby trzeciej na miejsce dłużnika lub przystąpienie do długu osoby trzeciej,
- zmianę algorytmu spłat z malejących na równe,
- ustalenie harmonogramu spłat dla limitu w rachunku bieżącym i kredytu rewolwingowego lub malejącego salda wykorzystanej transakcji kredytowej,

- zmianę sposobu spłat – najpierw kapitał później odsetki,
- czasowe zawieszenie spłat odsetek,
- kapitalizację odsetek/kapitału,
- ustanowienie dodatkowego zabezpieczenia transakcji,
- sprzedaż wierzytelności,
- konwersję,
- przejęcie zabezpieczeń i rozliczenie w ciężar długu,
- podpisanie nowej umowy kredytowej/porozumienia na spłatę restrukturyzowanego zadłużenia,
- inne działania mające na celu minimalizację strat Banku.

Działania restrukturyzacyjne mogą polegać na podpisaniu nowej umowy kredytowej. Dotyczy to sytuacji, w której poprzednia umowa została wypowiedziana, a obecnie zachodzą przesłanki, że dłużnik odzyskał całkowicie zdolność kredytową. Po uruchomieniu kredyt podlega oznaczeniu jako kredyt zrestrukturyzowany. Transakcje zrestrukturyzowane podlegają rejestracji i objęte są bieżącym monitoringiem. Prawidłowość realizacji warunków aneksu restrukturyzacyjnego/nowej umowy/porozumienia jest monitorowana w szczególności w zakresie zgodności spłaty zadłużenia z terminami i kwotami określonymi w aneksie restrukturyzacyjnym/nowej umowie/porozumieniu. W przypadku stwierdzenia zagrożenia dla realizacji aneksu restrukturyzacyjnego/nowej umowy/porozumienia, komórka organizacyjna przeprowadzająca monitoring warunków restrukturyzacji podejmuje działania w celu renegotjacji warunków lub przekazania transakcji do windykacji. Rejestr tworzony jest i aktualizowany na bieżąco na podstawie właściwych zapisów w systemach informatycznych Banku. Wyniki monitoringu transakcji objętych restrukturyzacją prezentowane są w okresach kwartalnych na Komitecie Kredytowym Banku. W ramach mechanizmów kontrolnych na koniec każdego kwartału dokonywany jest przegląd oznaczeń transakcji zrestrukturyzowanych.

Zgodnie z Rekomendacją R restrukturyzacja stanowi przesłankę utraty wartości ekspozycji kredytowej, a każda zrestrukturyzowana ekspozycja podlega pomiarowi pod kątem utraty wartości. W przypadku transakcji restrukturyzowanych ponowna klasyfikacja ekspozycji do kategorii ekspozycji bez utraty wartości możliwa jest po zastosowaniu 12 miesięcznego okresu kwarantanny, podczas którego przeterminowanie transakcji nie może przekraczać 30 dni na koniec żadnego z miesięcy oraz 24 miesięcznego okresu warunkowego.

Poniżej tabele prezentują wartość kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) według stanu na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku.

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	5 487 644	5 558 281
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto (<i>forborne</i>):	61 901	56 888
osoby fizyczne:	18 449	9 588
- kredyty gotówkowe i ratałne	10 305	2 498
- pożyczki hipoteczne	2 380	1 645
- kredyty na nieruchomości	5 764	5 445
klienci instytucjonalni:	43 452	47 300
- kredyty w rachunku bieżącym	4 588	4 930
- kredyty operacyjne	9 028	10 216
- kredyty inwestycyjne	24 982	27 355
- kredyty pozostałe	4 854	4 799
instytucje samorządowe:	0	0
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom (<i>forborne</i>):	(20 659)	(16 229)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto (<i>forborne</i>)	41 242	40 659

Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forborne według stosowanych zmian warunków spłaty*	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
- zmiana harmonogramu spłat	42 098	37 750
- wydłużenie okresu kredytowania	35 049	30 258
- karencja w spłacie	24 999	23 189
- ustalenie harmonogramu spłat dla limitu	1 062	1 133
- zmiana zasad oprocentowania	22 950	22 915
- przejęcie długu	20	27
- zmiana zabezpieczenia	1 935	727
- przystąpienie do długu	1 390	910
- nowa umowa restrukturyzacyjna	687	51

* Dla jednego kredytu i pożyczki można zastosować kilka zmian warunków spłaty.

Struktura kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) według przesłanki utraty wartości na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku przedstawiała się następująco:

Stan na 31 grudnia 2016	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		Razem
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	12 650	5 799	5 512	45	7 138	5 754	12 892
- kredyty gotówkowe i ratalne	9 436	869	4 430	9	5 006	860	5 866
- pożyczki hipoteczne	1 511	869	434	8	1 077	861	1 938
- kredyty na nieruchomości	1 703	4 061	648	28	1 055	4 033	5 088
klienci instytucjonalni:	25 174	18 278	14 939	163	10 235	18 115	28 350
- kredyty w rachunku bieżącym	4 024	564	1 660	5	2 364	559	2 923
- kredyty operacyjne	6 278	2 750	2 979	24	3 299	2 726	6 025
- kredyty inwestycyjne	10 559	14 423	8 469	129	2 090	14 294	16 384
- kredyty pozostałe	4 313	541	1 831	5	2 482	536	3 018
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0
Razem	37 824	24 077	20 451	208	17 373	23 869	41 242

Stan na 31 grudnia 2015	Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto)		Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości		Kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość netto)		Razem
	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	z rozpoznaną utratą wartości	bez rozpoznanej utraty wartości	
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	4 804	4 784	1 837	6	2 967	4 778	7 745
- kredyty gotówkowe i ratalne	2 262	236	943	1	1 319	235	1 554
- pożyczki hipoteczne	649	996	137	1	512	995	1 507
- kredyty na nieruchomości	1 893	3 552	757	4	1 136	3 548	4 684
klienci instytucjonalni:	25 441	21 859	14 046	340	11 395	21 519	32 914
- kredyty w rachunku bieżącym	4 476	454	2 049	7	2 427	447	2 874
- kredyty operacyjne	6 190	4 026	2 231	62	3 959	3 964	7 923
- kredyty inwestycyjne	10 661	16 694	8 054	260	2 607	16 434	19 041
- kredyty pozostałe	4 114	685	1 712	11	2 402	674	3 076
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0	0
Razem	30 245	26 643	15 883	346	14 362	26 297	40 659

Poniższe tabele prezentują podsumowanie kategorii jakościowych kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

	Stan na 31 grudnia 2016				Stan na 31 grudnia 2015			
	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji	Wartość bilansowa brutto	Odpis	Wartość bilansowa netto	Udział w ekspozycji
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Kredyty i pożyczki nieprzeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	18 887	139	18 748	45,5%	19 771	247	19 524	48,0%
Kredyty i pożyczki przeterminowane, bez przesłanki utraty wartości	1 899	40	1 859	4,5%	775	4	771	1,9%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości ale samej utraty wartości nie stwierdzono	3 291	29	3 262	7,9%	6 097	95	6 002	14,8%
Kredyty i pożyczki, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, rozpoznano utratę wartości i utworzono odpis aktualizujący	37 824	20 451	17 373	42,1%	30 245	15 883	14 362	35,3%
Razem	61 901	20 659	41 242	100,0%	56 888	16 229	40 659	100,0%

Poniższe tabele prezentują zmianę wartości bilansowych kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) w poszczególnych okresach sprawozdawczych.

	wartość netto 1 stycznia 2016	wartość brutto ekspozycji ujętych w okresie	wartość brutto ekspozycji wyłączonych w okresie	spłata należności w okresie	zmiana odpisów aktualizujących w okresie	wartość netto 31 grudnia 2016
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	7 745	9 694	0	(834)	(3 713)	12 892
- kredyty gotówkowe i ratałne	1 554	8 050	0	(244)	(3 494)	5 866
- pożyczki hipoteczne	1 507	869	0	(134)	(304)	1 938
- kredyty na nieruchomości	4 684	775	0	(456)	85	5 088
klienci instytucjonalni:	32 914	878	0	(4 725)	(717)	28 350
- kredyty w rachunku bieżącym	2 874	753	0	(1 095)	391	2 923
- kredyty operacyjne	7 923	56	0	(1 244)	(710)	6 025
- kredyty inwestycyjne	19 041	0	0	(2 373)	(284)	16 384
- kredyty pozostałe	3 076	69	0	(13)	(114)	3 018
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0
Razem	40 659	10 572	0	(5 559)	(4 430)	41 242

	wartość netto 1 stycznia 2015	wartość brutto ekspozycji ujętych w okresie	wartość brutto ekspozycji wyłączonych w okresie	spłata należności w okresie	zmiana odpisów aktualizujących w okresie	wartość netto 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	5 889	2 262	0	(832)	426	7 745
- kredyty gotówkowe i ratałne	476	1 797	0	(39)	(680)	1 554
- pożyczki hipoteczne	1 499	0	0	(95)	103	1 507
- kredyty na nieruchomości	3 914	465	0	(698)	1 003	4 684
klienci instytucjonalni:	34 354	1 235	0	(4 508)	1 833	32 914
- kredyty w rachunku bieżącym	2 509	889	0	(841)	317	2 874
- kredyty operacyjne	8 789	346	0	(2 529)	1 317	7 923
- kredyty inwestycyjne	20 133	0	0	(976)	(116)	19 041
- kredyty pozostałe	2 923	0	0	(162)	315	3 076
instytucje samorządowe	0	0	0	0	0	0
Razem	40 243	3 497	0	(5 340)	2 259	40 659

Wartość przychodów odsetkowych od kredytów i pożyczek w procesie restrukturyzacji (*forborne*) w 2016 roku i 2015 roku przedstawia się następująco.

	okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	okres od 01.01.2015 do 31.12.2015
	tys. zł	tys. zł
osoby fizyczne:	416	252
- kredyty gotówkowe i ratalne	377	95
- pożyczki hipoteczne	21	38
- kredyty na nieruchomości	18	119
klienci instytucjonalni:	129	830
- kredyty w rachunku bieżącym	2	82
- kredyty operacyjne	17	23
- kredyty inwestycyjne	62	598
- pożyczki hipoteczne	48	0
- kredyty pozostałe	0	127
instytucje samorządowe	0	0
Razem	545	1 082

47.2. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest to ryzyko wystąpienia utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań Banku na skutek niekorzystnego ukształtowania się struktury aktywów i zobowiązań. Źródłem ryzyka płynności może być niedopasowanie strumieni pieniężnych, nagłe wycofanie depozytów przez deponentów, koncentracja źródeł finansowania oraz portfela kredytowego, utrzymywanie nieadekwatnego poziomu portfela aktywów płynnych, ograniczona płynność aktywów, niedotrzymanie zobowiązań przez kontrahentów Banku lub inna nieprzewidziana sytuacja na rynku finansowym.

Utrzymanie odpowiedniego poziomu płynności wiąże się ze znalezieniem optymalnego rozkładu pomiędzy wielkością potrzeb płynnościowych Banku przejawiających się w zapotrzebowaniu na środki finansowe, a wielkością i kosztem utrzymywanych rezerw płynnościowych pozwalających na generowanie nadwyżki środków pieniężnych. Celem zatem zarządzania ryzykiem płynności Banku jest bilansowanie wpływów i wypływów środków z transakcji bilansowych i pozabilansowych w celu zapewnienia efektywnych kosztowo źródeł finansowania, generowania nadwyżek finansowych i odpowiedniego ich wykorzystania. Bank kształtuje strukturę aktywów i zobowiązań, zapewniającą osiągnięcie zakładanych wskaźników finansowych, przy zaakceptowanym przez Bank poziomie ryzyka płynności oraz w ramach zdefiniowanego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko oraz zdefiniowanej w jego ramach tolerancji na ryzyko płynności określonej przez Zarząd Banku.

Bank kieruje się m.in. następującymi zasadami w procesie zarządzania ryzykiem płynności:

- utrzymywany jest akceptowalny poziom płynności, którego podstawą jest utrzymanie odpowiedniego zasobu aktywów płynnych,
- główne źródło finansowania aktywów Banku stanowią stabilne środki finansowania,
- podejmowane są działania w celu utrzymywania poziomu ryzyka płynności w ramach przyjętego profilu ryzyka,
- nadzorcze miary płynności utrzymywane są powyżej ustalonych limitów.

Zarządzanie ryzykiem płynności odbywa się na podstawie pisemnych zasad i procedur, w których określone są metody identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania oraz raportowania ryzyka płynności. W regulacjach tych określony jest także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie zarządzania ryzykiem płynności.

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad zgodnością polityki w zakresie zarządzania płynnością ze strategią i planem finansowym oraz definiuje apetyt na ryzyko płynności. Z kolei Zarząd Banku odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu zarządzania płynnością oraz monitorowanie efektywności tego procesu. Zarządza on kierunkowo płynnością oraz ustala, w oparciu o przyjęty apetyt na ryzyko płynności, tolerancję na ryzyko płynności, jak również zatwierdza rodzaje i wysokości wewnętrznych limitów i progów ostrzegawczych dla poszczególnych miar płynności. Bezpośredni nadzór nad ryzykiem płynności sprawuje Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Odpowiada on m.in.: za strategię finansowania Banku, zatwierdza rodzaje i wysokości wewnętrznych limitów i progów ostrzegawczych dla miar płynności, monitoruje poziom nadzorczych miar płynności w trybie dziennym, ustala wysokość korekt stawek transferowych w ramach systemu wewnętrznych funduszy, sprawuje bezpośredni nadzór i kontrolę nad poziomem płynności

w przypadku uruchomienia planu awaryjnego płynności. Za pomiar oraz raportowanie ryzyka płynności odpowiada Departament Ryzyka i Zarządzania Kapitałem. Operacyjne zarządzanie ryzykiem płynności jest umiejscowione w Departamencie Skarbu w zakresie płynności krótkoterminowej oraz w Departamencie Kontrolingu w zakresie płynności średnio- oraz długoterminowej.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania ryzykiem płynności, zgodnych z najlepszą praktyką bankową, Bank co najmniej raz w roku dokonuje przeglądu oraz weryfikacji zasad oraz procedur, w tym także wewnętrznych limitów płynności.

W celu określenia poziomu ryzyka płynności Bank wykorzystuje różne metody jego pomiaru i oceny, w tym:

- metodę kontraktowej i urealnionej luki płynności,
- badanie stabilności i koncentracji bazy depozytowej,
- metodę nadwyżki aktywów płynnych nad pasywami niestabilnymi,
- limity strukturalne,
- testy warunków skrajnych.

W ramach monitorowania ryzyka płynności Bank przeprowadza szereg testów warunków skrajnych. Na bazie dziennej Bank przeprowadza standardowe testy warunków skrajnych dla dwóch horyzontów czasowych (7 dni oraz 1 miesiąca) dla trzech różnych rodzajów scenariuszy („Run-na-Bank”, „Kryzys Rynkowy”, „Scenariusz Połączony”), które są analizowane w dwóch wariantach („dotkliwym” oraz „mniej dotkliwym”).

Poniższa tabela przedstawia wyniki standardowych dziennych testów warunków skrajnych Banku wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz na 31 grudnia 2015 roku i dostosowanych do wymogów stawianych instytucjom kredytowym przez znowelizowaną Rekomendację P.

Stan na 31 grudnia 2016		Rodzaj Scenariusza		
Horyzont czasowy	Wariant	Run-na-Bank	Kryzys Rynkowy	Scenariusz Połączony
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
1 miesiąc	Scenariusz dotkliwy	310 798	657 508	447 512
	Scenariusz mniej dotkliwy	578 532	817 888	709 972
7 dni	Scenariusz dotkliwy	532 565	733 938	626 098
	Scenariusz mniej dotkliwy	851 674	979 360	790 338

Stan na 31 grudnia 2015		Rodzaj Scenariusza		
Horyzont czasowy	Wariant	Run-na-Bank	Kryzys Rynkowy	Scenariusz Połączony
		tys. zł	tys. zł	tys. zł
1 miesiąc	Scenariusz dotkliwy	215 879	529 633	306 310
	Scenariusz mniej dotkliwy	477 677	740 941	622 594
7 dni	Scenariusz dotkliwy	358 237	577 812	459 536
	Scenariusz mniej dotkliwy	669 844	839 971	642 657

W scenariuszu „Run-na-Bank” podstawowym elementem będącym podstawą analizy jest utrata zaufania uczestników rynku do Banku, przejawiająca się w wypływie środków klientów poprzez zwiększony poziom nieodnawiania niezabezpieczonego finansowania oraz wypływ części środków, których kontraktowy termin wymagalności przypada poza horyzont danego scenariusza. Poziom wypływu środków klientów jest zależny od rodzaju kontrahenta, ale również typu środków oraz cech produktów, których dotyczą (Bank zakłada dla przykładu zwiększone wypływy dla środków internetowych lub produktów posiadających ponadprzeciętne warunki oprocentowania).

W scenariuszu „Kryzys Rynkowy” głównym elementem będącym podstawą analizy jest ograniczenie dostępnego finansowania na rynkach hurtowych oraz spadek wartości aktywów finansowych połączone ze zwiększonym zapotrzebowaniem na środki zgłaszanym przez klientów poprzez wykorzystywanie udzielonych im zobowiązań pozabilansowych. Dodatkowo w ramach tego scenariusza rozwoju wydarzeń założone zostały restrykcje w wymienialności walut, wystąpienie warunków skrajnych w wielu walutach równocześnie oraz ograniczenie wielkości środków dostępnych w sektorze bankowym co przekłada się również na wypływ środków klientów w związku z ograniczeniem możliwości kredytowania się przez klientów w sektorze.

„Scenariusz Połączony” stanowi kombinację obu powyższych scenariuszy, w szczególności zakłada on wystąpienie scenariusza „Kryzysu Rynkowego” (szoku systemowego) i wystąpienie ponadprzeciętnych problemów Banku jednocześnie z pojawiającymi się zwiększonymi odpływami środków klientów.

Standardowe testy warunków skrajnych opisane powyżej są dodatkowo uzupełniane o analizy wrażliwości, które badają wpływ zmiany przyjętych założeń na wynik każdego ze scenariuszy. Uzupełnieniem standardowych testów warunków skrajnych są historyczne testy warunków skrajnych, które pozwalają zarówno na monitorowanie zagrożenia w dodatkowych horyzontach czasowych (od kilku dni do 1 roku), jak również o różnej sile natężenia warunków stresowych. Dopełnieniem powyższych analiz są przeprowadzane w okresach kwartalnych odwrotne testy warunków skrajnych, które polegają na określaniu znacząco negatywnego rezultatu, a następnie ustalaniu przyczyn i skutków, które mogłyby do niego doprowadzić. Przynajmniej w okresach rocznych Bank przeprowadza również wewnętrzne kompleksowe testy warunków skrajnych, w których analizuje się wpływ warunków skrajnych na sytuację finansową, płynnościową oraz kapitałową w celu zaplanowania ewentualnych działań nakierowanych na ograniczenie negatywnego wpływu scenariuszy sytuacji kryzysowych.

Testy warunków skrajnych w Banku wykorzystane są do określenia zapotrzebowania Banku na aktywa płynne zarówno w ramach bieżącej działalności, jak również w ramach opracowywania planów finansowych, gdzie minimalna wielkość aktywów płynnych jest definiowana m.in. poprzez prognozy scenariuszy testów warunków skrajnych. Przeprowadzane testy warunków skrajnych dostarczają dodatkowych informacji w zakresie stopnia podatności Banku na zakłócenia powodowane przez czynniki podlegające analizom, a także wykorzystywane są w procesie ustalania wielkości limitów w zakresie ryzyka płynności.

W powiązaniu ze standardowymi testami warunków skrajnych dla ryzyka płynności Bank opracował zestaw Wskaźników Wczesnego Ostrzegania dla identyfikacji zwiększonego ryzyka lub pojawiających się słabych punktów pozycji płynnościowej czy potencjalnego wzrostu zapotrzebowania na płynność. Wskaźniki Wczesnego Ostrzegania identyfikują negatywne trendy, umożliwiają dokonanie oceny ryzyka i ewentualne podjęcie działań redukujących ekspozycję Banku na nowopowstałe ryzyko. Zatem nie tylko same wyniki przeprowadzanych testów warunków skrajnych, ale również i zmiany w czynnikach ryzyka w nich zawartych stanowią element aktywacyjny dla uruchomienia awaryjnych planów Banku w zakresie ryzyka płynności.

W celu ograniczania ryzyka płynności Bank stosuje limity płynności oraz progi ostrzegawcze nałożone na wybrane miary, m.in. na wskaźniki płynności czy niedopasowanie skumulowanych urealnionych przepływów wynikających z aktywów i pasywów oraz pozycji pozabilansowych w poszczególnych pasmach czasowych.

Zgodnie z Uchwałą KNF nr 386/2008 z 17 grudnia 2008 roku w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności (z późn. zm.) Bank monitoruje oraz przestrzega nadzorczych wskaźników płynności. W 2016 roku Bank spełniał wymagania w zakresie minimalnych poziomów nadzorczych miar płynności wskazanych w powyższej Uchwale KNF.

Począwszy od października 2015 roku Bank zobowiązany jest do utrzymywania minimalnego poziomu w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych (tzw. „LCR”), który to obowiązek wynika z rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych wydanego w związku z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012. Minimalny poziom wskaźnika LCR obowiązujący Bank wynosi 60% od 1 października 2015 roku, 70% od 1 stycznia 2016 roku, 80% od 1 stycznia 2017 roku i 100% od 1 stycznia 2018 roku.

Na 31 grudnia 2016 roku wskaźniki płynności kształtowały się w ramach obowiązujących limitów ograniczających ryzyko płynności. Poniższa tabela przedstawia nadzorcze miary płynności wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015	Limit
M1 (w tys. zł)	885 293	520 331	0
M2	2,48	1,60	1
M3	4,13	4,85	1
M4	1,18	1,16	1
LCR	148%	131%	70%*

* Minimalny wymóg nadzorczy wynosił 60% w okresie od 1 października 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko płynności:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku, Departamentu Skarbu i Departamentu Kontrolingu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej Banku i Zarządu Banku.

Bank posiada zdefiniowane plany awaryjnego działania w sytuacji nagłych wahań poziomu bazy depozytowej. Z analizy szybko dostępnych źródeł finansowania wynika, iż w sytuacjach hipotetycznie obniżonej płynności, Bank jest w stanie pozyskać środki w odpowiedniej wysokości, bez uruchamiania, tzw. planów awaryjnych. Na 31 grudnia 2016 roku Bank dysponował wystarczającym zasobem aktywów płynnych, aby przetrwać w sytuacji urzeczywistnienia się sytuacji kryzysowych.

Nadwyżka płynności określona zgodnie ze znowelizowaną Rekomendacją P przedstawiała się następująco:

Nadwyżka płynności	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Podstawowa nadwyżka płynności	1 248 135	1 194 944
Rachunki bieżące w bankach	4 569	3 920
Środki w NBP (ponad rezerwę obowiązkową)	(142 611)	223 969
Dłużne papiery skarbowe	1 295 049	967 055
Dłużne papiery NBP	91 128	0
Uzupełniająca nadwyżka płynności	17 542	62 095
Dłużne papiery bankowe	17 542	62 095
Nadwyżka płynności	1 265 677	1 257 039

Urealnione luki płynności

Poniższa tabela przedstawia urealnione luki płynności Banku wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa bilansowe razem	1 395 061	243 959	336 799	607 205	2 679 431	3 112 379
Pasywa bilansowe razem	521 292	286 061	287 381	406 901	3 906 989	1 717 182
Luka urealniona bilansowa	873 769	(42 102)	49 418	200 304	(1 227 558)	1 395 197
Luka skumulowana bilansowa	873 769	831 667	881 085	1 081 389	(146 169)	1 249 028
Zobowiązania pozabilansowe	15 893	12 000	7 099	13 014	14 442	0
Luka urealniona ogółem	857 876	(54 102)	42 319	187 290	(1 242 000)	1 395 197
Luka skumulowana ogółem	857 876	803 774	846 093	1 033 383	(208 617)	1 186 580

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 6 miesięcy	Od 6 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa bilansowe razem	1 342 555	258 419	361 249	610 610	2 677 533	3 181 648
Pasywa bilansowe razem	619 659	251 060	254 226	539 085	3 939 032	1 661 453
Luka urealniona bilansowa	722 896	7 359	107 023	71 525	(1 261 499)	1 520 195
Luka skumulowana bilansowa	722 896	730 255	837 278	908 803	(352 696)	1 167 499
Zobowiązania pozabilansowe	20 934	8 113	7 395	18 111	2 375	0
Luka urealniona ogółem	701 962	(754)	99 628	53 414	(1 263 874)	1 520 195
Luka skumulowana ogółem	701 962	701 208	800 836	854 250	(409 624)	1 110 571

Aktywa oraz zobowiązania finansowe Banku według ich daty zapadalności i wymagalności na podstawie umownych niezdyktowanych płatności

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa									
Kasa oraz środki w Banku Centralnym	65 363	0	0	65 363	0	0	0	0	65 363
Należności od innych banków	5 699	0	10 036	15 735	30 160	0	30 160	0	45 895
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	2	0	0	2	693	0	693	0	695
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	1 146	1 146	0	0	0	0	1 146
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	104 752	89 952	380 289	574 993	1 522 754	2 930 500	4 453 254	141 584	5 169 831
Inwestycyjne aktywa finansowe:	92 988	0	284 765	377 753	1 054 479	28 306	1 082 785	4 019	1 464 557
- dostępne do sprzedaży	92 988	0	274 668	367 656	775 705	28 306	804 011	4 019	1 175 686
- utrzymywane do terminu zapadalności	0	0	10 097	10 097	278 774	0	278 774	0	288 871
Inwestycje w jednostkach zależnych	0	0	0	0	0	0	0	5 964	5 964
Pozostałe aktywa	37 462	354	5 885	43 701	2 528	0	2 528	0	46 229
Aktywa razem	306 266	90 306	682 121	1 078 693	2 610 614	2 958 806	5 569 420	151 567	6 799 680
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	10 114	5 587	73 686	89 387	18 433	0	18 433	86 984	194 804

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	0	0	2	0	0	0	0	2
Zobowiązania wobec innych banków	21 856	0	0	21 856	0	0	0	0	21 856
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przrzeczeniem odkupu	1 040	0	0	1 040	0	0	0	0	1 040
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	205	205	0	205
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	932	0	932	0	932
Zobowiązania wobec klientów	499 113	464 933	713 338	1 677 384	564 690	6 153	570 843	3 518 921	5 767 148
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	913	913	354 728	0	354 728	0	355 641
Zobowiązania podporządkowane	0	0	741	741	0	142 077	142 077	0	142 818
Pozostałe zobowiązania	107 574	463	404	108 441	382	285	667	0	109 108
Zobowiązania razem	629 585	465 396	715 396	1 810 377	920 732	148 720	1 069 452	3 518 921	6 398 750

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa									
Kasa oraz środki w Banku Centralnym	426 873	0	0	426 873	0	0	0	0	426 873
Należności od innych banków	5 150	0	0	5 150	40 191	0	40 191	0	45 341
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	0	0	19 794	0	0	0	0	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	603	0	603	0	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	1 140	0	1 140	0	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	92 185	102 733	382 855	577 773	1 507 418	3 107 857	4 615 275	135 626	5 328 674
Inwestycyjne aktywa finansowe:	0	35 154	204 815	239 969	953 859	39 395	993 254	14 814	1 248 037
- dostępne do sprzedaży	0	0	86 655	86 655	662 483	39 395	701 878	14 814	803 347
- utrzymywane do terminu zapadalności	0	35 154	118 160	153 314	291 376	0	291 376	0	444 690
Inwestycje w jednostkach zależnych	0	0	0	0	0	0	0	5 964	5 964
Pozostałe aktywa	27 859	37	7 632	35 528	2 361	0	2 361	0	37 889
Aktywa razem	571 861	137 924	595 302	1 305 087	2 505 572	3 147 252	5 652 824	156 404	7 114 315

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca włącznie	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Razem do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem powyżej 1 roku	O nieokreślonej zapadalności	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	0	0	10	0	0	0	0	10
Zobowiązania wobec innych banków	34 440	0	0	34 440	0	0	0	0	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	154 017	0	0	154 017	0	0	0	0	154 017
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	18	18	359	0	359	0	377
Zobowiązania wobec klientów	672 987	507 054	918 081	2 098 122	483 638	6 122	489 760	3 158 496	5 746 378
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	148 903	148 903	354 597	0	354 597	0	503 500
Zobowiązania podporządkowane	1 260	0	608	1 868	0	140 019	140 019	0	141 887
Pozostałe zobowiązania	76 065	13 200	448	89 713	73	171	244	0	89 957
Zobowiązania razem	938 779	520 254	1 068 058	2 527 091	838 667	146 312	984 979	3 158 496	6 670 566

Działalność w zakresie pozyskiwania finansowania

Bank pozyskuje finansowanie mające na celu zabezpieczenie płynności na jego bezpieczny bieżący rozwój przede wszystkim poprzez:

- rozwój bazy depozytowej klientów w obszarze detalicznym jako główny element wzrostu źródeł finansowania,
- depozyty instytucjonalne jako finansowanie uzupełniające.

Ponadto, w zależności od sytuacji rynkowej i popytu na produkty depozytowe, Bank zakłada również możliwość emisji obligacji krótkoterminowych.

Bank prowadzi również działalność w zakresie pozyskiwania finansowania długoterminowego ukierunkowaną na poprawę płynności długoterminowej przede wszystkim poprzez:

- rozwój bazy depozytów długoterminowych od osób prywatnych,
- emisje własnych obligacji długoterminowych.

Mając na celu optymalne dostosowanie struktury terminowej źródeł finansowania do struktury posiadanych aktywów, przy podejmowaniu decyzji co do finansowania, Bank bierze pod uwagę poziomy nadzorczych miar płynności oraz wewnętrznie ustanowione limity płynności.

Struktura źródeł finansowania Banku dostosowana jest do potrzeb wynikających z jego działalności kredytowej. Dywersyfikacja źródeł finansowania wg stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku przedstawiono w poniższej tabeli:

	Stan na		Stan na	
	31 grudnia 2016	Struktura	31 grudnia 2015	Struktura
	tys. zł	%	tys. zł	%
Zobowiązania klientowskie bez środków Poczty Polskiej i Grupy*	5 714 344	82%	5 555 669	77%
Kapitał własny	536 148	8%	554 940	8%
Obligacje płynnościowe*	355 000	5%	502 850	7%
Dług podporządkowany*	143 000	2%	140 340	2%
Pozostałe zobowiązania	113 910	2%	84 345	1%
Zobowiązania Poczty Polskiej i Grupy Poczty*	86 205	1%	217 901	3%
NBP i inne banki*	3 059	0%	18 500	0%
Transakcje repo	1 245	0%	154 393	2%
Razem	6 952 911	100%	7 228 938	100%

* wartość kapitału bez naliczonych odsetek, prowizji rozliczanych metodą ESP, pozostałych zobowiązań oraz rezerw, które zostały zaprezentowane w pozycji „Pozostałe zobowiązania”

47.3. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe jest to ryzyko utraty wartości aktywów, wzrostu poziomu zobowiązań lub zmiany wyniku finansowego Banku oraz jego kapitału w rezultacie wrażliwości na zmienność parametrów rynkowych (cen na rynku). Ryzyko rynkowe dotyczy pozycji bilansowych, jak i pozabilansowych. W Banku ryzyko rynkowe dzieli się na ryzyko stopy procentowej, ryzyko walutowe i ryzyko korekty wyceny kredytowej (ryzyko CVA - ang. *Credit Valuation Adjustment*).

Nadrzędnym celem zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku jest optymalizowanie procesu zarządzania ekspozycjami przy jednoczesnej ochronie wyniku finansowego.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym odbywa się w Banku na podstawie pisemnych zasad i procedur, w których są określone cele zarządzania ryzykiem rynkowym, metody identyfikacji, pomiaru, monitorowania, limitowania oraz raportowania ryzyka rynkowego. W regulacjach tych określony jest także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie zarządzania ryzykiem rynkowym.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania ryzykiem rynkowym, zgodnych z najlepszą praktyką bankową Bank dokonuje corocznego przeglądu obowiązujących zasad i procedur.

W Banku występuje organizacyjne wyodrębnienie jednostek odpowiedzialnych za kontrolę, monitorowanie oraz zarządzanie ryzykiem rynkowym.

Raporty ryzyka rynkowego sporządzane są z podziałem na ryzyko stopy procentowej księgi bankowej, ryzyko stopy procentowej księgi handlowej, ryzyko walutowe oraz ryzyko instrumentów pochodnych. Dzielne raporty służą do zarządzania operacyjnego ryzykiem rynkowym, natomiast raporty okresowe sporządzane są w celach zarządczych.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku ryzyko wyceny korekty kredytowej jest w opinii Banku nieznaczące i dotyczy tylko kilku transakcji pochodnych zawartych z bankami posiadającymi rating inwestycyjny. Wymóg kapitałowy z tytułu CVA wyniósł 12 tys. zł na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz 49 tys. zł na dzień 31 grudnia 2015 roku.

W zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym Bank w 2015 roku rozpoczął stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych dla portfela kredytów mieszkaniowych opartych na stawce WIBOR 3M z wykorzystaniem transakcji IRS. W 2016 roku Bank rozpoczął stosowanie rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych dla portfela kredytów mieszkaniowych opartych na stawce WIBOR 6M z wykorzystaniem transakcji IRS. Na dzień 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku wartość nominalna transakcji IRS opartych na stawce WIBOR 3M na potrzeby rachunkowości zabezpieczeń wyniosła 140 mln zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość nominalna transakcji IRS opartych na stawce WIBOR 6M na potrzeby rachunkowości zabezpieczeń wyniosła 75 mln zł.

Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest to ryzyko, na jakie narażony jest wynik finansowy oraz kapitały Banku z powodu niekorzystnych zmian stóp procentowych.

Ryzyko stopy procentowej wynika z następujących źródeł:

- ryzyka niedopasowania terminów przeszacowania – polegającego na niedopasowaniu wielkości przeszacowywanych w danym czasie aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, ryzyko to wyraża się w zagrożeniu przychodów Banku, w tym przede wszystkim odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania pozycji w bilansie powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek,
- ryzyka bazowego – wynikającego z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp procentowych produktów generujących przychody i koszty odsetkowe, które to instrumenty mają jednocześnie te same okresy przeszacowania,
- ryzyka krzywej dochodowości – polegającego na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku,
- ryzyka opcji klienta – powstającego, gdy klient zmienia wielkość i harmonogram przepływów gotówkowych aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, do czego ma prawo zgodnie z umową kredytową lub depozytową, bez ponoszenia dodatkowych kosztów oraz z różnymi typami instrumentów dłużnych zawierających opcje typu *call* lub *put*, dające możliwość np. wcześniejszego wykupu instrumentu.

Bank dostosowuje zarządzanie ryzykiem stopy procentowej do rodzaju i skali prowadzonej działalności. W Banku ryzyko stopy procentowej dzieli się na ryzyko stopy procentowej księgi bankowej i księgi handlowej.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest kształtowanie struktury aktywów i pasywów, zapewniające ochronę wartości bieżącej oraz wyniku odsetkowego Banku dla księgi bankowej, a także uzyskiwanie korzyści finansowych poprzez zawieranie transakcji w instrumentach stopy procentowej na własny rachunek w ramach księgi handlowej, przy zaakceptowanym poziomie ryzyka stopy procentowej.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej odbywa się w Banku na podstawie pisemnych zasad i procedur, które określają między innymi metody:

- identyfikacji ryzyka,
- wyliczania miar ryzyka (pomiar ryzyka),
- limitowania ekspozycji na ryzyko – określanie dopuszczalnego poziomu ryzyka,
- monitorowania pozycji i zmian w poszczególnych księgach, portfelach oraz poziomu wykorzystania limitów,
- raportowania ekspozycji na ryzyko,
- zabezpieczania ekspozycji narażonej na ryzyko stopy procentowej.

Pomiar i monitorowanie ryzyka stopy procentowej księgi bankowej dokonywane jest m.in. za pomocą następujących miar ryzyka:

- BPV (ang. *Basis Point Value*) – oznacza wyrażone w wartościach pieniężnych ryzyko stopy procentowej, jakie wiąże się z utrzymaniem danej pozycji przy zmianie stóp procentowych o jeden punkt bazowy,
- NII (ang. *net interest income*) – oznacza zmianę wyniku odsetkowego netto będącą różnicą między przychodami i kosztami odsetkowymi przy założonym poziomie zmiany stopy procentowej,
- wartości luki BPV w poszczególnych przedziałach przeszacowania,
- *Duration* – miara ryzyka stopy procentowej interpretowana jako średni czas trwania instrumentu lub portfela,
- wskaźników przedpłat kredytów i zrywalności depozytów dla poszczególnych typów produktów i podmiotów.

Z kolei pomiar i monitorowanie ryzyka stopy procentowej księgi handlowej dokonywane jest m.in. za pomocą następujących miar ryzyka:

- BPV oraz wartości luki BPV w poszczególnych przedziałach przeszacowania,
- wartości zagrożonej (VaR).

Dodatkowo Bank przeprowadza testy warunków skrajnych polegające na analizie wrażliwości, badającej wpływ zmian stóp procentowych na wartość bieżącą pozycji narażonych na ryzyko w oparciu o założone zmiany krzywej dochodowości, a także wpływ zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Banku. Bank w ramach testów warunków skrajnych dokonuje pomiaru swojej ekspozycji z wykorzystaniem zestawu różnych scenariuszy dla ryzyka stopy procentowej. Bank wykorzystuje scenariusze zakładające m.in.:

- nagłe równoległe przesunięcie w górę i w dół krzywej dochodowości na różną skalę,
- nagłe nachylenia i zmiany kształtu krzywej dochodowości (np. rosnące/spadające/niezmienione krótkoterminowe stopy procentowe, kiedy średnioterminowe lub długoterminowe stopy procentowe zmieniają się w innym tempie lub nawet w przeciwnym kierunku),
- ryzyko bazowe (w tym wynikające ze zmian w relacjach między najważniejszymi stopami rynkowymi),
- potencjalne zmiany w zachowaniu różnych rodzajów aktywów lub zobowiązań w ramach zakładanych scenariuszy.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko stopy procentowej księgi bankowej i księgi handlowej:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku i Departamentu Skarbu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Na potrzeby wyliczenia miar ryzyka księgi bankowej wartość bieżąca kredytów i depozytów wyznaczana jest w oparciu o stawki referencyjne wynikające z terminów ich przeszacowania i korekty płynnościowej z wykluczeniem marży komercyjnej realizowanej na produkcie. Dodatkowo testy warunków skrajnych dla przesunięcia krzywej w dół odbywają się przy założeniu, że oprocentowanie pozycji wrażliwych na ryzyko stopy procentowej nie obniży się poniżej 0%.

Poniższe tabele przedstawiają poziom ryzyka stopy procentowej księgi bankowej (miara BPV i testy warunków skrajnych) według stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Zestawienie BPV księgi bankowej

	BPV (1 p.b.)	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
księga bankowa	144	5

Wyniki testów warunków skrajnych na +/- 200 p.b. księgi bankowej

	Zmiana wartości bieżącej księgi bankowej	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
200 p.b. w dół	(32 658)	69
200 p.b. w górę	24 797	1 359

Poniższa tabela pokazuje zmianę rocznego wyniku odsetkowego w okresie 12 miesięcy następujących po dacie bilansowej przy zmianie stóp o +/- 100 p.b. i założonej niezmienności bilansu wg stanu na dzień bilansowy. Analiza uwzględnia następujące założenia:

- w przypadku spadku stóp: oprocentowanie kredytów nie będzie przekraczało ustawowego oprocentowania maksymalnego a oprocentowanie depozytów (terminowych i rachunków bieżących) nie spadnie poniżej 0%;
- w przypadku wzrostu stóp: dla nieoprocentowanych rachunków bieżących oprocentowanie nie wzrośnie.

Roczna zmiana wyniku odsetkowego przy zmianie stóp o +/- 100 p.b.

	Zmiana rocznego wyniku odsetkowego	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
100 p.b. w dół	(31 963)	(29 045)
100 p.b. w górę	19 150	14 589

W 2016 roku i 2015 roku działalność handlowa Banku w zakresie stopy procentowej ograniczała się do transakcji na polskich papierach skarbowych w złotych. Bank nie zawierał spekulacyjnych transakcji pochodnych na własny rachunek oraz transakcji pochodnych z klientami. W 2016 roku Bank nie posiadał otwartych pozycji spekulacyjnych stopy procentowej na koniec dnia.

Poniższa tabela przedstawia poziom ryzyka stopy procentowej księgi handlowej (miara BPV) według stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Zestawienie BPV księgi handlowej

	BPV (1 p.b.)	
	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
księga handlowa	0	0

Poniżej przedstawione są aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe Banku sklasyfikowane według kryterium ryzyka stopy procentowej – terminu przeszacowania dla pozycji o oprocentowaniu zmiennym lub terminu zapadalności/wymagalności dla pozycji o oprocentowaniu stałym, według stanu na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	60 094	0	0	0	0	5 269	65 363
Należności od innych banków	0	0	40 000	0	0	5 895	45 895
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	695	695
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	0	1 146	1 146
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 016 917	2 100 261	910 988	8 054	0	133 611	5 169 831
Inwestycyjne aktywa finansowe:	168 000	0	291 000	972 600	20 000	12 957	1 464 557
- dostępne do sprzedaży	168 000	0	281 000	705 600	20 000	1 086	1 175 686
- utrzymywane do terminu zapadalności	0	0	10 000	267 000	0	11 871	288 871
Inwestycje w jednostkach zależnych	0	0	0	0	0	5 964	5 964
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	42 593	42 593
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	74 749	74 749
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	0	0	0	0	0	35 889	35 889
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	46 229	46 229
Razem aktywa	2 245 011	2 100 261	1 241 988	980 654	20 000	364 997	6 952 911

Stan na 31 grudnia 2016	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	0	0	0	0	2	2
Zobowiązania wobec innych banków	20 984	0	0	0	0	872	21 856
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1 040	0	0	0	0	0	1 040
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	205	205
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	0	932	932
Zobowiązania wobec klientów	4 104 562	455 352	662 911	524 100	20	20 203	5 767 148
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	315 000	40 000	0	641	355 641
Zobowiązania podporządkowane	43 000	0	100 000	0	0	(182)	142 818
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	5 001	5 001
Rezerwy	0	0	0	0	0	13 012	13 012
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	109 108	109 108
Kapitały	0	0	0	0	0	536 148	536 148
Razem zobowiązania i kapitały	4 169 586	455 352	1 077 911	564 100	20	685 942	6 952 911
Luka	(1 924 575)	1 644 909	164 077	416 554	19 980	(320 945)	0
Pozycje pozabilansowe							Razem
Transakcje stopy procentowej:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa	0	0	140 000	120 000	0	0	260 000
Zobowiązania	140 000	20 000	100 000	0	0	0	260 000
Luka	(140 000)	(20 000)	40 000	120 000	0	0	0
Luka razem	(2 064 575)	1 624 909	204 077	536 554	19 980	(320 945)	0

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	421 682	0	0	0	0	5 191	426 873
Należności od innych banków	0	0	40 000	0	0	5 341	45 341
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 782	0	0	0	0	12	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	603	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	0	0	0	0	0	1 140	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 939 936	2 361 130	885 468	2 205	0	139 935	5 328 674
Inwestycyjne aktywa finansowe:	75 000	50 000	194 000	849 600	30 000	49 437	1 248 037
- dostępne do sprzedaży	75 000	0	94 000	572 600	30 000	31 747	803 347
- utrzymywane do terminu zapadalności	0	50 000	100 000	277 000	0	17 690	444 690
Inwestycje w jednostkach zależnych	0	0	0	0	0	5 964	5 964
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0	0	0	44 522	44 522
Wartości niematerialne	0	0	0	0	0	53 362	53 362
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	0	0	0	0	0	16 739	16 739
Pozostałe aktywa	0	0	0	0	0	37 889	37 889
Razem aktywa	2 456 400	2 411 130	1 119 468	851 805	30 000	360 135	7 228 938

Bank w powyższej tabeli dokonał zmiany sposobu prezentacji kredytów i pożyczek przeterminowanych oraz odpisów aktualizujących w kwocie 108 431 tys. zł, które w sprawozdaniu finansowym Banku za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku były ujmowane w przedziale „Do 1 miesiąca” w pozycji „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”. W niniejszym sprawozdaniu finansowym kredyty i pożyczki przeterminowane oraz odpisy aktualizujące zostały zaprezentowane w przedziale „Aktywa/zobowiązania nieoprocentowane”.

Stan na 31 grudnia 2015	Do 1 miesiąca	Od 1 miesiąca do 3 miesięcy	Od 3 miesięcy do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Aktywa/ zobowiązania nieoprocentowane	Razem
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	0	0	0	0	0	10	10
Zobowiązania wobec innych banków	32 893	0	0	0	0	1 547	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	154 006	0	0	0	0	11	154 017
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	377	377
Zobowiązania wobec klientów	3 875 860	537 146	879 183	438 128	25	16 036	5 746 378
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	0	462 850	40 000	0	650	503 500
Zobowiązania podporządkowane	90 340	0	50 000	0	0	1 547	141 887
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	0	0	0	0	2 145	2 145
Rezerwy	0	0	0	0	0	1 287	1 287
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0	0	89 957	89 957
Kapitały	0	0	0	0	0	554 940	554 940
Razem zobowiązania i kapitały	4 153 099	537 146	1 392 033	478 128	25	668 507	7 228 938
Luka	(1 696 699)	1 873 984	(272 565)	373 677	29 975	(308 372)	0
Pozycje pozabilansowe							Razem
Transakcje stopy procentowej:	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Aktywa	0	0	150 000	360 000	0	0	510 000
Zobowiązania	272 480	20 000	225 000	0	0	0	517 480
Luka	(272 480)	(20 000)	(75 000)	360 000	0	0	(7 480)
Luka razem	(1 969 179)	1 853 984	(347 565)	733 677	29 975	(308 372)	(7 480)

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe jest to ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku finansowego Banku oraz poziomu jego kapitałów z tytułu niekorzystnych zmian kursów walutowych.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ochrona wyniku finansowego z tytułu różnic kursowych oraz uzyskiwanie korzyści finansowych poprzez zawieranie transakcji walutowych na własny rachunek przy zaakceptowanym poziomie ryzyka.

Bank w procesie zarządzania ryzykiem walutowym mierzy to ryzyko poprzez:

- wyliczanie pozycji całkowitej Banku,
- wyliczanie pozycji w poszczególnych walutach,
- wyliczanie wartości zagrożonej (VaR),
- przeprowadzanie testów warunków skrajnych.

Wartość narażona na ryzyko (VaR) definiowana jest jako maksymalna strata, którą może ponieść Bank w założonym horyzoncie czasowym, z określonym prawdopodobieństwem. Bank wylicza wartości VaR metodą symulacji historycznej przy założeniu 99,2% przedziału ufności i 10-dniowego okresu utrzymywania pozycji.

Testy warunków skrajnych będące dopełnieniem miary VaR dla ryzyka walutowego służą określeniu potencjalnej straty, na jaką narażony jest Bank przy wystąpieniu bardzo niekorzystnych (skrajnych) zmian kursów walutowych.

W procesie zarządzania ryzykiem walutowym Bank codziennie monitoruje:

- wartość pozycji w poszczególnych walutach,
- limity ograniczające wartość VaR oraz całkowitą pozycję walutową,
- limity stop-loss ograniczające wartość straty w okresie dziennym, tygodniowym i miesięcznym.

Statystyka miary VaR dla ryzyka walutowego w 2016 roku oraz wg stanu na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku

	Wartość minimalna w 2016 roku	Wartość maksymalna w 2016 roku	Wartość średnia w 2016 roku	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
VaR	4	461	157	235	409

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko walutowe:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku i Departamentu Skarbu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Poniższa tabela zawiera zestawienie wartości pozycji walutowych dla USD, EUR, GBP, CHF w 2016 roku według stanu na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku. Wartość maksymalna, minimalna i średnia zostały przedstawione w odniesieniu do wartości bezwzględnych pozycji (w tys. waluty).

	Wartość minimalna w 2016 roku	Wartość maksymalna w 2016 roku	Wartość średnia w 2016 roku	Stan na 31 grudnia 2016	Stan na 31 grudnia 2015
	tys.	tys.	tys.	tys.	tys.
USD	0	1 044	440	879	(66)
EUR	5	3 500	449	(164)	3 328
GBP	0	36	15	13	27
CHF	7	50	25	32	39

W 2016 roku i 2015 roku ryzyko walutowe Banku kształtowało się na niskim poziomie, co wynikało z niewielkiego udziału aktywów i pasywów walutowych w sumie bilansowej (poniżej 2%). Wartość całkowitej pozycji walutowej w okresie od 31 grudnia 2015 roku do lutego 2016 roku przekroczyła 2% funduszy własnych. W okresie od lutego 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku wartość całkowitej pozycji walutowej nie przekraczała 2% funduszy własnych.

Poniżej przedstawione są aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe Banku na 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku według podziału walutowego.

Stan na 31 grudnia 2016	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	62 622	2 200	497	495	118	0	0	46	65 363
Należności od innych banków	42 718	1 551	351	1 014	243	135	33	477	45 895
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	695	0	0	0	0	0	0	0	695
Instrumenty finansowe zabezpieczające	1 146	0	0	0	0	0	0	0	1 146
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 169 182	649	147	0	0	0	0	0	5 169 831
Inwestycyjne aktywa finansowe:	1 460 538	84	19	3 935	942	0	0	0	1 464 557
- dostępne do sprzedaży	1 171 667	84	19	3 935	942	0	0	0	1 175 686
- utrzymywane do terminu zapadalności	288 871	0	0	0	0	0	0	0	288 871
Inwestycje w jednostkach zależnych	5 964	0	0	0	0	0	0	0	5 964
Rzeczowe aktywa trwałe	42 593	0	0	0	0	0	0	0	42 593
Wartości niematerialne	74 749	0	0	0	0	0	0	0	74 749
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	35 889	0	0	0	0	0	0	0	35 889
Pozostałe aktywa	45 182	1 047	237	0	0	0	0	0	46 229
Razem aktywa	6 941 278	5 531	1 251	5 444	1 303	135	33	523	6 952 911

Stan na 31 grudnia 2016	Waluta								Pozostałe waluty w przeliczeniu na PLN	Razem
	PLN	EUR		USD		CHF				
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie			
Zobowiązania	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł	
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	0	0	0	0	0	0	0	2	
Zobowiązania wobec innych banków	21 856	0	0	0	0	0	0	0	21 856	
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	1 040	0	0	0	0	0	0	0	1 040	
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	205	0	0	0	0	0	0	0	205	
Instrumenty finansowe zabezpieczające	932	0	0	0	0	0	0	0	932	
Zobowiązania wobec klientów	5 760 112	5 260	1 189	1 762	422	4	1	10	5 767 148	
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	355 641	0	0	0	0	0	0	0	355 641	
Zobowiązania podporządkowane	142 818	0	0	0	0	0	0	0	142 818	
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	5 001	0	0	0	0	0	0	0	5 001	
Rezerwy	13 012	0	0	0	0	0	0	0	13 012	
Pozostałe zobowiązania	109 095	6	1	7	2	0	0	0	109 108	
Razem zobowiązania	6 409 714	5 266	1 190	1 769	424	4	1	10	6 416 763	
Kapitały	536 148	0	0	0	0	0	0	0	536 148	
Razem pasywa	6 945 862	5 266	1 190	1 769	424	4	1	10	6 952 911	
Zaangażowanie netto	(4 584)	265	61	3 675	879	131	32	513	0	
Pozycje pozabilansowe	183 446	(1 084)	(245)	0	0	0	0	(51)	182 311	
Aktywa	183 640	52	12	0	0	0	0	0	183 692	
Pasywa	194	1136	257	0	0	0	0	51	1 381	
Luka	178 862	(819)	(184)	3 675	879	131	32	462	182 311	

Stan na 31 grudnia 2015	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Kasa, środki w Banku Centralnym	424 419	2 266	532	131	34	0	0	57	426 873
Należności od innych banków	42 068	1 471	345	994	255	156	40	652	45 341
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19 794	0	0	0	0	0	0	0	19 794
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	603	0	0	0	0	0	0	0	603
Instrumenty finansowe zabezpieczające	1 140	0	0	0	0	0	0	0	1 140
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 327 496	1 178	276	0	0	0	0	0	5 328 674
Inwestycyjne aktywa finansowe:	1 233 223	14 814	3 476	0	0	0	0	0	1 248 037
- dostępne do sprzedaży	788 533	14 814	3 476	0	0	0	0	0	803 347
- utrzymywane do terminu zapadalności	444 690	0	0	0	0	0	0	0	444 690
Inwestycje w jednostkach zależnych	5 964	0	0	0	0	0	0	0	5 964
Rzeczowe aktywa trwałe	44 522	0	0	0	0	0	0	0	44 522
Wartości niematerialne	53 362	0	0	0	0	0	0	0	53 362
Aktywa lub składniki aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego netto	16 739	0	0	0	0	0	0	0	16 739
Pozostałe aktywa	37 219	670	157	0	0	0	0	0	37 889
Razem aktywa	7 206 549	20 399	4 786	1 125	289	156	40	709	7 228 938

Stan na 31 grudnia 2015	Waluta								Razem
	PLN	EUR		USD		CHF		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Zobowiązania	tys. zł	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys.	tys. zł	tys. zł
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	10	0	0	0	0	0	0	0	10
Zobowiązania wobec innych banków	34 440	0	0	0	0	0	0	0	34 440
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	154 017	0	0	0	0	0	0	0	154 017
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	377	0	0	0	0	0	0	0	377
Zobowiązania wobec Klientów	5 738 760	6 205	1 456	1 374	352	0	0	39	5 746 378
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	503 500	0	0	0	0	0	0	0	503 500
Zobowiązania podporządkowane	141 887	0	0	0	0	0	0	0	141 887
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2 145	0	0	0	0	0	0	0	2 145
Rezerwy	1 287	0	0	0	0	0	0	0	1 287
Pozostałe zobowiązania	89 921	29	7	7	2	0	0	0	89 957
Razem zobowiązania	6 666 344	6 234	1 463	1 381	354	0	0	39	6 673 998
Kapitały	554 940	0	0	0	0	0	0	0	554 940
Razem pasywa	7 221 284	6 234	1 463	1 381	354	0	0	39	7 228 938
Zaangażowanie netto	(14 735)	14 165	3 323	(256)	(65)	156	40	670	0
Pozycje pozabilansowe	216 522	(636)	(149)	0	0	0	0	0	215 886
Aktywa	216 845	305	72	0	0	0	0	0	217 150
Pasywa	323	941	221	0	0	0	0	0	1 264
Luka	201 787	13 529	3 174	(256)	(65)	156	40	670	215 886

Pochodne instrumenty finansowe

W ofercie Banku znajdują się instrumenty pochodne, jednak Bank nie jest aktywnym uczestnikiem rynku instrumentów pochodnych. W ramach operacji wykonywanych przez Bank zawierane są transakcje pochodne w celach zarządzania ryzykiem walutowym i ryzykiem stopy procentowej i dotyczą one transakcji IRS, OIS i FRA w PLN oraz transakcji FX SWAP. W 2016 roku oraz 2015 roku Bank nie zawierał spekulacyjnych transakcji pochodnych na własny rachunek oraz transakcji pochodnych z klientami.

Bank codziennie wycenia instrumenty pochodne wykorzystując model zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Podstawą wyceny są ogólnodostępne stawki oraz kwotowania rynkowe. Z uwagi na nieznaczącą skalę transakcji na instrumentach pochodnych zawieranych do czerwca 2015 roku wyłącznie z bankami posiadającymi ratingi inwestycyjne, a od lipca 2015 roku rozliczanych głównie poprzez KDPW CCP (transakcje IRS, OIS i FRA w PLN), Bank w wycenie instrumentów pochodnych nie uwzględnia ryzyka kredytowego kontrahenta oraz własnego ryzyka kredytowego, które w opinii Banku ma nieznaczący wpływ na wycenę zawartych transakcji pochodnych.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty dotyczące ekspozycji w instrumentach pochodnych:

- raport dzienny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku i Departamentu Skarbu,
- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.

Dodatkowo Bank przeprowadza testy warunków skrajnych polegające na analizie wrażliwości, badającej wpływ zmian stóp procentowych na wycenę instrumentów pochodnych o założone zmiany krzywej dochodowości.

47.4. Ryzyko operacyjne

Bank określa ryzyko operacyjne jako ryzyko poniesienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi, systemów technicznych lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja nie obejmuje ryzyka strategicznego i ryzyka reputacji, którymi zarządza się odrębnie, natomiast uwzględnia ryzyko prawne.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, w Banku funkcjonuje struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmująca wszystkie komórki organizacyjne, oddział, placówki i mikrooddziały oraz jednostki zależne. Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest przez wszystkich dyrektorów w podległych im obszarach.

W ramach bieżącego zarządzania podejmowane są działania mające na celu ocenę skali występującego ryzyka, ograniczenie skutków występujących zdarzeń oraz redukcję możliwości wystąpienia ryzyka w przyszłości. Nadzór nad całościowym procesem zarządzania ryzykiem operacyjnym sprawuje Zarząd Banku. Funkcję opiniodawczą w zakresie podejmowanych działań mających wpływ na ryzyko operacyjne pełni Komitet Ryzyka Operacyjnego. Z kolei funkcja koordynowania procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym została umiejscowiona w Pionie Ryzyka.

Każdy pracownik w ramach swojego stanowiska pracy identyfikuje zdarzenia ryzyka operacyjnego, które następnie są gromadzone w dedykowanej do tego celu bazie danych. Zdarzenia są na bieżąco weryfikowane przez tzw. koordynatorów ryzyka operacyjnego oraz monitorowane przez komórkę koordynującą pod względem liczby występujących zdarzeń oraz wielkości strat. Monitorowanie zagrożeń pozwala na podejmowanie działań w zakresie ograniczania skutków zdarzeń oraz wdrażania instrumentów ograniczających ryzyko.

W ramach identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnego Bank monitoruje wykorzystanie apetytu na ryzyko operacyjne, kształtowanie się kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI), a także cyklicznie przeprowadza proces samooceny ryzyka operacyjnego. Proces samooceny obejmuje wszystkie komórki organizacyjne centrali Banku a także spółki zależne.

W Banku przygotowywane są cykliczne raporty dotyczące narażenia na ryzyko operacyjne tj. raport kwartalny dla Komitetu Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym (KRO), Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.

Mając na względzie ograniczanie ryzyka operacyjnego, Bank nieustannie optymalizuje procesy w ramach struktur Banku oraz w obszarze współpracy z podmiotami Grupy, jak i z Poczta Polska S.A.

Dodatkowo w zakresie ograniczania ryzyka operacyjnego w Banku obowiązują między innymi procedury związane z realizacją Generalnych zasad polityki bezpieczeństwa Banku Pocztowego S.A. dotyczące przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy, przeciwdziałania przestępczości, zasad ochrony zasobów Banku, zarządzania ciągłością działania, ochrony danych osobowych, informacji niejawnych i tajemnicy przedsiębiorcy oraz zasad zarządzania bezpieczeństwem informacji w systemach teleinformatycznych.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgodnych z najlepszą praktyką bankową, Bank dokonuje corocznego przeglądu obowiązujących zasad i procedur.

47.5. Pozostałe ryzyka

Poza powyżej wymienionymi i szczegółowo opisanymi rodzajami ryzyka Bank identyfikuje i ocenia następujące rodzaje ryzyka:

- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko strategiczne,
- ryzyko cyklu gospodarczego,
- ryzyko reputacji,
- ryzyko outsourcingu.

Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności to ryzyko wystąpienia skutków nieprzestrzegania przez Bank przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania. Bank uwzględnia także ryzyko braku zgodności generowane zarówno przez Bank jak również przez jednostki zależne oraz zarządza ryzykiem braku zgodności wynikającym ze współpracy Banku z Poczta Polska S.A.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności jest realizowany na podstawie pisemnych zasad i procedur. Określają one podstawowe zasady działania pracowników Banku, wyjaśniają główne procesy identyfikujące ryzyko braku zgodności oraz umożliwiają zarządzanie ryzykiem braku zgodności na wszystkich szczeblach organizacji Banku.

Zakres zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje następujące obszary:

- zgodność działania Banku z przepisami prawa i wymogami obowiązującymi banki,
- przestrzeganie właściwych standardów rynkowych, dobrych praktyk i kodeksów postępowania przyjętych przez sektor bankowy,
- przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu,
- przeciwdziałanie przestępczości na szkodę Banku.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje identyfikację ryzyka, pomiar, monitorowanie, ograniczanie i raportowanie.

Identyfikacja ryzyka braku zgodności jest procesem ciągłym i odbywa się:

- na etapie opiniowania przepisów wewnętrznych przez komórkę ds. obsługi prawnej pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa i wymogami obowiązującymi banki,
- z wykorzystaniem wyników testów zgodności oraz procesów samooceny zgodności przepisów wewnętrznych Banku,
- na podstawie bieżących analiz m.in.: bazy zdarzeń ryzyka operacyjnego, protokołów z kontroli funkcjonalnej następczej oraz raportów z audytów wewnętrznych, rejestru spraw sądowych, informacji o reklamacjach i skargach klientów mających związek z ryzykiem braku zgodności, informacji od kierujących komórkami o występujących ryzykach braku zgodności, zgłoszeń popełnienia przestępstwa.

Zidentyfikowane przypadki występującego ryzyka braku zgodności komórka ds. compliance ewidencjonuje w bazie zdarzeń ryzyka braku zgodności.

Proces pomiaru ryzyka braku zgodności jest realizowany w okresach kwartalnych przez komórkę ds. compliance przy wykorzystaniu arkusza oceny ryzyka uwzględniającego prognozowany wpływ skutków ryzyka braku zgodności na organizację oraz klientów i prawdopodobieństwo jego wystąpienia, a także inne kryteria takie jak np.:

- liczba występujących zdarzeń ryzyka braku zgodności lub rzeczywistych strat z tytułu występującego ryzyka,
- liczba krytycznych artykułów, informacji w prasie oraz zarzutów wobec Banku w zakresie ryzyka braku zgodności.

Wynikiem pomiaru jest ocena poziomu ryzyka wg 3 stopniowej skali (poziom niski, średni, wysoki).

W zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności wynikającym ze współpracy Banku z Poczta Polska S.A. komórka ds. compliance ewidencjonuje zdarzenia ryzyka braku zgodności oraz monitoruje działania dotyczące wyjaśnienia i ograniczenia ryzyka braku zgodności.

Ryzyko strategiczne

Ryzyko strategiczne jest to ryzyko na jakie narażony jest Bank, jego wynik finansowy i kapitał, z tytułu niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, braku lub wadliwej realizacji przyjętej strategii oraz zmian w otoczeniu biznesowym lub niewłaściwej reakcji na zachodzące w nim zmiany.

W kwietniu 2015 roku Rada Nadzorcza Banku zatwierdziła „Strategię rozwoju Banku Pocztowego S.A. w latach 2015-2018”, której założenia wyznaczyły tempo rozwoju Banku i spółek zależnych Banku utrzymując dotychczasowy kierunek rozwoju.

Istotne zmiany w otoczeniu Banku, m.in. nowa Strategia Grupy Poczty Polskiej, perspektywa włączenia w realizację programów rządowych jak również niepełna realizacja dotychczasowych założeń strategicznych stały się przesłanką do rozpoczęcia pracy nad nową Strategią Banku, która zostanie opracowana do połowy 2017 roku wraz z funkcjonalnym systemem zarządzania strategicznego oraz monitorowania realizacji założonych celów strategicznych.

Ryzyko cyklu gospodarczego

Ryzyko cyklu gospodarczego to ryzyko długotrwałego wpływu niekorzystnej fazy cyklu gospodarczego (np. spowolnienia lub recesji) na wynik finansowy lub poziom kapitałów własnych Banku.

Sytuacja w gospodarce wpływa na kondycję sektora bankowego i w związku z tym Bank prowadzi stały monitoring wskaźników makroekonomicznych obrazujących stan polskiej gospodarki, jak również raz w miesiącu przygotowuje szczegółowe raporty makroekonomiczne będące podstawą do podejmowania odpowiednich decyzji przez władze Banku.

Ryzyko cyklu gospodarczego ujawnia się w przypadku pogorszenia koniunktury gospodarczej. W przypadku wzrostu bezrobocia, wzrostu podatków, wzrostu wskaźnika *CPI* (inflacji) lub jego istotnego i trwałego spadku (deflacji), wzrostu stóp procentowych lub występowania istotnych zmian kursów walutowych należy liczyć się z możliwością pogorszenia sytuacji finansowej klientów (w tym Nestorów, jako grupy docelowej Banku), co może przełożyć się na obniżenie ich zdolności do terminowego regulowania zaciągniętych zobowiązań oraz popytu na produkty oferowane przez Bank (depozyty, kredyty). Pogorszenie się koniunktury może spowodować również wzrost odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek lub ograniczyć wzrost wartości portfela kredytowego Banku na skutek mniejszego popytu na kredyt oraz niższej liczby klientów spełniających warunki umożliwiające uzyskanie pożyczki. W warunkach utrzymującej się niestabilnej sytuacji rynkowej, spowolnienia gospodarczego i rosnącego bezrobocia może również nastąpić istotny spadek wartości aktywów klientów Banku, m.in. wartości nieruchomości stanowiących zabezpieczenie udzielanych przez Bank kredytów.

Ze względu na wciąż niestabilne otoczenie zewnętrzne w 2016 roku, zarówno makroekonomiczne jak i polityczne, mające potencjalny wpływ na aktywność gospodarczą w kraju, ocena ryzyka cyklu gospodarczego w Banku była utrzymywana na poziomie istotnym. Pomimo dobrych fundamentów polskiej gospodarki, poprawy sytuacji na rynku pracy i stabilności finansów publicznych, wydarzenia na świecie takie jak kryzys migracyjny w Europie, referendum w Wielkiej Brytanii w sprawie jej wyjścia z UE, spowolnienie gospodarcze w Chinach, nadal tłący się konflikt rosyjsko-ukraiński oraz wciąż stosunkowo niski poziom cen ropy naftowej i związane z nim procesy deflacyjne, rodziły ryzyko ewentualnego dalszego łagodzenia polityki pieniężnej, zazwyczaj negatywnie odbijającego się na sektorze bankowym.

Ryzyko reputacji

Jest to ryzyko związane z pogorszeniem się reputacji Banku, czyli jego reputacji w oczach klientów i interesariuszy, obecnych lub potencjalnych. Skutkiem pogorszenia reputacji może być niekorzystny wpływ na kapitał Banku, czyli negatywny wpływ na planowany wynik finansowy Banku, m.in. poprzez odpływ klientów oraz spowolniony lub zahamowany napływ nowych.

Zarządzanie ryzykiem reputacji ma na celu zapewnienie dobrego wizerunku Banku, jak również zminimalizowanie prawdopodobieństwa pogorszenia się jego reputacji, a co za tym idzie niekorzystnego wpływu na kapitał Banku. Zarządzanie ryzykiem reputacji realizowane jest poprzez:

- stały monitoring i analizę zdarzeń oraz przekazów medialnych, mogących mieć wpływ na wizerunek Banku oraz, w razie konieczności, realizację działań zaradczych,
- okresowe raportowanie na temat poziomu ryzyka reputacji.

Ryzyko outsourcingu

Ryzyko outsourcingu jest to ryzyko negatywnego wpływu ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania Banku, jego majątku lub pracowników.

Powierzenie czynności bankowych oraz czynności faktycznych związanych z działalnością bankową podmiotom zewnętrznym niesie ze sobą konieczność przeprowadzenia przez Bank szeregu analiz, zarówno przed, jak i w trakcie współpracy z insourcerem. Ocena istotności ryzyka outsourcingu zależy od zakresu zleczanych czynności oraz liczby podmiotów wykonujących te czynności w imieniu i na zlecenie Banku. Powierzenie szerokiego zakresu czynności małej liczbie podmiotów zewnętrznych powoduje ryzyko koncentracji i potencjalne problemy związane z zapewnieniem terminowego wykonania czynności, w przypadku zaprzestania przez te podmioty świadczenia usług. Z kolei zbyt duża liczba insourcerów powoduje, że Bank nie może wykluczyć możliwości utraty choćby częściowej kontroli nad wykonywaniem zleczonych czynności.

Zarządzanie ryzykiem outsourcingu odbywa się w Banku na podstawie pisemnych zasad i procedur, w których są zawarte metody identyfikacji, pomiaru oraz monitorowania ryzyka outsourcingu. W regulacjach tych określono także zakres kompetencji poszczególnych jednostek Banku w procesie powierzenia czynności bankowych oraz czynności faktycznych związanych z działalnością bankową podmiotom zewnętrznym.

Kluczowe informacje na temat ryzyka outsourcingu są okresowo prezentowane na posiedzeniach Komitetu Ryzyka Operacyjnego

47. Zarządzanie kapitałem

Zarządzanie adekwatnością kapitałową ma na celu utrzymywanie posiadanych przez Bank kapitałów własnych na poziomie nie niższym niż wymagany przez zewnętrzne i wewnętrzne regulacje. Regulacje te uzależniają wymagany poziom kapitałów od skali działalności i podejmowanego ryzyka.

Mając na uwadze powyższy cel Bank regularnie:

- identyfikuje ryzyka istotne z punktu widzenia swojej działalności,
- zarządza ryzykami istotnymi,
- wyznacza kapitał wewnętrzny, który zobowiązuje się posiadać na wypadek materializacji ryzyka,
- kalkuluje i raportuje miary adekwatności kapitałowej,
- alokuje kapitał wewnętrzny na obszary biznesowe,
- przeprowadza testy warunków skrajnych,
- porównuje potrzeby kapitałowe z posiadanym poziomem kapitałów własnych,
- integruje proces oceny adekwatności kapitałowej z procesem opracowywania Strategii Banku, planów finansowych i sprzedażowych.

Bank przygotowuje następujące cykliczne raporty w celu bieżącego monitorowania adekwatności kapitałowej:

- raport miesięczny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz dla Zarządu Banku,
- raport kwartalny dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku.

W 2016 roku poziom współczynnika wypłacalności, współczynnika kapitału Tier 1 oraz wewnętrznego współczynnika wypłacalności Banku kształtował się powyżej wymaganego minimalnego poziomu regulacyjnego.

W celu zapewnienia wysokich standardów zarządzania kapitałowego, zgodnych z najlepszą praktyką bankową, Bank dokonuje corocznego przeglądu obowiązujących zasad i procedur.

Fundusze własne i współczynnik wypłacalności

Dla celów wyznaczania funduszy własnych Bank stosuje metody wynikające z Rozporządzenia CRR. Fundusze własne Banku składają się z funduszy podstawowych Tier 1 (CET1) oraz funduszy Tier 2 w ujęciu jednostkowym (Bank na mocy przepisów Rozporządzenia CRR zwolniony jest z ustalenia wymogów kapitałowych na poziomie skonsolidowanym).

W 2016 roku fundusze podstawowe Tier 1 Banku obejmowały:

- instrumenty kapitałowe spełniające warunki, o których mowa w Rozporządzeniu CRR,
- agio emisyjne związane z instrumentami, o których mowa w punkcie powyżej,

- zyski zatrzymane, w tym zyski z bieżącego okresu lub zyski roczne przed podjęciem formalnej decyzji potwierdzającej ostateczny wynik finansowy w danym roku po uzyskaniu uprzedniego zezwolenia właściwego organu,
 - skumulowane inne całkowite dochody,
 - kapitały rezerwowe,
 - fundusz ogólnego ryzyka,
 - niezrealizowane zyski i straty wyceniane według wartości godziwej (w kwotach uwzględniających przepisy przejściowe, o których mowa w art. 467 oraz art. 468 Rozporządzenia CRR),
 - inne pozycje funduszy podstawowych Tier 1, określone w Rozporządzeniu CRR,
- i uwzględniały korekty z tytułu:
- wartości niematerialnych według ich wyceny bilansowej,
 - filtrów ostrożnościowych oraz
 - innych pozycji pomniejszających fundusze podstawowe Tier 1, określonych w Rozporządzeniu CRR.

W czerwcu 2016 roku, Bank dokonał emisji obligacji podporządkowanych serii P1 o wartości nominalnej 50 000 tys. zł i dacie zapadalności 8 czerwca 2026 roku. W dniu 23 czerwca 2016 roku Bank uzyskał zgodę KNF na zaliczenie ww. obligacji jako instrumentów w kapitale Tier 2 (sygn. DBK/DBK2/7100/5/4/2016/AN).

Jednocześnie w lipcu 2016 roku Bank dokonał wcześniejszego wykupu obligacji podporządkowanych Serii BP0721 o wartości nominalnej 47 340 tys. zł, które na podstawie decyzji KNF z dnia 04 października 2011 roku (sygn. DNB/IV/7100/2/5/IL/11) zostały zaliczone do funduszy uzupełniających (obecnie kapitału Tier 2) Banku. W dniu 23 czerwca 2016 roku Bank uzyskał zezwolenie KNF na wcześniejszy wykup ww. obligacji (sygn. DBK/DBK2/7100/4/5/2016/AN).

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku fundusze Tier 2 Banku stanowiły środki pieniężne pochodzące z uzyskanej w 2014 roku pożyczki podporządkowanej udzielonej przez Poczta Polska S.A. oraz dwóch emisji obligacji podporządkowanych (przeprowadzonych odpowiednio w 2012 roku oraz 2016 roku).

Poniższa tabela prezentuje wartości funduszy własnych, współczynnika wypłacalności oraz współczynnika Tier 1 na 31 grudnia 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku.

Fundusze własne	Stan na 31 grudnia 2016 tys. zł	Stan na 31 grudnia 2015 tys. zł
Kapitał podstawowy Tier 1	460 126	480 417
Opłacone instrumenty kapitałowe	110 133	110 133
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier 1	0	0
Agio	55 356	55 691
Zyski zatrzymane, w tym:	2 724	25 086
- zysk (zweryfikowany zysk za II kwartał)	10 011	25 086
- strata (część nieuznanego zysku bieżącego)	(7 287)	0
Skumulowane inne całkowite dochody	(9 273)	11 908
Korekty z tytułu niezrealizowanych zysków/strat z instrumentów w kapitale podstawowym Tier 1*	(789)	(8 146)
Kapitał rezerwowy	252 862	225 577
Fundusze ogólne ryzyka bankowego	124 345	114 345
Inne wartości niematerialne	(74 749)	(53 362)
Dodatkowe korekty wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny	(483)	(815)
Kapitał uzupełniający Tier 2	134 715	126 138
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier 2	134 715	93 000
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale Tier 2	0	33 138
Fundusze własne	594 841	606 555

* Korekta dotyczy usunięcia części dodatniej wyceny z tyt. niezrealizowanych zysków w okresie przejściowym.

Wymogi kapitałowe	Stan na	Stan na
	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
	tys. zł	tys. zł
Wymogi kapitałowe dla ryzyka kredytowego, kredytowego kontrahenta, rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie, w tym dla ekspozycji	288 913	293 382
z wagą ryzyka 0%	0	0
z wagą ryzyka 20%	3 336	4 128
z wagą ryzyka 35%	41 643	43 364
z wagą ryzyka 50%	488	2 535
z wagą ryzyka 75%	170 588	176 316
z wagą ryzyka 100%	60 275	57 036
z wagą ryzyka 150%	4 189	5 454
z wagą ryzyka 250%	8 371	4 540
pozostałe wagi ryzyka	0	0
z tytułu wkładu do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania	23	9
Korekta wyceny kredytowej (CVA)	12	51
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego	0	1 201
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	42 319	41 270
Całkowity wymóg kapitałowy	331 244	335 904
Współczynnik wypłacalności	14,4%	14,4%
Tier 1	11,1%	11,4%

Bank dokonał zmiany w niniejszym sprawozdaniu finansowym w sposobie prezentacji ekspozycji z tytułu wkładu do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania oraz ekspozycji wymogu kapitałowego dla ryzyka kredytowego z wagą ryzyka 100% i 250%, w stosunku do sprawozdania finansowego Banku za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku. Zmiany polegały na:

- wyodrębnieniu ekspozycji z tytułu wkładu do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania jako osobnej pozycji (w sprawozdaniu finansowym za 2015 rok była prezentowana jako pozycja w wymogu kapitałowym dla ryzyka kredytowego z wagą ryzyka 4%),
- wprowadzeniu korekty wartości ekspozycji wymogu kapitałowego dla ryzyka kredytowego z wagą ryzyka 100% i 250% w wyniku korekt dokonanych na pozycjach aktywów - podatek odroczone oraz zapasy.

Powyższe zmiany nie miały wpływu na wartość współczynnika wypłacalności oraz Tier 1 w stosunku do sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 2015 r.

Podpisy wszystkich członków Zarządu

23 marca 2017 roku Sławomir Zawadzki Prezes Zarządu

23 marca 2017 roku Jerzy Konopka Członek Zarządu

23 marca 2017 roku Robert Kuraszkiewicz Członek Zarządu

23 marca 2017 roku Magdalena Nawara Członek Zarządu

23 marca 2017 roku Krzysztof Telega Członek Zarządu

Podpis osoby, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

23 marca 2017 roku Michał Sasim Dyrektor Departamentu Rachunkowości